

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	1
1. Algemeen.....	7
1.2 Kerngegevens.....	9
2. Programma's.....	11
Programma 1: Dienstverlening en Veiligheid.....	14
Programma 2: Werk, Sociale voorzieningen en Vrije tijd.....	19
Programma 3: Wonen en Leefomgeving.....	26
3. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.....	31
4. Paragrafen	37
4.1 Lokale heffingen	39
4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	43
4.3 Onderhoud kapitaalgoederen.....	54
4.4 Financiering	57
4.5 Bedrijfsvoering.....	60
4.6 Verbonden partijen	65
4.7 Grondbeleid	75
4.8 Rechtmatigheid.....	77
4.9 Demografische ontwikkelingen	78
4.10 Interbestuurlijk toezicht	84
5. Financiële begroting	89
5.1 Overzicht van baten en lasten in de begroting	91
5.2 Geraamde incidentele baten en lasten.....	94
5.3 Gemeentelijk aandeel in het EMU-tekort.....	96
5.4 Financiële positie.....	98
6. Meerjarenraming 2017-2019	103
7. Investeringsplan	107
8. Vaststellingsbesluit.....	109

Geachte leden van de raad,

Inleiding

Met genoegen bieden wij u hierbij de begroting 2016 en de meerjarenraming 2017-2019 aan. De begroting en de meerjarenraming sluiten met de volgende saldi:

(bedragen x 1.000 euro)	2016	2017	2018	2019
Begrotingssaldi	0	114	266	382
Kadernota	0	27	31	13

In deze saldi zijn de cijfers uit de septembercirculaire van het rijk en ook de structurele wijzigingen uit de 2^e tussenrapportage 2015 verwerkt. Zowel de septembercirculaire als de 2^e tussenrapportage hebben een positief structureel effect. Dat is de belangrijkste reden waarom we een forse verbetering zien in de meerjarenraming ten opzichte van de kadernota.

Beleid

Conform het voorstel bij de kadernota 2016 heeft deze begroting 3 in plaats van 14 programma's. Wij zullen per programma de belangrijkste beleidsspeerpunten benoemen.

Dienstverlening en Veiligheid

De burger staat centraal in onze dienstverlening. Wij blijven daarom investeren in onze organisatie, zowel kwalitatief als kwantitatief. Het opstellen van beleid en de uitvoering van projecten doen we zoveel mogelijk samen met onze burgers. In 2016 zullen wij onder andere ons beleid ten aanzien van burgerparticipatie evalueren en waar nodig herzien.

Het thema veiligheid zal de komende jaren in veel dossiers de boventoon voeren. De overheid is verantwoordelijk voor een veilige woon- en leefomgeving voor haar burgers. In Loppersum maken inwoners zich aanhoudend zorgen over hun veiligheid, bezit en welbevinden vanwege de aardbevingen ten gevolge van gaswinning. Als eerste overheid voor inwoners voelt de gemeente hierin een zware verantwoordelijkheid. Zij wil daarom aanspreekbaar en ondersteunend zijn voor inwoners en een centrale rol in de maatregelen die in Loppersum moeten worden genomen. Wij zoeken daarin de samenwerking met de inwoners en met de Nationaal Coördinator Groningen en andere partijen die bij de uitvoering zijn betrokken.

We zullen daarnaast onvermoeibaar druk blijven uitoefenen op de rijksoverheid om de oorzaak van de risico's weg te nemen door de daarvoor nodige beperking van de gasproductie. Want voor de aanpak van de gevolgen kan alleen bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak worden gevonden als tegelijk de risico's worden terug gebracht.

Op moment van schrijven moet u nog besluiten over de afhechting van het bestuurlijke proces waarin de G7-variant is gespiegeld aan drie andere varianten. Onze inzet in 2016 op het thema bestuurlijke toekomst is afhankelijk van de conclusies die u in dat verband trekt.

In veel dossiers werken wij intensief samen. Dit doen we met behoud van de regierol die we als lokale overheid hebben als het gaat om diensten en voorzieningen voor onze inwoners. We hebben onze organisatie, onze werkwijze en de communicatie naar onze inwoners daar op ingericht. In de uitvoering werken we samen met onze ketenpartners.

Werk, Sociale voorzieningen en Vrije tijd

Werk dat voortvloeit uit schadeherstel, preventief versterken en waardevermeerdering in verband met de gaswinning moet de lokale werkgelegenheid en de lokale bedrijvigheid ondersteunen.

Per 2016 zal de bestuurlijke en per 2017 de organisatorische fusie van Favelingo en de ISD een feit moeten zijn. Wij verwachten na deze fusie de Participatiewet, met de bezuinigingen en taakstellingen die daarbij horen, adequaat uit te kunnen voeren. We willen decentrale mogelijkheden voor beschut werken optimaal benutten, zoals in de kadernota 4 d's is vermeld. Dat neemt evenwel onze zorg niet weg of voor allen die gebruik maken van de vormen van beschut werken de juiste plek kan worden gevonden.

Binnen het onderwijs zullen in samenhang met andere voorzieningen keuzes gemaakt worden met betrekking tot de huisvesting in lijn met het door u uitgezette beleid. Een gezonde exploitatie, leefbaarheid in de dorpen en veiligheid zijn daarbij kernbegrippen.

Het toeristisch potentieel van de gemeente Loppersum zullen we in 2016 verder benutten met het stimuleren en ondersteunen van initiatieven op dit gebied.

Wonen en Leefomgeving

Binnen dit programma voeren wij in 2016 een groot aantal maatregelen uit. De centra van Loppersum en Middelstum worden verder verfraaid. Deze projecten zullen in 2016 afgerond worden. In 't Zandt voeren wij een integraal pakket aan maatregelen uit om de leefbaarheid van het dorp een flinke impuls te geven.

We integreren zoveel mogelijk het bestaande woon- en leefbaarheidsplan in ons aandeel in het programma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen. Daarmee blijven de verworvenheden van het plan overeind en staat veiligheidswinst centraal in de prioritering van de uitvoering.

De huidige herinrichtingen in Middelstum, Stedum en Westeremden worden afgerond. In 2016 maken we aan de hand van de beheerplannen en inspecties een planning voor toekomstige herinrichtingen. Wij gaan door met het wegwerken van de achterstanden bij de beschoeiingen. De uitvoering van het onderdeel agrologistiek binnen het wegenbeleidsplan wordt in 2016 gestart. Verder blijven we de onderhoudstoestand van onze openbare ruimte monitoren en op het vastgestelde kwaliteitsniveau houden.

Waar zich kansen voordoen investeren we in duurzame oplossingen bij de uitvoering van onze taken. We ondersteunen lokale initiatieven en stimuleren de bewustwording op het gebied van duurzaamheid en milieu. De noodzaak om minder afhankelijk te worden van de gaswinning in Groningen zal in de eerste plaats in onze regio een vliegwielen moeten zijn voor duurzaamheidsinitiatieven.

Financiën

Cijfers

In de kadernota 2016 hebben we een vooruitblik gegeven voor het begrotingsjaar 2016 en verder. We hebben aangegeven dat we door uitvoering van de vele nieuwe taken en de sterk veranderende omgeving willen investeren in onze ambtelijke organisatie. Ook zijn er extra middelen nodig voor vervanging van slechte beschoeiingen. Beide onderwerpen vragen een substantiële financiële inspanning van respectievelijk 150 en 300 duizend euro. In de kadernota gaven we aan hiervoor een aanspraak te doen op de algemene reserve ter grootte van 364 duizend euro. Bij het opstellen van de begroting zijn alle onderdelen van de begroting opnieuw geactualiseerd. Door de positieve bijstelling van een aantal budgetten en een minder negatieve ontwikkeling van de Algemene Uitkering, is de definitieve aanspraak die we in de begroting 2016 op de Algemene Reserve doen beperkt tot 105 duizend euro. Gelet op het meerjarenbeeld vinden wij een onttrekking van 105 duizend euro verantwoord. De begroting 2016 sluit daarmee op 0.

Voor de gemeente Loppersum pakte de septembercirculaire ten opzichte van eerdere circulaire 100 duizend euro minder negatief uit. Daarnaast is bekend gemaakt dat de krimpuitkering, tot en met 2015 onderdeel van de algemene uitkering, wordt gecontinueerd als decentralisatie uitkering. Voor de krimpregio Eemsdelta is tot en met 2020 1,5 miljoen euro per jaar beschikbaar waarbij we rekening houden met een Lopster aandeel van 275 duizend euro. Tevens houden we rekening met continuering van de Ondersteuningstaken voor de Onafhankelijke Raadsman (OOR) in het Gaswinningdossier en de daarbij horende vergoeding van het Rijk. Tegenover de krimpuitkering en de OOR-middelen staan hogere salaris-, personeels-, en apparaatskosten.

Meerjarig presenteren we een ruim positief sluitende begroting van 382 duizend euro in 2019. Een verbetering ten opzichte van de kadernota die vooral wordt veroorzaakt door de berichten in de septembercirculaire van het gemeentefonds. Hoewel de meerjarenraming een gunstig beeld schetst blijven we alert op onze financiële positie. Met het oog op de sociaal demografische ontwikkelingen in ons gebied en de uitdagingen waar we voor staan proberen we de bijkomende risico's voor onze inwoners en onze organisatie zo goed mogelijk te bewaken.

Belastingen

We stellen voor de OZB opbrengst te verhogen met 2,5%. Dit is in lijn met wat we bij de kadernota hebben afgesproken. De rioolheffing stijgt met € 12,85 wat een stijging van 4,03% betekent. De tarieven voor de afvalstoffenheffing kunnen ongewijzigd blijven.

De zogenaamde pakketbelasting (OZB, afval en rioolheffing voor een gemiddelde huishouding) stijgt met 1,8 %. Voor de begraafrechten stellen we een verhoging van 5% voor om een hogere mate van kostendekkendheid te halen. De tarieven voor leges worden verhoogd met 2,5%. Voor een nadere toelichting verwijzen we naar de paragraaf lokale heffingen.

Risico's

Onze ontvangsten van het Rijk in het kader van het sociaal domein lopen jaarlijks af door de kortingen die door het Rijk worden opgelegd. Aan de lastenkant hebben we de kortingen eveneens verwerkt zodat de onderdelen budgetneutraal in de begroting en meerjarenraming zijn verwerkt. De eerste signalen van de kostenontwikkeling lijken erop te wijzen dat we het budgettair neutrale principe in 2016 waar kunnen maken. In de jaren daarna daalt de uitkering voor het Sociaal Domein echter verder, terwijl we bij in stand houding van het huidige beleid geen verdere kostendaling verwachten.

We hebben de afgelopen jaren veel inspanningen verricht om onze Gemeenschappelijke Regelingen ook een deel van de bezuinigingen op te laten vangen. Tot nu toe hebben deze pogingen weinig opgeleverd. De geplande bezuinigingen hebben we daarom weer uit onze begroting en meerjarenraming gehaald. Dat we niet in staat zijn de GR-en tot bezuinigen te bewegen is een risico voor de toekomst.

De fusie Fivelingo/ISD is een traject met veel haken en ogen. Een fusie is op zich al een spannende operatie, maar door de enorme kortingen op de rijksbudgetten wordt dit versterkt. Wij verwachten in 2016 met voorstellen te komen om budget vrij te maken om de fusie succesvol af te kunnen ronden.

De organisatie is krap berekend op reguliere werkzaamheden en normaliter elk jaar wisselende werkzaamheden en nieuw beleid. De extra werkzaamheden die vooral voortvloeien uit de transities en het gaswinningsdossier gaan de reguliere spankracht van de organisatie te boven en leiden tot risico's. We zijn blij dat we in deze begroting middelen op hebben kunnen nemen om de organisatie te versterken. Onze focus is daarbij gericht om de thema's die voor onze inwoners in directe zin het meest van betekenis zijn. We denken aan het sociaal domein, de verbeteringen in de openbare ruimte en de gevolgen van de gaswinning. Bestuurlijke opschaling vraagt niet te onderschatten inspanningen van bestuur en organisatie. Indien ook daarvoor op korte termijn tijd en energie moet worden vrijgemaakt lopen wij bestuurlijk en ambtelijk tegen onze grenzen aan.

Voorstel

Wij stellen u voor om:

- De programmabegroting 2016 vast te stellen inclusief de voorgestelde reservemutaties.
- Kennis te nemen van de meerjarenraming 2017-2019.

1. Algemeen

Samenstelling Bestuur

Leden van de raad	Namens
A.A.G. Elderman-Star	CDA
A. Laning	CDA
A.N. Bos- van der Meer	CDA
G.J. Reinders	Loppersum Vooruit
J.C. Warink	Loppersum Vooruit
E. Swaagman	Loppersum Vooruit
E.F. Oldenhof	PvdA
C. Bultje	PvdA
B.H. Prins	ChristenUnie
H.J. van Heerde	ChristenUnie
D.F.W. van Impe	GroenLinks
L.G.A.M. van Esch	GroenLinks
J.A. Meyling	Gemeentebelangen/D66
H.M. Sauerborn	Gemeentebelangen/D66
B.J. Huizing	VVD

R.S. Bosma	Griffier

Leden van het college van burgemeester en wethouders	
A. Rodenboog	Burgemeester
P. Prins	Wethouder
B. Schollema	Wethouder
R.A.C. Slager	Wethouder
J.H. Bonnema	Secretaris

1.2 Kerngegevens

	<u>Raming</u> 1-1-2015	<u>Raming</u> 1-1-2016
A. Sociale structuur		
Aantal inwoners	10.116	10.060
waarvan:		
jonger dan 20 jaar	2.313	2.251
65 jaar en ouder	1.962	2.022
Bijstandsverlening (inclusief WIJ)	218	220
IOAW	13	19
IOAZ	2	2
Aantal werknemers werkzaam bij sociale werkvoorzieningschappen	77	77
B. Fysieke structuur		
Oppervlakte gemeente in hectares	11.199	11.199
waarvan:		
binnenwater	96	96
Aantal woonruimten	4.646	4.638
Lengte van wegen in km	198	198
Lengte van recreatieve fiets- en wandelpaden in km	36	36
Totale oppervlakte groen in hectare	178	178

2. Programma's

1. Dienstverlening en Veiligheid
2. Werk, Sociale Voorzieningen en Vrije tijd
3. Wonen en Leefomgeving

Programmaplan

Inleiding

In het programmaplan zijn de programma's opgenomen.

Een programma is een samenhangend geheel van activiteiten om bepaalde maatschappelijk gewenste effecten te verwezenlijken.

Het programma dient voor het bestuur als handvat om op hoofdlijnen te kunnen besturen. Het is kaderstellend, budgetbepalend en biedt mogelijkheden om te kunnen controleren.

Per programma is aangegeven:

- wat we willen bereiken;
- wat we ervoor gaan doen;
- wat het mag gaan kosten.

Programma 1: Dienstverlening en Veiligheid

Omschrijving programma

De gemeente Loppersum voldoet aan alle uitgangspunten van onze visie op dienstverlening en veiligheid. De verbetering van onze dienstverlening wordt aangestuurd vanuit het programma Dienstverlening en Veiligheid. Onze dienstverlening is erop gericht onze inwoners als klant goed en snel van dienst te zijn.

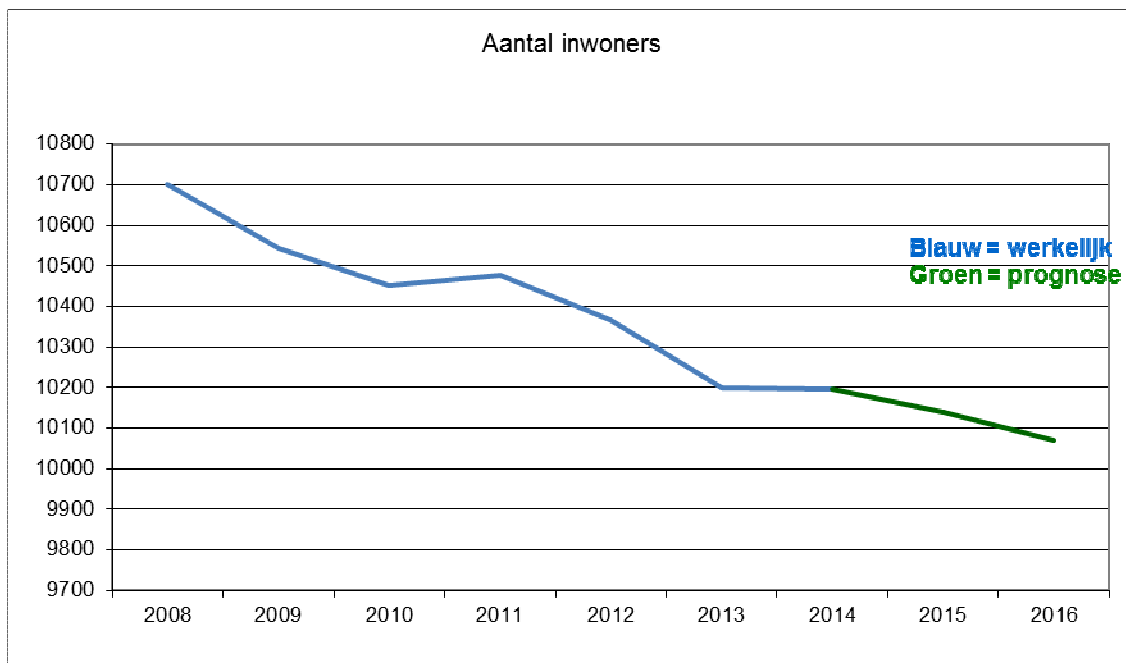
Veiligheid is een belangrijk maatschappelijk thema, getuige de politieke aandacht en de frequente aandacht van de media. Veiligheid is een kerntaak van de overheid. Het is haar taak om voor een veilige woon- en leefomgeving te zorgen. Het gemeentebestuur van Loppersum hecht groot belang aan veiligheid en leefbaarheid in de dorpen. In het integraal veiligheidsbeleid geeft de gemeente aan hoe de diverse onderwerpen samenhangen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
Een krachtig bestuur dat in open dialoog met de raad en de inwoners invulling geeft aan de bestuursopgaven van de gemeente.	- Het vroegtijdig betrekken van raad, inwoners en hun maatschappelijke verbanden bij het gemeentelijk beleid en daarmee ruimte laten voor keuzen. - Het gemeentehuis als centrale en laagdrempelige plek voor informatie en dienstverlening aan inwoners versterken. - Een goed samenspel tussen alle actoren in de relatie tussen burgers en het bestuur stimuleren.
Een positieve en door bestuur en inwoners gedragen keuze over de toekomstige bestuurlijke schaal van de gemeente.	- Nadere oriëntatie op de bestuurlijke toekomst van de gemeente Loppersum vanwege de gewijzigde bestuurlijke opvattingen van het provinciaal bestuur met betrekking tot de herindeling.
Een toekomsbestendige woon- en leefomgeving waarin onze inwoners zich veilig voelen en over een breed front worden gecompenseerd voor de gevolgen van (verantwoorde) gaswinning.	- De inwoners open informeren en ondersteunen door gerichte communicatie. - Actief bijdragen aan de uitvoering van het programma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen van de Nationaal Coördinator Groningen. - Vanuit het inwonersbelang actief deelnemen in bestuurlijke en overige overleggen en daarmee meesturen en meedenken over de voorwaarden voor gaswinning in termen van veiligheid en perspectief voor de gemeente en de regio. - Vanuit de ambtelijke organisatie adequate ondersteuning bieden aan de Onafhankelijke Raadsman Gaswinning.
- Een structureel sluitende begroting. - De lokale lasten binnen de perken houden.	- Nieuwe taken uitvoeren binnen de middelen die daarvoor worden ontvangen. - Nieuwe structurele uitgaven toetsen aan principe van onontkoombaar en onuitstelbaar. - Middelen die beschikbaar komen vanuit het programma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen inzetten voor realisatie van woon- en leefbaarheidsplannen en economische structuurversterking.
- Op open en eigentijdse wijze informeren van onze inwoners en met hen de dialoog zoeken.	- Gebruik maken van sociale media en inzet van de website. - Het organiseren van inwonersbijeenkomsten over de belangrijke thema's die spelen binnen de gemeente. - Actieve promotie en marketing van de gemeente om de positieve punten van de gemeente extra onder de aandacht te brengen. "Natuurlijk Loppersum".

Actieve, zelfbewuste dorpsgemeenschappen, die zelf initiatief en verantwoordelijkheid nemen.	- Uitvoering geven aan de uitkomsten en speerpunten van de evaluatie dorpenrondes. - Invulling geven aan de faciliterende rol van de gemeente. - Ondersteunen/ faciliteren van initiatieven uit de dorpen - Ruimte voor maatwerk per dorp o.a. via dorpenbudgetten. - Eigen inzet van dorpen, die leidt tot meerwaarde en eventueel een besparing voor de gemeente, waarderen. - Beleid ten aanzien van burgerparticipatie updaten. - Inwoners en/ of vertegenwoordigers maximaal betrekken bij de ontwikkeling van nieuw beleid.
Een slagvaardige en flexibele organisatie, die goed is toegerust voor bestaande en nieuwe taken en gericht is op dienstverlening aan inwoners en bestuur.	- Organisatie kwalitatief en kwantitatief versterken voor nieuwe taken. - Een KCC als spil in de dienstverlening aan burgers, met ruime openingstijden en een breed scala aan contactmogelijkheden, passend bij de verschillende doelgroepen. - Als de situatie erom vraagt werken we via projecten (meerdere organisatieonderdelen werken samen) en/of programma's (integrale uitvoering van meerdere onderwerpen).
Openbare orde die wordt gehandhaafd en een veilige woon- en leefomgeving voor de inwoners.	- Speerpunten benoemen voor het jaarplan politie. - Personeel deelnemen en oefenen in provinciale structuur voor crisismanagement. - Deelnemen taskforce Veiligheid gaswinning. - Communiceren met de inwoners over de veiligheidsaspecten in het gaswinningsdossier. - Oefeningen lokale BHV-teams.

Indicatoren

Onderwerp of soort melding	Afhandelingstermijn
Subsidies	8 weken
Bezwaar	12 weken met mogelijkheid tot eenmalig 6 weken verlenging
Wegen	6 werkdagen
Openbaar Groen	10 werkdagen
Openbare verlichting	11 werkdagen
Afvalinzameling	4 werkdagen
Gebouwen	9 werkdagen
Rioleringen	2 werkdagen
Straatmeubilair	7 werkdagen
Borden	6 werkdagen
Verkeer	25 werkdagen
Water	9 werkdagen
Begraafplaatsen	7 werkdagen
Plaagdierbestrijding	10 werkdagen
Speelvoorzieningen	10 werkdagen
Bruggen	9 werkdagen

Wat mag het kosten?

bedragen x 1.000 euro

Financiën	Rekening 2014	Begroting		Meerjarenraming		
		2015	2016	2017	2018	2019
Lasten	3.519	3.131	3.388	3.364	3.350	3.337
Baten	389	150	177	177	177	152
Saldo	3.130	2.981	3.211	3.187	3.173	3.185
Toevoeging aan reserves						
Onttrekking aan reserves		424	190	190	190	190
Resultaat na bestemming		2.557	3.021	2.997	2.983	2.995

Producten die onder dit programma vallen

Producten	Lasten	Baten
Raad en commissies	221	0
College van burgemeester en wethouders	505	0
Onafhankelijke Raadsman	300	0
Bestuursondersteuning college van B&W	136	0
Budgetcyclus	372	0
Algemene wet bestuursrecht	31	0
Voorlichting en communicatie	284	0
Representatie	27	0
Klachtenbehandeling	2	0
Burgelijke stand	24	0
Gemeentelijke basisadministratie	360	0
Verkiezingen	1	0
Kadaster	13	2
Secretarieleges burgerzaken	69	165
Bestuurlijke samenwerking gaswinning	0	0
Bestuurondersteuning raad en rekenkamer	109	0
Brandpreventie	11	0
Brandrepressie – huisvesting	87	4
Brandrepressie – regionale brandweer	517	0
Rampenbestrijding	60	0
Beschermende maatregelen	6	0
Openbare orde en veiligheid	119	0
Uitvoering bijzondere wetten	135	5
Totaal	3.388	177

Analyse verschillen 2015 – 2016 op programmaniveau

De raming van de lasten is 257 duizend euro hoger dan in de begroting 2015 als gevolg van

Uitvoering werkzaamheden Onafhankelijke Raadsman. Hiervoor worden we gecompenseerd via de Algemene Uitkering	279
Geen verkiezingen	- 45
Hogere afdracht secretarieleges door een wetswijziging	22
Overig	1
Saldo	257

De raming van de baten is 27 duizend euro hoger dan in de begroting 2015 als gevolg van

Meer inkomsten secretarieleges door een wetswijziging	22
Overig	5
Saldo	27

Analyse meerjarenraming

De lasten dalen met 51 duizend euro door een dalende bijdrage aan de GR Veiligheidsregio en lagere afdrachten secretarieleges als gevolg van een wetswijziging.

De baten dalen met 26 duizend euro door lagere inkomsten secretarieleges als gevolg van een wetswijziging.

Programma 2: Werk, Sociale voorzieningen en Vrije tijd

Omschrijving programma

Het programma Werk, Sociale voorzieningen en Vrije tijd heeft betrekking op participatie. Het meedoen aan de samenleving is voor iedereen belangrijk. Het gaat vooral om werken, maar ook om het hebben van sociale contacten, het deelnemen en bijdragen aan de maatschappij, het opdoen van vaardigheden. Sommige mensen kunnen dit op eigen kracht, anderen hebben daarbij ondersteuning van onze gemeente nodig.

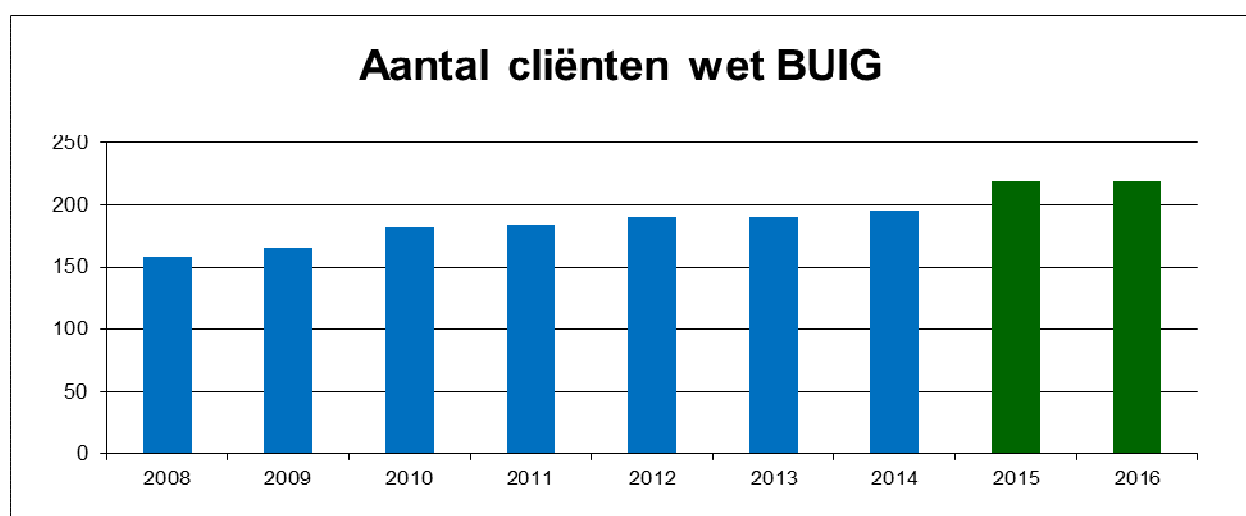
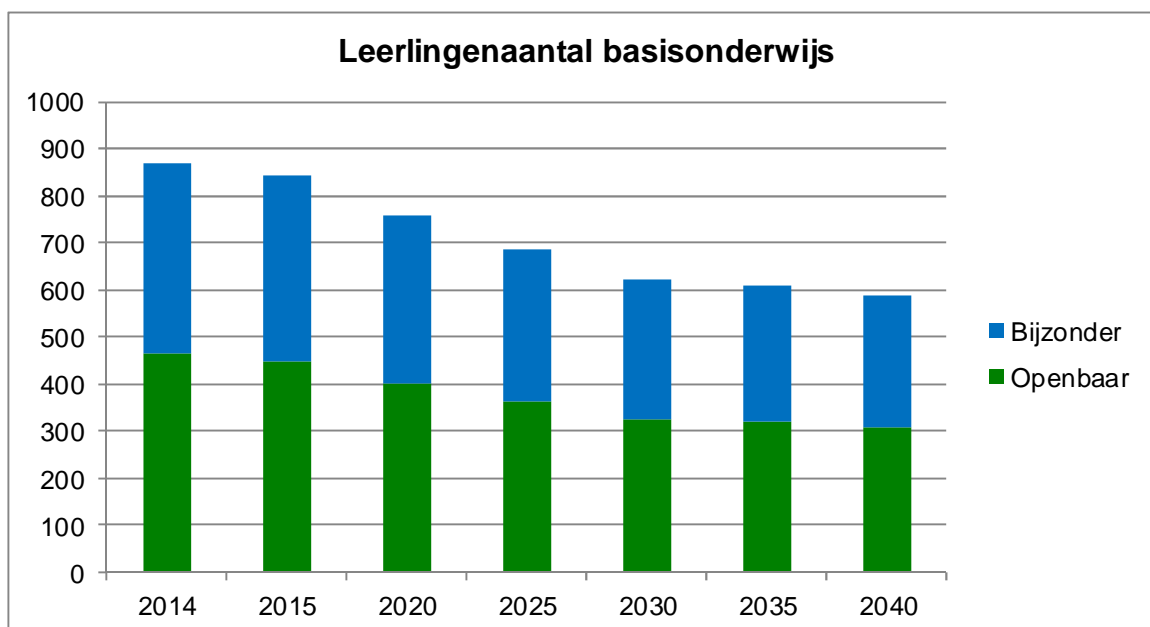
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
- Perspectief op structureel werk voor alle leeftijdsgroepen en opleidingsniveaus. - Versterking lokale en regionale arbeidsmarkt. - Maximaal gebruik maken van de mogelijkheden die ontstaan als gevolg van de gaswinning.	- Actieve marktbenadering vanuit de ondernemers en ondersteund door het EZ-bureau. - Invoeren van één uitvoeringsorganisatie voor de uitvoering van de Participatie. - Lokaal MKB betrekken bij activiteiten economic board en economische stimuleringsprogramma. - Uitvoeringsorganisatie stimuleren om schadeherstel, preventief versterken en waardevermeerdering inclusief verduurzaming van gebouwen zoveel mogelijk via inzet lokale/re gionale bedrijven en werknemers uit te voeren. - Afstemming vraag en aanbod arbeidsmarkt voor korte en lange termijn in samenwerking met onderwijs, werkgevers, ISD/UWV en andere relevante partijen. - Scholing en begeleiding vooral inzetten op benutten nieuwe werkgelegenheidskansen voor de mensen met een arbeidsbeperking en kansen voor verschuiving naar reguliere banen. - Bij de inkoop van diensten en producten aandacht besteden aan SROI (levering van een maatschappelijke bijdrage als onderdeel van opdrachten). - Ondernemers stimuleren om kansen in agrarische sector (biobased economy) en de bouw benutten. - Inzet formule RIG-avonden voor koppeling economie, werkgelegenheid en gaswinningakkoord. - Lokaal bedrijfsbezoeken brengen en deelname aan de /promotiedagen. - Uitvoering beleidsplan 4D's. - De schaalvoordelen van een kleine gemeente benutten, bijvoorbeeld door het toepassen van maatwerk.
- Omvorming sociale werkvoorziening met behoud van werk voor arbeidsgehandicapten. - Werk- en leerbedrijf in stand houden met een onder gewijzigde omstandigheden sluitende exploitatie.	- Uitvoering transitieplan. - Het huidige WSW-bestand daar waar mogelijk verder afbouwen. - Nieuwe vormen van beschermt werk organiseren. - Extra aandacht op lokaal en regionaal niveau voor werkgelegenheidsopties MKB.
Al onze inwoners kunnen meedoen aan de samenleving.	- Stimuleren en faciliteren van initiatieven gericht op het deelnemen en bijdragen aan de maatschappij, het opdoen van vaardigheden.
Hoogwaardig internet in kernen en buitengebied en daarmee imago versterking voor vestiging.	- Deelname experimenten uitbreiden, onder andere door partijen actief te stimuleren. - Structureel oplossen via programma versterking economische structuur. - Stimuleren van mogelijkheden voor digitale bereikbaarheid van voorzieningen.
Veilige en duurzame schoolgebouwen die goed zijn toegerust voor de primaire onderwijsstaak en daaraan toegevoegde functies.	- Jaarlijkse actualisatie integraal huisvestingsplan. - Huisvestingskeuzes maken in samenhang met andere voorzieningen. - Onderwijsvisie herijken door toevoeging van 'Veiligheid (als gevolg van aardgaswinning)' als extra parameter naast 'geld', 'kwaliteit' en 'leefbaarheid'. Planning maken voor onderwijshuisvesting voor komende jaren.

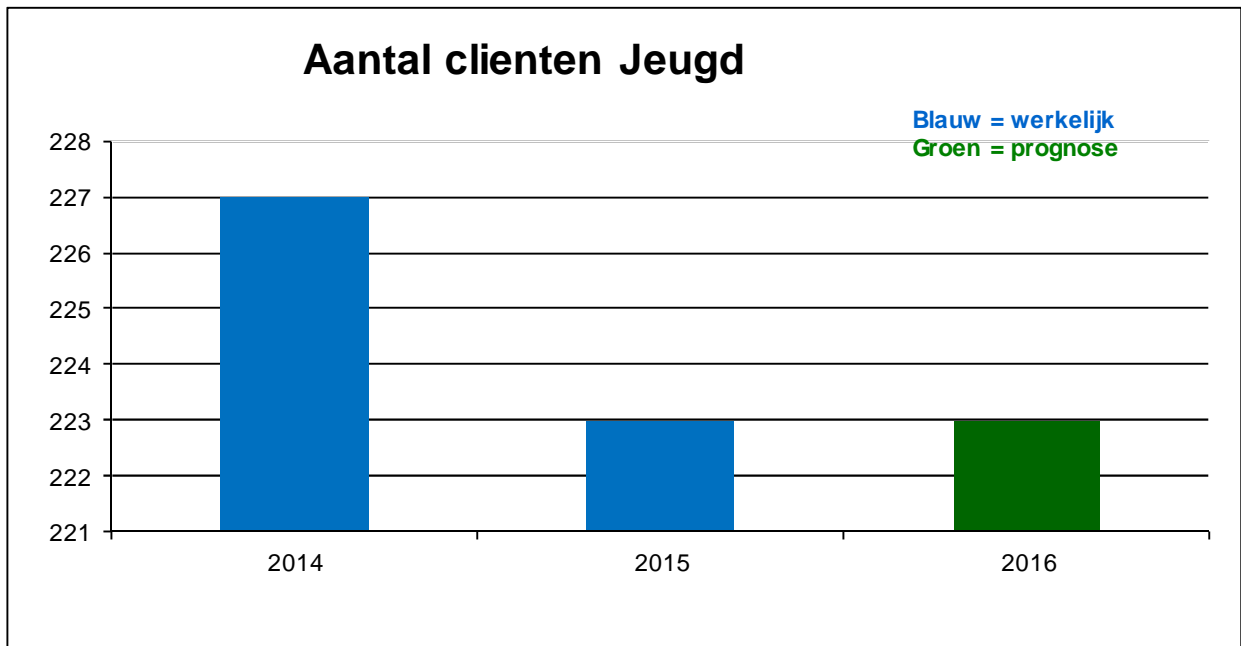
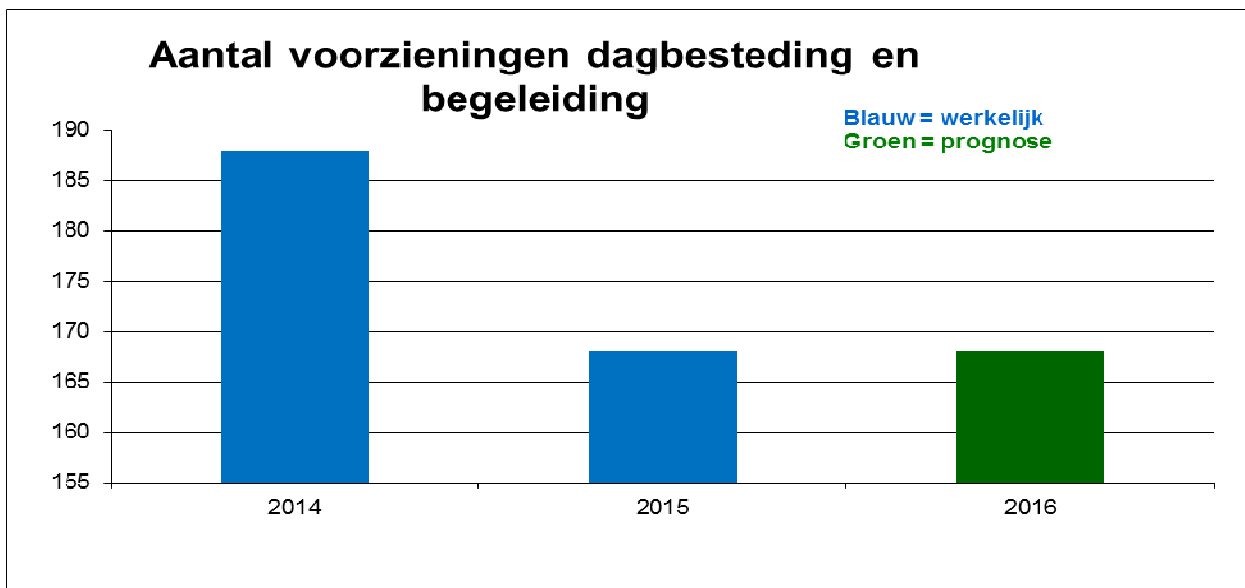
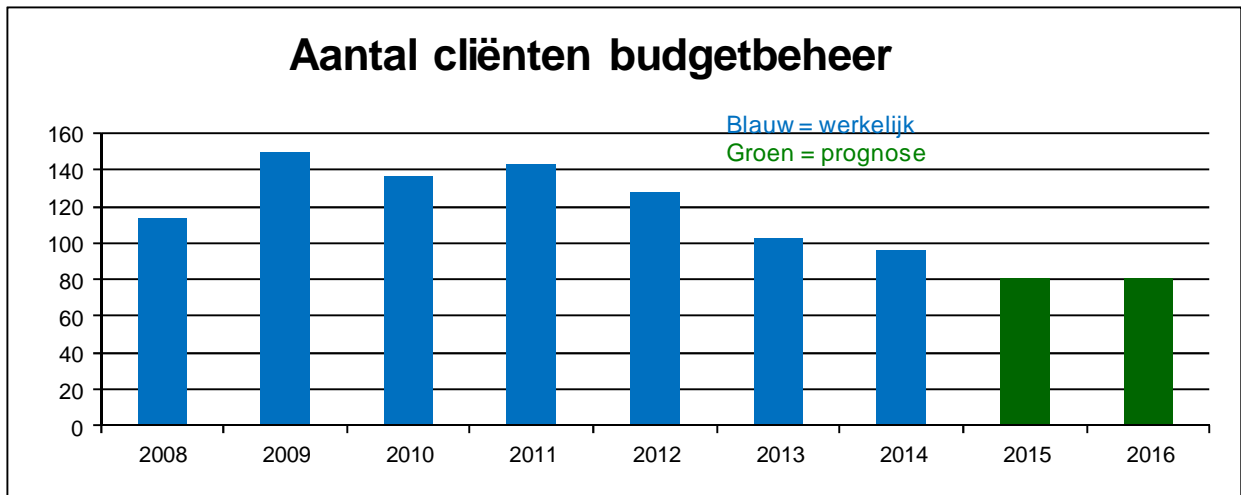
Kwalitatief verantwoord en bereikbaar basis onderwijs behouden in het licht van een dalend aantal leerlingen en in het besef van de noodzaak van verantwoorde exploitatie.	- Samenwerken met de schoolbesturen op basis van gezamenlijke ambities. - Samenwerking tussen de schoolbesturen stimuleren en bevorderen. - In samenwerking met schoolbesturen kwalitatief verantwoord basisonderwijs behouden in relatie tot een dalend leerlingenaantal en in het besef van de noodzaak van verantwoorde exploitatie. Daaraan zijn leefbaarheid in de dorpen en de veiligheid (ten gevolge van gaswinning) toegevoegd. - Uitvoeren kadernotitie Onderwijshuisvestingstransitie.
- Goed toegeruste accommodaties voor gymonderwijs en sport in stand houden. - Inwoners stimuleren tot gezonde leefwijze via sportdeelname.	- Uitvoering beheerplan gebouwen. - Nieuwe duurzame sportvoorziening in Middelstum. - Samenwerking met verenigingssport. - Uitvoeren geactualiseerde sportnota. - Verenigingen stimuleren tot aanbod voor verschillende doelgroepen.
- Een sterk imago van Loppersum als gemeente met een veelzijdig aanbod in kunst en cultuur.	- Uitvoeren nota kunst en cultuur. - Exposities in het gemeentehuis. - Ondersteunen van lokale initiatieven voor kunstmanifestaties.
- Vergroten van het aantal toeristische bezoekers en van de toeristische bestedingen. - Vergroting van het aanbod voor kleinschalig toerisme door nieuwe initiatieven vanuit het besef dat de sterke punten van de regio met name via deze initiatieven het best tot hun recht komen.	- Samenwerken via Top van Groningen in promotie en productontwikkeling en gebruik van nieuwe media. - Faciliteren, onder andere via MKB-spoor economische versterkingsprogramma gaswinning. - Stimulerende medewerking in vergunningentrajecten. - Netwerkbijeenkomsten en promotie via Top van Groningen.
- Een gemeente Loppersum die een verantwoord evenwicht vindt tussen wat de burger zelf kan, de burgers voor elkaar kunnen betekenen en hulp door de gemeente. - Binnen financiële grenzen maatwerk, keuzevrijheid en behoud van werkgelegenheid. - Structurele armoede voorkomen.	- Uitvoeren transformatie. - Transitie uitvoeren. - Organisatie versterken voor de nieuwe taken. - Voorrang geven aan de inwoners die het meest van onze zorg afhankelijk zijn. - Initiatieven ondersteunen die de eigen kracht van mensen en van de samenleving als uitgangspunt hebben. - Ruimte geven aan kleinschaligheid om daarmee de kostenefficiëntie en de keuzevrijheid te bevorderen. - Extra aandacht kinderarmoede. - Digitale ontsluiting voor iedereen (ook voor kansarmen, ouderen, etc). - Bestaand minimabeleid handhaven. - Uitvoering gericht op preventie en vroegsignalering.
Vergroting van het besef dat een gezonde leefstijl leidt tot gezondheidswinst en beperking van maatschappelijke kosten.	- Uitvoeren aanbevelingen nota lokaal gezondheidsbeleid.
- Preventie en vroegsignalering bevorderen door laagdrempelige toegang. - Een veilige en gezonde leefomgeving voor jeugdigen.	- Het CJG doorontwikkelen tot een geïntegreerd onderdeel van het KCC. - Ontwikkelen van een lokaal zorgstelsel gebaseerd op 'eigen kracht', preventie, de pedagogische civil society en vrij toegankelijke zorg. - Aansluiting op meer specialistische zorg. - Aandacht voor Voor- en vroegschoolse educatie.

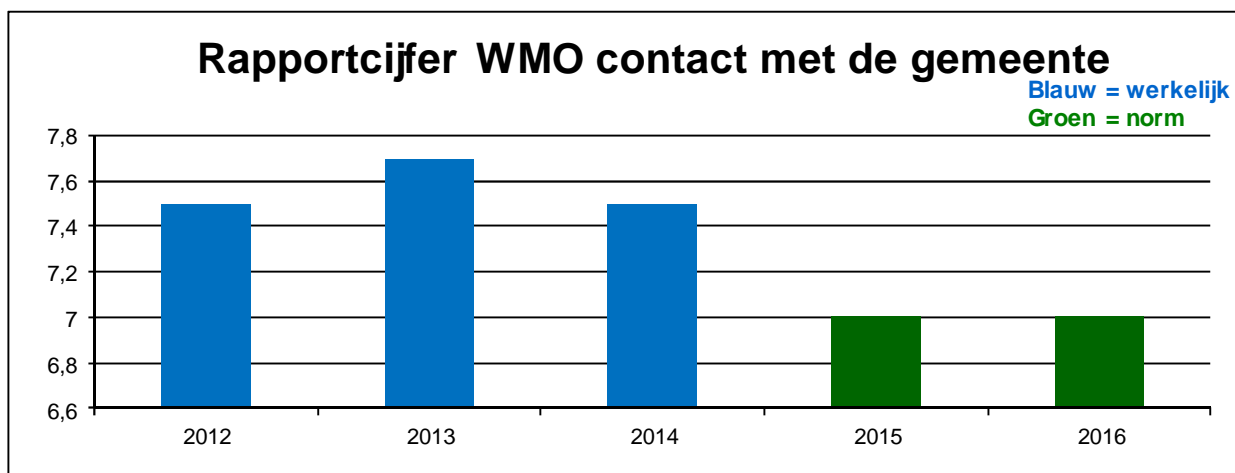
Indicatoren

In dit hoofdstuk treft u een groot aantal termijnen, aantallen en andere indicatoren aan. Vanwege de decentralisaties is deze begroting het startjaar voor veel indicatoren. De cijfers zijn op dit moment nog indicatief. De komende jaren zullen de cijfers steeds accurater moeten worden, waardoor ze ook te gebruiken zijn als sturingsinstrument.

Onderwerp	Afhandelingstermijn
Leerlingenvervoer	8 weken met mogelijkheid tot eenmalig 4 weken verlenging
Wachtdagen VKB regulier	28 dagen
Wachtdagen VKB crisis	3 dagen
AWBZ/WMO	8 weken
WMO oud	8 weken
WMO collectief vervoer	8 weken
Jeugd	8 weken

Voor 2014 bestond het uit een kwalitatief onderzoek waarbij 13 cliënten zijn geïnterviewd.

Wat mag het kosten?

bedragen x 1.000 euro

Financiën	Rekening 2014	Begroting		Meerjarenraming		
		2015	2016	2017	2018	2019
Lasten	12.768	16.712	15.884	15.619	15.481	15.414
Baten	5.610	3.431	3.340	3.338	3.337	3.337
Saldo	7.158	13.281	12.544	12.281	12.144	12.077
Toevoeging aan reserves						
Onttrekking aan reserves		148	13	13	13	13
Resultaat na bestemming		13.133	12.531	12.268	12.131	12.077

Producten die onder dit programma vallen

Producten	Lasten	Baten
Straatmarkten en standplaatsen	12	0
Marktgelden	0	6
Promotie en acquisitie	30	0
Sociale werkvoorziening	1.563	0
Basisonderwijs – voorzieningen	128	27
Bewegingsonderwijs	218	0
Basisonderwijs – huisvesting	239	11
Tijdelijke huisvesting scholen Loppersum	9	0
Versterken schoolgebouwen aardbevingsgemeenten	0	0
Openbaar speciaal onderwijs	0	0
Overige onderwijstaken	271	3
Tennisbanen	1	0
IJsbanen	3	0
Zwembaden	17	0
Sport algemeen	336	0
Sportvelden	129	11
Speelvoorzieningen	77	0
Muziek-, kunst- en cultuurbeoefening	156	0
Kunst en cultuur	18	0
Monumenten	14	0
Recreatieve paden	72	0
Vaarrecreatie	55	1
Festiviteiten	22	0
Toerisme	69	0
Bijstandsverlening	3.650	2.926
Armoede- en schuldenbeleid	497	0
Reïntegratie- en participatievoorzieningen	466	5
Maatwerkvoorzieningen natura – materieel WMO	401	0
Maatwerkvoorzieningen natura – immaterieel WMO	1.852	0
Opvang en beschermd wonen – WMO	48	0
Eigen bijdragen maatwerkvoorzieningen en opvang – WMO	0	203
Algemene voorzieningen WMO en Jeugd	488	9
Eerstelijnsloket WMO en Jeugd	635	0
Persoonsgebonden budgetten WMO en Jeugd	1.410	0
Individuele voorzieningen natura – Jeugd	108	0
Veiligheid, jeugdreclassering en opvang - Jeugd	1.673	0
Gezondheidszorg	190	0
Centrum voor Jeugd en Gezin – jeugdgezondheidszorg	162	0
Beheer algemene begraafplaatsen	376	0
Beheer bijzondere begraafplaatsen	8	0
Kosten begraafrechten	1	0
Begraafrechten	0	103
Openbare bibliotheek	173	0

Dorpshuizen	36	0
Jeugd- en jongerenwerk	75	0
Kinderdagverblijven	57	31
Peuterspeelzalen	137	5
Totaal	15.884	3.340

Analyse verschillen 2015 – 2016 op programmaniveau

De raming van de lasten is 828 duizend euro lager dan in de begroting 2015 als gevolg van

Een lagere uitkering van het rijk voor de decentralisaties die vanwege het budgettair neutrale uitgangspunt is doorvertaald.	-/- 220
Een dalend tekort op de uitvoering van de wet BUIG	-/- 150
Minder doorbetaling aan de ISD voor de BBZ door een lagere rijksbijdrage (zie ook baten)	-/- 33
Het afronden van het project Veerkracht in 2015.	-/- 165
Eenmalige projectkosten in 2015 voor onderzoeken in het kader van de toekomst van de schoolgebouwen.	-/- 125
Het aflopen van het subsidieprogramma voor de speelvoorzieningen dat liep van 2012 t/m 2015.	-/- 43
Het vervallen van structurele kosten voor het in stand houden van molens als gevolg van het overdragen aan Landschapsbeheer Groningen	-/- 26
Eenmalige projectkosten die in 2015 geraamd waren in het kader van toerisme, zoals voor Centrumdorp Middelstum en de restauratie van de kerk in Garsthuizen.	-/- 69
Overig	3
Saldo	-/- 828

De raming van de baten is 91 duizend euro lager dan in de begroting 2015 als gevolg van

Bijdragen in 2015 van de provincie voor onderzoeken in het kader van Centrumdorp Middelstum	-/- 41
Een lagere bijdrage van het rijk voor de BBZ	-/- 33
Minder te verwachten eigen bijdragen WMO	-/- 19
Overig	2
Saldo	-/- 91

Analyse meerjarenraming

De lasten dalen met 470 duizend euro door een lagere rijksbijdrage WSW en daarmee ook een lagere doorbetaling aan Fivelingo/ISD, door een dalend tekort op de uitvoering Wet BUIG, en doordat de Huishoudelijke Hulp toeslag vanaf 2017 verdwijnt.

De baten dalen met 3 duizend euro.

Programma 3: Wonen en Leefomgeving

Omschrijving programma

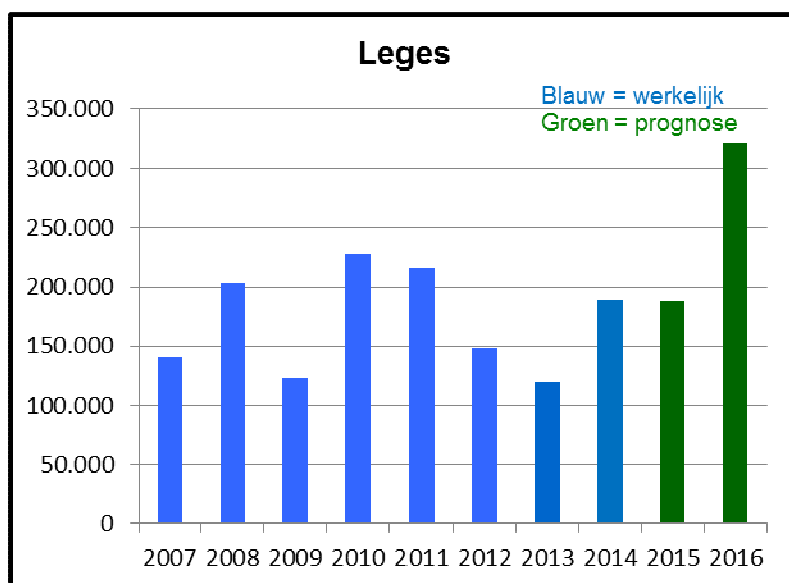
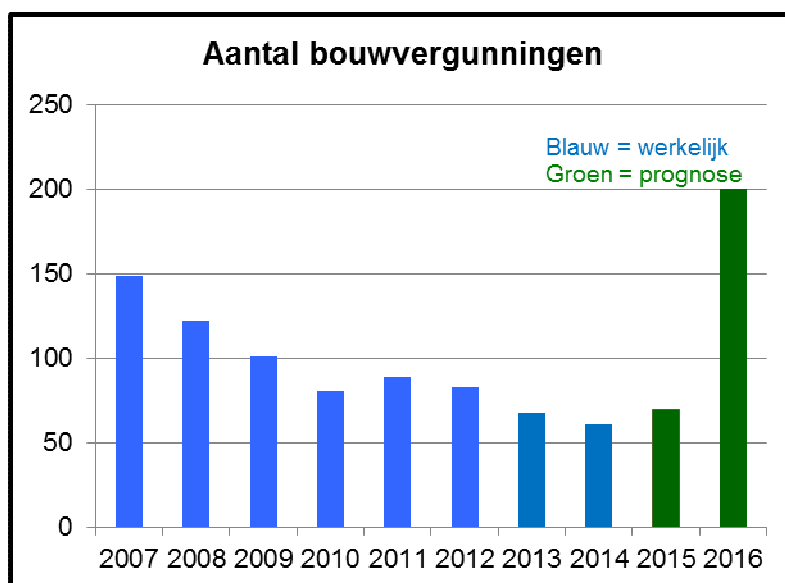
Het programma Wonen en Leefomgeving is voornamelijk gericht op de inrichting, ontwikkeling en het beheer van de ruimte in onze gemeente. We willen sterke dorpen en behoud van de leefbaarheid qua wonen en voorzieningen. We hebben in onze gemeente te maken met bevolkingskrimp en de gevolgen van de aardgaswinning. We onderhouden de openbare ruimte op gemiddeld een basisniveau. Centrumplannen, uit- en inbreiding passen binnen de onderstaande kaders.

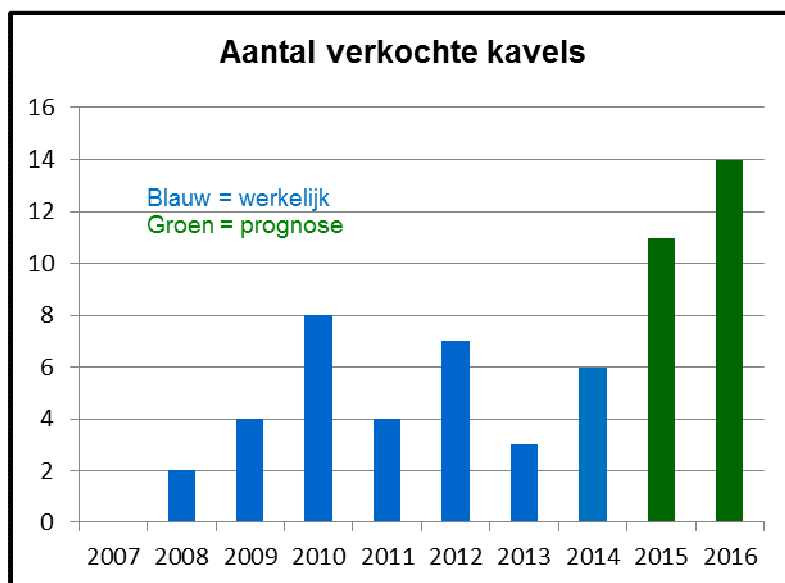
Wat willen we bereiken?	Wat gaan we daarvoor doen?
- Sterke centrumdorpen Loppersum en Middelstum, ter ondersteuning van alle dorpen in de gemeente. - Dorpen die aan alle inwoners een plezierige woon- en leefomgeving bieden en een kurk vormen voor versterking van de participatiemaatschappij. - Sociale cohesie gericht op samenhang in de dorpen.	- Uitvoeren woon- en leefbaarheidsplan, inclusief monitoring om maatregelen als sloop en aanpassing van de woningvoorraad in de pas te laten lopen met de feitelijke ontwikkeling als krimp, vergrijzing en ontgroening, beroep op zorg en ook in samenwerking met de woningbouwcorporaties. - Herontwikkeling vrijkomende locaties en panden (waaronder maatschappelijk vastgoed) in de dorpen, in overleg met inwoners en dorpsgemeenschappen. - Sociale Samenhang in dorpen stimuleren door opstellen en uitvoeren integrale plannen in samenhang met bestaand beleid mét, vóór en dóór burgers. - Programmatische aanpak 't Zandt.
- Goed functionerende lokale woningmarkt. - Adequate woningvoorraad voor alle doelgroepen. - Geen verwaarloosde locaties in de woonkernen.	- Promotie en gebruik nieuwbouw-stimuleringsmaatregel gaswinningakkoord. - Inzet waardevermeerderingspakket gaswinningakkoord met nadruk op duurzaamheidsmaatregelen. - Regie voeren op transformatie woningvoorraad in samenwerking met woningbouwcorporaties. - Herbesteding en inbreiding. - Schoon, Heel en Veilig (project preventie en aanpak leegstaande panden en rommelerven).
- Een goed onderhouden openbare groene ruimte. - Medeverantwortelijkheid van inwoners voor de kwaliteit door zelfwerkzaamheid.	- Uitvoering beheerplan. - Onderhoud aanbesteden en uitvoering toetsen aan de hand van beeldbestek. - Stimuleren en ondersteunen bewonersinitiatieven door advies, samenwerking en middelen. - Aanpassen van het gemeentelijk areaal door verkoop, verhuur of adoptie van openbaar groen.
- Goed onderhouden wegen, bruggen en overige infrastructuur. - Duurzaam onderhoud.	- Vervanging en onderhoud uitvoeren volgens meerjarige beheerplannen. - Preventief onderhoud ter voorkoming van reparatie en dagelijks onderhoud, bijvoorbeeld door aanleg bermbeton.
Een netwerk van openbaar vervoer ter ontsluiting van alle dorpen voor forensen, scholieren en overige doelgroepen.	Uitoefenen bestuurlijke druk op instandhouding openbaar vervoer.
Veilige deelname aan het verkeer binnen en buiten de bebouwde kom.	- Bij herinrichting en bij grootschalig onderhoud van wegen binnen en buiten de bebouwde kom uitgangspunten van duurzaam veilig gebruiken. - Extra aandacht voor handhaving maximum snelheid, met name binnen bebouwde kom.
Een duurzame gemeente, die handelt in de geest van de millenniumgemeente en daarmee een voorbeeld is voor de inwoners.	- Samenwerking zoeken voor het uitrollen van een slim energienetwerk, zo mogelijk in het kader van het gaswinningsakkoord. - Ondersteunen lokale initiatieven bijvoorbeeld in de vorm van energiecorporaties. - Bewustwording stimuleren door evenementen gericht op duurzaamheid en milieu. - Uitvoering Milieubeleidsplan. - Voorbereidingen treffen voor samenwerking met de overheidsdienst / inspelen op programma

	Aardbevingbestendig en Kansrijk Groningen.
- Efficiënte verwerking van afval gericht op hergebruik. - Verminderen van afvalstromen.	- Scheiden aan de bron. - Onderzoeken of gedifferentieerd tarief bijdraagt aan beperking van afvalstroom.
Sturing geven op de realisatie van beleidsmatige en particuliere initiatieven in de ruimtelijke omgeving.	- Actualiseren en aanpassen bestemmingsplannen in binnen- en buitengebied. - Uitvoering Welstandsnota. - Beleid en uitvoering monumenten, archeologie, landschap en natuur. - Dienstverlenings Overeenkomst met de Werkorganisatie DEAL. - Voorbereidingen treffen voor de nieuwe Omgevingswet (onderzoek pilot DEAL).

Indicatoren

Onderwerp	Afhandelingstermijn
(Omgevings)vergunning	8 weken bij regulier procedure 26 weken bij uitgebreide procedure Bij beide geldt een mogelijkheid tot een eenmalige verlenging van 6 weken

Wat mag het kosten?

bedragen x 1.000 euro

Financiën	Rekening 2014	Begroting		Meerjarenraming		
		2015	2016	2017	2018	2019
Lasten	9.966	8.914	9.051	6.713	6.746	6.807
Baten	5.736	4.889	5.154	3.132	3.191	3.253
Saldo	4.230	4.025	3.896	3.581	3.555	3.554
Toevoeging aan reserves		304	14	14	14	14
Onttrekking aan reserves		535	184	184	184	184
Resultaat na bestemming		3.794	3.726	3.411	3.385	3.384

Producten die onder dit programma vallen

Producten	Lasten	Baten
Ruimtelijke ordening – beleid	352	30
Woningbouwbeleid, -planning en programma	29	0
Gemeentelijk vastgoed	46	0
Stads- en dorpsvernieuwing	105	0
Bouwtoezicht	360	12
Bouwvergunningen	0	318
Bestemmingsplan 1 ^e fase Over de Wijmers Loppersum	352	352
Bestemmingsplan 1 ^e fase Middelstum-Zuidrand	347	347
Bestemmingsplan bedrijventerrein Boerdam-Fraamklap	145	145
Bestemmingsplan Centrumplan Loppersum	1.093	1,093
Bestemmingsplan Huizingerweg Westeremden	115	130
Bestemmingsplan Hilmaarweg-Borglanden Stedum	77	77
Verspreid liggende terreinen	36	28
Exploitatie bestemmingsplannen	21	0
Wegen	1.539	0
Gladheidsbestrijding	67	0
Straatreiniging	39	0
Openbare verlichting	173	0
Civieltechnische kunstwerken	457	0
Openbaar groen	745	0
Verkeer	118	35
Kosten afvalstoffenheffing	16	0
Afvalinzameling	927	37
Riolen en rioolgemalen	1.400	0
Kosten rioolheffing	19	0
Milieu	422	0
Water	50	14
Afvalstoffenheffing	0	1.090
Rioolheffing	0	1.445
Totaal	9.051	5.154

Analyse verschillen 2015 – 2016 op programmaniveau

De raming van de lasten is 137 duizend euro hoger dan in de begroting 2015 als gevolg van

Het aflopen van de projectfase van het invoeren van de BGT in 2015	-/- 274
Eenmalige projectkosten voor Centrumdorp Middelstum	-/- 315
Investerings in onze bestemmingsplannen, voornamelijk Centrumplan Loppersum. Hier staan baten (in de vorm van kapitaalverstrekkingen) tegenover.	416
Eenmalige extra werkzaamheden voor onderhoud wegen in 2015	-/- 89
Het wegwerken van achterstanden bij de beschoeiingen	300
Hogere kapitaallasten riolering die verband houden met de inhaalslag van de laatste jaren	47
Meer lasten voor afvalinzameling onder andere door een incidenteel hogere bijdrage aan het Vuilverwerkingsbedrijf	19
Verkeersremmende maatregelen programma 't Zandt	30
Overig	3
Saldo	137

De raming van de baten is 91 duizend euro lager dan in de begroting 2015 als gevolg van

Het vervallen van de bijdragen van de gemeenten DEA voor het project BGT	-/- 185
Het vervallen van de eenmalige bijdrage van de provincie voor Centrumdorp Middelstum	-/- 157
Investerings in onze bestemmingsplannen, voornamelijk Centrumplan Loppersum.	416
Meer bouwleges als gevolg van de gaswinning	80
Extra opbrengsten uit verpachting van snippergrond	11
Hogere opbrengsten rioolheffing	73
Bijdrage provincie voor verkeersremmende maatregelen programma 't Zandt	30
	- 3
Saldo	265

Analyse meerjarenraming

De lasten dalen met 2.244 duizend euro. Dat komt hoofdzakelijk doordat de financiële consequenties van de grondexploitaties meerjarig p.m. geraamd zijn. Dit heeft een technische reden en geldt ook voor de baten. Op het saldo heeft dit geen invloed. Verder vervallen de eenmalige lasten voor het wegwerken van achterstanden bij de beschoeiingen meerjarig en nemen de kosten voor riolering toe conform het vastgestelde beleidsplan. Tegenover de stijgende rioolkosten staan hogere baten.

De baten dalen met 1.900 duizend euro. Dat komt hoofdzakelijk doordat de financiële consequenties van de grondexploitaties meerjarig p.m. geraamd zijn. Verder stijgen de inkomsten rioolheffing.

Nieuw beleid 2016 - (x 1.000 euro)

Investeringsomschrijving	Bedrag investering bruto	Bedrag investering netto	Bijdrage derden	Afs. term.	Kapitaallasten 2016
Openbare verlichting – lichtmasten	69	57		40	3
Openbare verlichting – armaturen	50	42		20	3
Totaal	119	99			6

3. Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen

Inleiding

Het overzicht algemene dekkingsmiddelen omvat:

- lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is;
- uitkeringen gemeentefonds (incl. integratie-uitkering Sociaal Domein);
- dividend en rente;
- saldo van de financieringsfunctie;
- overige algemene dekkingsmiddelen.

Algemene dekkingsmiddelen worden niet als baten in de diverse programma's opgenomen. Ze zijn immers bedoeld om te dienen als dekkingsmiddel voor alle programma's.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

bedragen x 1.000 euro

Omschrijving	2015	2016
Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is	1.428	1.507
Uitkeringen gemeentefonds (incl. integratie-uitkering Sociaal domein)	16.949	17.157
Dividend en rente	479	399
Saldo van de financieringsfunctie	47	23
Overige algemene dekkingsmiddelen	42	302
<i>Totaal</i>	18.946	19.360

Lokale heffingen

Onder lokale heffingen in het kader van algemene dekkingsmiddelen worden die heffingen verstaan waarvan de besteding niet gebonden is. Het gaat dan om de onroerendezaakbelasting, hondenbelasting en forensenbelasting. Heffingen zoals de rioolheffing en afvalstoffenheffing vallen niet onder deze begripsomschrijving. De opbrengsten hiervan worden rechtstreeks verantwoord op de programma's.

In onderstaande tabel worden de geraamde opbrengsten voor 2014 weergegeven en voor 2015 inclusief een verhoging van 3,5% voor de onroerendezaakbelasting en 2,5% voor de hondenbelasting en forensenbelasting.

bedragen x 1.000 euro

Omschrijving	2015	2016
Onroerendezaakbelasting: gebruikers	206	212
Onroerendezaakbelasting: eigenaren	1.447	1.484
Hondenbelasting	90	91
Forensenbelasting	9	12
Uitvoering wet WOZ	-192	-150
Heffing en invordering gemeentelijke belastingen	-132	-142
<i>Totaal</i>	1.428	1.507

Uitkeringen gemeentefonds (incl. integratie-uitkering Sociaal Domein)

De gemeente ontvangt uit het gemeentefonds een algemene uitkering van het rijk. Deze uitkering bestaat uit een deel algemene uitkering, integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen. Daarnaast is er in 2015 een integratie-uitkering Sociaal domein toegevoegd. In onderstaande tabel wordt de uitkering voor 2015 en 2016 weergegeven. De uitkering voor 2016 is berekend op basis van de septembercirculaire 2015. Daarbij is rekening gehouden met de bekende vaste en variabele gegevens van de gemeente die de grondslag zijn voor de berekening van de algemene uitkering. Verder is voor 2016 een stelpost opgenomen voor tegemoetkoming in de kosten voor de ondersteuning van de Onafhankelijke Raadsman van 450 duizend euro.

bedragen x 1.000 euro

Omschrijving	2015	2016
Uitkeringen gemeentefonds (incl integratie- en decentralisatie uitkeringen)	10.699	11.007
Integratieuitkering Sociaal Domein	6.379	6.150
<i>Totaal</i>	16.949	17.157

Verwerking sociaal domein in de begroting x 1.000 euro

Programma	Domein	Geraamde last	Rijksbijdrage
Werk, sociale voorzieningen en Vrije tijd	Participatie	1.875	
Werk, sociale voorzieningen en Vrije tijd	Awbz-Wmo	1.809	
Werk, sociale voorzieningen en Vrije tijd	Jeugd	2.465	
Totaal		6.150	6.150

Dividend en rente

Jaarlijks ontvangt de gemeente van de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten een dividenduitkering uit hoofde van het aandelenbezit in de bank.

De gemeente is na verkoop van de aandelen Essent aan RWE nog aandeelhouder in de volgende operationele vennootschap:

- Enexis Holding N.V. 142.116 aandelen

En de volgende SPV's (Special Purpose Vehicles) waarover geen dividend wordt ontvangen:

- Verkoop Vennootschap B.V. 1.899 aandelen
- Vordering op Enexis B.V. 1.899 aandelen
- CBL Vennootschap B.V. 1.899 aandelen
- CSV Amsterdam B.V. 1.899 aandelen
- Publiek belang Elektriciteitsproductie B.V. 1.899 aandelen

In verband met de verkoop van de aandelen Essent aan RWE zal de komende jaren nog een bedrag worden ontvangen van 800 duizend euro.

De bespaarde rente over de algemene reserve wordt ten gunste van de exploitatie gebracht. Het hiervoor berekende rentepercentage bedraagt 2% voor 2016. Het rentepercentage voor de berekening van de rente ten gunste van de reserves bedraagt 1%.

bedragen x 1.000 euro

Omschrijving	Aantal/omvang	2015	2016
Dividend aandelen NV BNG	24.102	36	14
Dividend		113	127
Enexis Holding N.V.	142.116		
Attero Holding N.V. (verkocht in 2014)	142.116		
Verkoop Vennootschap B.V.	1.899		
Vordering op Enexis B.V.	1.899		
CBL Vennootschap B.V.	1.899		
CSV Amsterdam B.V.	1.899		
Publiek belang Elektriciteitsproductie B.V.	1.899		
Rente verstrekte lening aan Enexis		50	50
Nutsvoorzieningen (lasten)		-36	-36
Overige financiële middelen (lasten)		-11	-10
Rente effecten		1	0
Bespaarde rente		327	256
Financiering langlopend (lasten)		-2	-2
<i>Totaal</i>		478	399

Saldo van de financieringsfunctie

De gemeente heeft voor de financiering van de diverse investeringen aan langlopende leningen openstaan een bedrag per 1-1-2015 van 19,7 miljoen euro. Naast de langlopende geldleningen worden ook de reserves en voorzieningen gebruikt als financieringsmiddel. Per 1-1-2015 bedraagt de omvang van de reserves en voorzieningen 10,9 miljoen euro. De rentelasten die uit bovenstaande voortvloeien worden volledig doorberekend aan de programma's via de kapitaallasten. Hierdoor ontstaat er op begrotingsbasis een saldo op de financieringsfunctie.

bedragen x 1.000 euro

Omschrijving	2015	2016
Financiering kortlopend	-3	-2
Rente voordeel op kort lopende financiering	50	25
<i>Totaal</i>	47	23

Overige algemene dekkingsmiddelen**bedragen x 1.000 euro**

Omschrijving	2015	2016
Stelposten	79	314
Saldi van kostenplaatsen	-37	-12
<i>Totaal</i>	42	302

Stelposten

bedragen x 1.000 euro

Omschrijving	Geraamde lasten	Geraamde baten
Deeluitkering regionale krimpreserve		275
Verlaging flexibel budget	-30	
Verlaging bijdrage Omgevings Dienst Groningen	-9	
Totalen	-39	275

Toelichting

Deeluitkering regionale krimpreserve

Met ingang van 2016 wordt het onderdeel krimpuitkering in de Algemene uitkering uit het gemeentefonds als een decentralisatie uitkering toegekend aan de Regio Eemsdelta en uitgekeerd aan centrum gemeente Delfzijl (1,5 miljoen euro). We gaan er vanuit dat hierin een Lopster aandeel zit van 275 duizend euro.

Verlaging flexibel budget

In de begroting is rekening gehouden met een flexibel budget van 288 duizend euro. Bij nader inzien stellen we voor het budget met 30 duizend euro te verlagen en hebben hiervoor een stelpost opgenomen.

Verlagen bijdrage Omgevingsdienst Groningen

Via de septembercirculaire worden we met 9 duizend euro gekort ivm een overdracht van bevoegd gezag van BRZO inrichtingen en RIE-4 installaties van gemeenten naar provincies. Deze korting nemen we als stelpost mee ter verrekening met de Omgevings Dienst Groningen.

Saldi van kostenplaatsen

bedragen x 1.000 euro

Kostenplaats	Omschrijving	Geraamde lasten
Hulpkostenplaats 1	Rente en afschrijvingen	-12
Hulpkostenplaats 2	Salarissen en sociale lasten	-20
Kostenplaats 6	BOR buitendienst	-39
Kostenplaats 9	Voormalig- en boventallig personeel	83
	Totalen	12

Toelichting

Hulpkostenplaatsen 1, 2 en 6

Als gevolg van nagekomen wijzigingen in de kostenplaatsen konden een aantal effecten niet worden verdeeld in de begroting dit geeft respectievelijk 12, 20 en 39 duizend euro voordeel op het saldo kostenplaatsen.

Kostenplaats 9

Het saldo van de kostenplaats Voormalig en boventallig personeel word als last gepresenteerd op het product Saldi van de kostenplaatsen.

Onvoorzien en investeringsplan

Voor incidentele onvoorziene uitgaven wordt een inflatiecorrectie toegepast t.o.v. 2015.

De kapitaallasten voor investeringen in wegen, riolering en openbare verlichting in 2016 zijn al op de functionele producten geraamd. Voor een specificatie van het investeringsplan wordt verwezen naar de bijlage investeringen.

bedragen x 1.000 euro

Omschrijving	2015	2016
Onvoorziene uitgaven incidenteel	27	28
Kapitaallasten investeringsplan t/m 2015	27	
<i>t.l.v. riolen en rioolgemalen t/m 2015</i>	-10	
Kapitaallasten investeringsplan 2016	27	1
<i>Totaal</i>	44	29

4. Paragrafen

Paragrafen

Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten schrijft in artikel 9 een aantal verplichte paragrafen voor.

In de paragrafen dienen de beleidslijnen te worden vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. Doel van de paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de begroting zijn verwerkt hier worden gebundeld. Hierdoor krijgt het bestuur een beter totaal inzicht.

De volgende paragrafen dienen verplicht te worden opgenomen in de begroting tenzij een bepaald onderwerp bij de organisatie niet aan de orde is:

1. lokale heffingen
2. weerstandsvermogen en risicobeheersing
3. onderhoud kapitaalgoederen
4. financiering
5. bedrijfsvoering
6. verbonden partijen
7. grondbeleid

De volgende paragrafen zijn niet verplicht, maar zijn vanwege de versnippering over diverse programma's toch in een paragraaf opgenomen:

8. rechtmatigheid
9. demografische ontwikkelingen
10. interbestuurlijk toezicht

4.1 Lokale heffingen

Beleidskader

De gemeenteraad bepaalt welke belastingen een gemeente heft, welke heffingsmaatstaven worden gehanteerd en welke tarieven daarbij gelden. De raad stelt hiertoe belastingverordeningen vast. De belastingen die geheven mogen worden zijn limitatief in de Gemeentewet vastgesteld.

Voor alle gemeentelijke belastingen geldt dat het te betalen bedrag niet afhankelijk mag worden gesteld van het inkomen, de winst of het vermogen van de belastingplichtige. Verder zijn de gemeentelijke belastingen in economische zin te onderscheiden in "echte belastingen" waarvan de opbrengst als algemeen dekkingsmiddel wordt gebruikt en "bestemmingsheffingen" waarvan de opbrengst voor een bepaald doel gebruikt dient te worden. De begrote opbrengst van een bestemmingsheffing mag de begrote lasten niet overschrijden. Voor de rioolheffing en de afvalstoffenheffing geldt in onze gemeente 100% kostendekkendheid. Het onderscheid in juridische zin is dat belastingen kunnen worden geheven ongeacht of de belastingplichtige van een bepaalde dienst gebruikmaakt. De bestemmingsheffingen (rechten) kunnen alleen worden geheven als de gemeente een dienst verleent aan de belastingplichtige. Voorbeelden van belastingen die in onze gemeente worden geheven zijn: de afvalstoffen- en rioolheffing en de onroerende zaak-, forensen- en hondenbelasting. Voorbeelden van rechten die worden geheven zijn: begraafrechten en leges.

Tarievenbeleid 2016

Algemeen

Wij stellen u voor om de belastingen en rechten voor het jaar 2016, met uitzondering van de tarieven voor OZB, begraafrechten en de tarieven waarvoor het zgn. principe van kostendekkendheid geldt t.w. de afvalstoffenheffing en rioolheffing, te verhogen met 2,5 %.

Met dit percentage is in het meerjarenperspectief voor de jaren 2016-2018 bij de begroting 2015 rekening gehouden.

In aansluiting op het besluit bij de kadernota 2016 hebben we de OZB met 2,5% verhoogd. In het saneringsplan is opgenomen dat er voor het onderdeel begraafplaatsen meer evenwicht moet zijn tussen lasten en baten. Het kostendekkendheidspercentage bedraagt in de begroting 2015 slechts 27%. Gelet op de discrepantie tussen lasten en baten worden de tarieven voor de begraafrechten met 2,5% extra verhoogd.

Het tarief voor afvalstoffenheffing kan op basis van de kosten en de opbrengsten gelijk blijven met het tarief van 2015. Het tarief voor de rioolheffing dient op basis van het vastgestelde GRP+ met € 12,85 per aansluiting te worden verhoogd.

De hogere opbrengsten ten gevolge van de tariefsverhoging zijn reeds in de primitieve begroting verwerkt.

Rioolheffing

Vanaf 2010 is de gemeente wettelijk verplicht om over te gaan tot een (verbrede) rioolheffing. Dit betekent in het kort, dat de gemeente een zorgplicht heeft met betrekking tot het afvoeren van afvalwater, hemelwater en de zorg voor het grondwater. Deze nieuwe ontwikkelingen maken het noodzakelijk dat er een rioleringsplan (GRP+) is opgesteld, waarin naast aandacht voor de zorg aan het riool ook aspecten van hemel- en grondwater extra aandacht krijgen. De begroting 2016 is gebaseerd op het vastgestelde rioleringsplan. Om de eerste jaren tot een kostendekkend geheel te komen dient een tariefstijging van € 12,85 per aansluiting toegepast te worden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de bestemmingsreserve GRP.

De tarieven bedragen:

	2015	2016
Voor een perceel, gebruikt als bejaardentehuis of gezinsvervangend tehuis, per appartement	159,40	165,85
Voor percelen die enkel een directe of indirecte aansluiting op de gemeentelijke riolering hebben voor de afvoer van hemel- of grondwater en een WOZ-waarde hebben van 30 duizend euro of minder	95,65	99,50
Voor alle overige percelen, per perceel	318,85	331,70

Afvalstoffenheffing

De afvalinzameling wordt door de gemeente Groningen verzorgd. De rechten worden geheven door onze gemeente. Iedere woning binnen de gemeente wordt aangeslagen voor afvalstoffenheffing. Het wel of niet gebruikmaken van de gemeentelijke ophaaldienst is hiervoor niet relevant.

Betreffende de afvalstoffenheffing moet uitgegaan worden van 100 % lastendeckening.

Op basis van de begrote kosten en opbrengsten voor het product afvalstoffenheffing kan het tarief gelijk blijven aan het tarief van vorig jaar.. Hierbij houden we rekening met de afgesproken onttrekking uit de egalisereserve afvalstoffenheffing (2014-2023)

De tarieven voor de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten bedragen:

<i>Afvalstoffenheffing</i>	2015	2016
Eenpersoonshuishouden	217,80	217,80
Meerpersoonshuishouden	262,45	262,45
Tarief extra container	183,45	183,45

Onroerende-zaakbelastingen

Onder de naam 'onroerende-zaakbelastingen' (OZB) worden ter zake van binnen de gemeente gelegen onroerende zaken twee directe belastingen geheven:

- een gebruikersbelasting van degene die bij het beging van het kalenderjaar een onroerende zaak die niet in hoofdzaak tot woning dient, al dan niet krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht gebruikt;
- een eigenarenbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerende zaak het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht.

Jaarlijkse hertaxatie en tarieven

De tarieven voor de OZB zijn mede afhankelijk van de op grond van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ) getaxeerde waarden. Jaarlijks vindt er een algehele hertaxatie plaats. De aanslagen OZB 2016 zullen worden gebaseerd op de waarde peildatum 1 januari 2015.

Zoals hiervoor is aangegeven stellen wij u voor om de opbrengst voor 2016 met 2,5% te verhogen. De tarieven bedragen:

	2015	2016
Eigenaar woning	0,1771	0,1828
Eigenaar niet-woning	0,2090	0,2086
Gebruiker niet-woning	0,1703	0,1597

Forensenbelasting

Deze belasting wordt geheven van personen die niet binnen onze gemeente wonen maar wel een woning voor zichzelf ter beschikking houden. Nadere eisen ten aanzien van deze vorm van belasting staan vermeld in de betreffende verordening. De gedachte achter deze belasting is dat forensen, niet-inwoners van een gemeente, profiteren van allerlei activiteiten en voorzieningen van een gemeente, zonder dat de gemeente hiervoor een tegemoetkoming uit het Gemeentefonds ontvangt. Voor inwoners van een gemeente is dat anders; in de algemene uitkering wordt immers wel rekening gehouden met het aantal inwoners middels de maatstaf inwoners. De forensenbelasting is dus gebaseerd op de profijtgedachte, maar is niet bedoeld als instrument om kosten te verhalen. De opbrengst van de forensenbelasting komt ten goede aan de algemene middelen van de gemeente en is dus vrij besteedbaar. De forensenbelasting wordt overigens naast de OZB geheven. Het kan dus voorkomen dat een onroerende zaak zowel in de OZB als in de forensenbelasting wordt betrokken.

Het tarief voor 2016 bedraagt, rekening houdend met een verhoging van 2,5%:

	2015	2016
Bedrag per woning	1.052,35	1.078,65

Hondenbelasting

Onder de naam "hondenbelasting" wordt een directe belasting geheven ter zake van het houden van een hond. Belastingplichtige is de houder van een hond. In artikel 3 van de verordening zijn een aantal vrijstellingen opgenomen. De tarieven voor het jaar 2016 bedragen, rekening houdend met een verhoging van 2,5%:

	2015	2016
Voor de eerste hond	77,55	79,50
Voor een tweede hond	116,30	119,20
Voor iedere hond boven het aantal van twee	116,30	119,20
Voor een kennel (=tarief 1 ^e + tarief 2 ^e hond)	193,80	198,65

Begraafrechten

In 2012 is de begraafplaatsadministratie en de beheersverordening op orde gebracht en geactualiseerd en een plan van aanpak opgesteld om het beheer op de begraafplaatsen te verbeteren en de beheerskosten te verlagen. De uitvoering van het plan van aanpak cq. opheffen van de beheersachterstanden is eind 2014 afgerond. Het doel is om hiermee op termijn hogere kostendekkendheidspercentage te realiseren door een combinatie van verlaging van beheerskosten en verhoging van tarieven. Daarnaast stellen we voor om in 2016 naast de reguliere verhoging van 2,5% het tarief met 2,5% extra te verhogen.

Leges

Voor een opsomming van de diensten waarvoor op grond van de legesverordening een vergoeding verwijzen wij naar de "verordening op de heffing en invoering van leges 2016" deze bevat een uitgebreide tarieventabel. Bekend zijn vooral de dienstverlening voor de burgerlijke stand en de gemeentelijke basisadministratie, evenals afgifte van reisdocumenten en de verlening van vele soorten vergunningen, zoals omgevingsvergunningen. Wij stellen u voor de tarieven met 2,5% te verhogen, tenzij dit gelet op een wettelijke regeling niet mogelijk is.

Liggelden

De rechten worden geheven voor het gebruik van de gemeentelijke haven te Leermens. Overigens behoeft dit geen recreatieve vaart te zijn, voor een groot deel van de verleende rechten zal dit echter wel de praktijk zijn. Ook voor deze rechten stellen wij u voor de algemene tariefsverhoging van 2,5% toe te passen.

Marktgelden

Onder de naam marktgeld wordt een recht geheven voor:

- het innemen van een standplaats dan wel het uitstallen van koopwaar op de markt;
- het gebruik van een elektriciteitsaansluiting van de gemeente.

Voor de tariefberekening van het marktgeld wordt de frontbreedte gehanteerd en geldt de strekkende meter als maatstaf. Ook voor deze rechten stellen wij u de algemene tariefsverhoging van 2,5% toe te passen.

Overzicht lokale heffingen

Onderstaand overzicht geeft de opbrengsten weer van de ramingen in de primitieve begrotingen.

Omschrijving (bedragen x 1.000)	2015	2016
Afvalstoffenheffing	1.090	1.090
Rioolheffing	1.372	1.445
Onroerende-zaakbelastingen	1.654	1.705
Hondenbelasting	90	91
Forensenbelasting	9	12
Begraafrechten	102	103
Bouwleges	188	318
Leges burgerzaken	139	166
Totaal	4.644	4.930

De belastingdruk van de zogenaamde pakketbelasting stijgt in 2016 op basis van het voorgaande met 1,8% en is als volgt berekend:

<i>(bedragen x 1 euro)</i>	2015	2016	
WOZ waarde*	144.136	140.817	
Tarief eigenaren	0,1771	0,1828	
Belasting			Verhoging
OZB (eigenaren woning)	255,25	257,40	2,15
Rioolheffing (eigenaren)	318,85	331,70	12,85
Afvalstoffenheffing**	262,45	262,45	0
Totaal	836,55	851,55	15,00

* betreft de gemiddelde waarde van een woning met peildatum 1/1-2014 en 1/1-2015.

** betreft het tarief voor een meerpersoonshuishouden.

Vergelijking lokale heffingen buurgemeenten

Om de lokale lastendruk van de Loppersum te vergelijken met die in omliggende gemeenten maken we gebruik van de COELO atlas 2015. In onderstaand overzicht zijn de woonlasten (2015) gepresenteerd uitgaande van een woning met gemiddelde waarde volgens de waarderingskamer en van een meerpersoonshuishouden. In de tarievennota 2015 worden de definitieve tarieven vastgesteld. Aangezien de tarieven 2015 van de buurgemeenten nog niet bekend zijn vergelijken we de tarieven van 2014.

Woonlasten per meerpersoons huishouden	Loppersum 2015	Appingedam 2015	Delfzijl 2015
Tarief OZB woningen	0,771	0,2506	0,1950
Tarief OZB niet-woningen	0,3793	0,6081	0,7239
Gem. woningwaarde	144.000	134.000	125.000
OZB woning (gem waarde)	255	336	244
Rioolheffing	319	223	271
Afvalstoffenheffing	262	279	299
Totaal	836	838	814

Kwijtscheldingsbeleid

Conform artikel 10 van het BBV wordt ook een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid in de paragraaf lokale heffingen opgenomen.

De hoofdpunten van het kwijtscheldingsbeleid in Loppersum zijn:

- Men komt alleen voor kwijtschelding in aanmerking indien men niet anders dan met buitengewoon bezwaar in staat is (ook niet met een betalingsregeling) de opgelegde aanslag te betalen.
- Iemand die vermogen heeft komt niet in aanmerking voor kwijtschelding.
- Kwijtschelding wordt niet verleend in het geval de belastingschuldige in staat van faillissement verkeert.
- De inkomensnorm is 100% van de bijstandsnorm en er kan kwijtschelding worden verleend voor: afvalstoffenheffing, rioolheffing en onroerende-zaakbelastingen.

De uitvoering van de gemeentelijke belastingen en kwijtschelding is vanaf 2012, net als in de gemeenten Appingedam en Delfzijl, overgedragen aan de gemeente Groningen. In de verordening is eveneens aangegeven dat een verzoek om kwijtschelding uitsluitend in behandeling wordt genomen indien het verzoek schriftelijk binnen drie maanden na dagtekening van de aanslag is ingediend.

Een uitgebreide toelichting van het kwijtscheldingsbeleid wordt jaarlijks middels de bijsluiter bij de aanvraag om kwijtschelding meegezonden.

4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing geven we een actuele stand van zaken van de beleidsnota die in oktober 2014 is vastgesteld. De stand van zaken geeft ook aan hoe de risicopositie van de gemeente Loppersum op dit moment wordt ingeschat.

Om risico's op te kunnen vangen moet de gemeente beschikken over weerstandscapaciteit. Daarmee kunnen financiële gevolgen van risico's gedekt worden, zonder dat de begroting en het beleid direct aanpassing behoeven. Over het algemeen gebruiken decentrale overheden voor de bepaling van de weerstandscapaciteit de bestanddelen zoals opgenomen in onderstaande tabel.

Bestanddeel	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Algemene Reserve	X	
Bestemmingsreserves	X	
Onvoorzien incidenteel	X	
Vrije ruimte meerjarenraming		X
Stille reserves	X	
Onbenutte belastingcapaciteit		X

De gemeente Loppersum gebruikt in eerste instantie de incidentele weerstandscapaciteit om zowel incidentele als structurele tegenvallers te dekken. Mochten zich gedurende een jaar structurele tegenvallers voordoen, zonder dat daar meevallers tegenover staan, dan dekken we die eerst incidenteel af middels de incidentele weerstandscapaciteit. Vervolgens zal hiervoor bij de eerstvolgende kadernota of begroting dekking gezocht worden.

De structurele weerstandscapaciteit wordt door de gemeente Loppersum in beginsel niet gebruikt, omdat deze niet van de één op de andere dag ingezet kan worden. Het is niet mogelijk tussentijds eenvoudig de onbenutte belastingcapaciteit te benutten of bezuinigingen te realiseren. Daarom worden er geen eisen gesteld aan de omvang van deze ruimte. Wel dient over de ruimte te worden gerapporteerd in de begroting en jaarstukken. Op deze wijze geven we inzicht in hoe eventuele risico's opgevangen kunnen worden.

Algemene Reserve

De algemene reserve is een reserve waaraan geen concrete bestemming is gegeven. De resultaten van de jaarrekeningen worden verrekend met de algemene reserve. De algemene reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers en is daarmee een belangrijk onderdeel van het weerstandsvermogen van de gemeente.

Bestemmingsreserves

Naast de algemene reserve kennen we de bestemmingsreserves. De bestemmingsreserves zijn door de gemeenteraad ingesteld voor het kunnen realiseren van een bepaald doel. De bestemmingsreserves kunnen worden onderverdeeld in vrije en geblokkeerde reserves. De vrije bestemmingsreserves maken onderdeel uit van het algemene weerstandsvermogen. Op deze reserves ligt immers nog geen formele claim. Wel is de bestemming bepaald en dient de reserve, totdat anders wordt besloten, voor dat specifieke doel te worden ingezet. Een vorm van een vrije bestemmingsreserve is een egaliseringsreserve. De egaliseringsreserves kunnen worden ingezet om te komen tot een gelijkmatige verdeling van kosten om piekvorming te voorkomen en om een gewenste tariefontwikkeling voor bijvoorbeeld de afvalstoffen- en rioolheffing te bewerkstelligen.

De geblokkeerde reserves zijn niet zonder gevolgen vrij aanwendbaar. Zo wordt bijvoorbeeld jaarlijks aan de geblokkeerde reserve kapitaallasten huisvesting een bedrag onttrokken ter dekking van de in de exploitatie opgenomen kapitaallasten.

Onvoorzien incidenteel

De gemeente Loppersum heeft voor onvoorzien, incidentele zaken een relatief klein bedrag opgenomen in de begroting. In principe is dit bedrag beschikbaar voor de weerstandscapaciteit mocht de noodzaak er zijn.

Vrije ruimte meerjarenraming

Als de meerjarenraming sluit met een positief saldo, is sprake van structurele begrotingsruimte. Deze ruimte kan worden ingezet voor structurele financiële tegenvallers die zich hebben voorgedaan en die eerst incidenteel zijn afgedekt.

Stille reserves

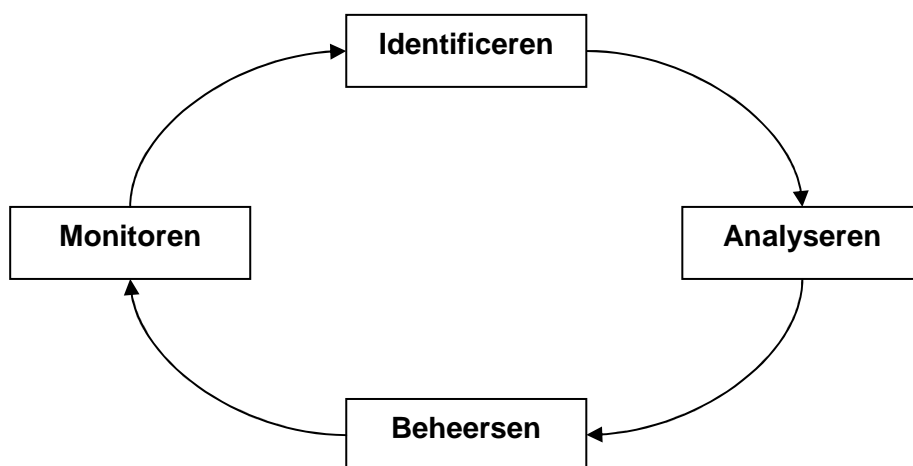
Van stille reserves is sprake als activa onder de opbrengstwaarde of tegen nul zijn gewaardeerd en direct verkoopbaar zijn als dat moet. Bij verkoop van deze bezittingen ontstaan dus winsten die eenmalig vrij inzetbaar zijn.

Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit de extra structurele middelen die gegenereerd kunnen worden door de gemeentelijke belastingen en rechten te verhogen. De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de maximale belastingtarieven te vergelijken met de belastingtarieven in de gemeente Loppersum. Voor de maximale belastingtarieven maakt de gemeente Loppersum gebruik van de artikel 12-normen. De actuele normen voor artikel 12 staan steeds in de circulaires van het Gemeentefonds.

Risicobeheersing

De risicobeheersing van de gemeente Loppersum is gericht op het verkrijgen van inzicht in de risico's en het nemen van maatregelen om de risico's beheersbaar te houden of maken. Binnen de gemeente Loppersum is het onderkennen van risico's een onderdeel van de reguliere Planning & Control-cyclus. Daarbinnen vindt de beoordeling van risico's plaats volgens vier fasen.

Fase 1 Identificeren

In de eerste fase worden alle potentiële risico's geïdentificeerd. Het gaat enkel om de risico's die voor rekening van de gemeente komen. Risico's waarvan het financiële gevolg verhaald kan worden op een derde, of verzekerd is, maken geen onderdeel uit van de risico's waarvoor de gemeente weerstandscapaciteit moet reserveren. Het identificeren van risico's is een verantwoordelijkheid van de hele organisatie.

Fase 2 Analyseren

Bij het analyseren en beoordelen van de geïdentificeerde risico's worden de volgende stappen uitgevoerd:

- a. Korte omschrijving van het risico;
- b. Beoordeling van de kans dat dit risico zich voordoet;

Van elk risico wordt beoordeeld hoe vaak het zich voor gaat doen. Hoe groter de kans dat een risico zich voordoet, hoe zwaarder weegt het risico mee in de berekening van het totale risicoprofiel van de gemeente. Ten aanzien van de kansinschatting, en de weging die daarbij hoort, hanteert de gemeente Loppersum de volgende tabel:

Categorie	Kans dat risico zich voordoet	Weging
1	1 keer per 10 jaar of minder vaak	10%
2	1 keer per 5 tot 10 jaar	30%
3	1 keer per 2 tot 5 jaar	50%
4	1 keer per 1 tot 2 jaar	70%
5	1 keer per jaar of vaker	90%

- c. Beoordeling van het financiële gevolg;

Voor elk risico moet, voor zover mogelijk, een inschatting gemaakt worden van de financiële impact als het risico zich voordoet. Omdat veelal niet exact te bepalen is wat het financiële gevolg is, kiezen we ervoor een zestal bandbreedten te hanteren. De bandbreedte is gekoppeld aan het totaal van de begrote lasten in een betreffend begrotingsjaar. Dit heeft tot gevolg dat de bandbreedtes als gevolg van het wijzigen van de begroting van jaar tot jaar kunnen afwijken. De omvang van de begrote lasten wordt afgerond op hele miljoenen. Om onderstaande tabel te vullen zijn de begrote lasten 2016 gebruikt. Het totaal van de lasten 2016 is begroot op 29 miljoen euro.

Categorie	Bandbreedte	Bandbreedte (absoluut)	Risicobedrag (bandbreedtemidden)
A	Tussen 0% en 0,2%	Tussen € 0 en € 58.000	€ 29.000
B	Tussen 0,2% en 0,5%	Tussen € 58.000 en € 145.000	€101.500
C	Tussen 0,5% en 1,0%	Tussen € 145.000 en € 290.000	€ 217.500
D	Tussen 1% en 2%	Tussen € 290.000 en € 580.000	€ 435.000
E	Tussen 2% en 5%	Tussen € 580.000 en € 1.450.000	€1.015.000
F	Groter dan 5%	Groter dan € 1.450.000	€ 1.450.000

Bij het bepalen van het financieel gevolg is het voor de meeste risico's lastig een inschatting te maken. Daarom is bewust gekozen voor het hanteren van een bandbreedte en een vaste waarde (bandbreedtemidden). Op basis van de beste inschatting en op basis van ervaringscijfers moet onderbouwd worden in welke categorie een risico valt. Als een risico in een categorie is ingedeeld, is volgens deze systematiek ook het risicobedrag bekend. Stel het risicobedrag wordt ingeschat op ergens tussen de € 290.000 en € 580.000 oftewel tussen de 1% en 2% van de begrote lasten, dan schatten we het risicobedrag in als € 435.000.

Door de weging te vermenigvuldigen met het risicobedrag, kan worden berekend hoeveel beslag elk risico legt op de weerstandscapaciteit. Als we bijvoorbeeld inschatten dat een risico zich 1 keer per 5 tot 10 jaar voordoet (weging 30%) en we schatten de bandbreedte in tussen de € 290.000 en € 580.000 (risicobedrag € 435.000), dan is het beslag van dit afzonderlijke risico op de weerstandscapaciteit: 30% van € 435.000 = € 130.500.

Fase 3 Beheersen

In fase 1 zijn alle risico's geïdentificeerd. In fase 2 is aan elk risico een financieel gevolg toegekend. In de derde fase moet een afweging gemaakt worden welke beheersmaatregel we treffen om het risico en de financiële impact van het risico zo laag mogelijk te houden. Risico's worden beoordeeld conform het volgende schema:

Financieel gevolg			
<i>Hoog</i>	Overdragen/verzekereren	Vermijden/eliminieren	
<i>Laag</i>	Accepteren/aanvaarden	Verminderen	
	<i>Laag</i>	<i>Hoog</i>	Kans

a. Overdragen/verzekereren

Dit kan enerzijds door het beleid waaruit het risico volgt, uit te laten voeren door een derde partij, die daarbij ook de financiële risico's overneemt en anderzijds door het risico te verzekeren.

b. Accepteren/aanvaarden

Bij acceptatie zal het financiële gevolg van een risico volledig door de weerstandscapaciteit moeten worden afgedekt.

c. Vermijden/eliminieren

Dit houdt in dat het beleid waardoor het risico ontstaat, wordt beëindigd, op een andere manier wordt vorm gegeven of geen beleid wordt gestart dat een risico van deze aard met zich meebrengt.

d. Verminderen

Het verminderen van een risico vereist aanpassing van bijvoorbeeld de organisatie, procedures, systemen en cultuur.

De beoordeling van risico's en het treffen van beheersmaatregelen is een continu proces binnen de Planning & Control-cyclus en het besluitvormingsproces. Waar mogelijk worden beheersmaatregelen getroffen. In het besluitvormingsproces wordt de steller van adviezen middels formats gedwongen na te denken over mogelijke risico's en bijpassende beheersmaatregelen. Binnen de beleids- en financiële kaders is het treffen van beheersmaatregelen een verantwoordelijkheid van het college.

Fase 4 Monitoren

In de verplichte paragraaf 'weerstandsvermogen en risicobeheersing' blikken we bij de begroting vooruit op het beleid en bij de jaarstukken verantwoorden we ons over het. Verder vindt via het besluitvormingsproces continu monitoring plaats. Het monitoren van risico's is een verantwoordelijkheid van het college. In geval van significante ontwikkelingen in het risicoprofiel van de gemeente, zal hierover door het college tussentijds worden gerapporteerd.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen toont de verhouding tussen de benodigde weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. Daarmee is het weerstandsvermogen een indicator voor de mate waarin binnen een meerjarig sluitende begroting substantiële financiële tegenvallers die we moeten accepteren kunnen worden opgevangen zonder aantasting van het bestaande beleid.

Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in de volgende ratio:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \text{Ratio}$$

Om een beoordeling te kunnen geven over het weerstandsvermogen van de gemeente Loppersum is onderstaande tabel van toepassing. Loppersum streeft naar minimaal het niveau 'voldoende'. Dit doet ze door aan de ene kant te zorgen voor een zo hoog mogelijke weerstandscapaciteit en aan de andere kant door beheersmaatregelen te treffen met betrekking tot risico's. Mogelijke maatregelen zijn het verzekeren, eliminieren of verminderen van risico's. Dit gebeurt binnen de bestaande Planning & Control-cyclus en het besluitvormingsproces.

Ratio weerstandsvermogen (norm)	Niveau (beoordeling)
Groter dan 2,0	Uitstekend
Tussen 1,4 en 2,0	Ruim voldoende
Tussen 1,0 en 1,4	Voldoende
Tussen 0,8 en 1,0	Matig
Tussen 0,6 en 0,8	Onvoldoende
Kleiner dan 0,6	Ruim onvoldoende

In onderstaande tabel is een berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit gemaakt.

Bestanddeel	Saldo begroting 2016
Algemene Reserve	€ 3.829.000
Vrije bestemmingsreserves	€ 3.474.000
Onvoorzien incidenteel	€ 28.000
Stille reserves	€ 0
Totale incidentele weerstandscapaciteit	€ 7.331.000

In de tabel op de volgende pagina is een opsomming van de risico's gegeven die op dit moment gelden in de gemeente Loppersum. De optelling van de claims op de weerstandscapaciteit geeft de benodigde weerstandscapaciteit aan. Dat is € 3.849.750.

Het weerstandsvermogen wordt vervolgens berekend door de beschikbare weerstandscapaciteit te delen door de benodigde weerstandscapaciteit. Dat is $7.331/3.850 = 1,90$. Met deze ratio krijgt Loppersum de beoordeling 'ruim voldoende' en voldoet daarmee aan de norm van minimaal 'voldoende'.

Zoals eerder gesteld is het monitoren van risico's een continu proces. Het bepalen van het weerstandsvermogen zal minstens tweemaal per jaar gebeuren bij het opstellen van de begroting en de jaarstukken. Mocht blijken dat het weerstandsvermogen onder de norm zakt, dan zal het college zo snel mogelijk aanvullende beheersmaatregelen moeten treffen. Als het maatregelen zijn, die binnen de bevoegdheid van de raad liggen, zal het college voorstellen aan de raad doen.

Risico	Korte omschrijving van het risico	Kans*	Weging (tabel 2)	Risicobedrag (tabel 3)	Claim op weerstandscapaciteit (weging * risicobedrag)
Algemene Uitkering	Een lager dan verwachte Algemene Uitkering	1 keer per 2 tot 5 jaar	50%	€ 435.000	€ 217.500
Verbonden partijen	Hoger dan verwachte bijdragen	1 keer per 1 tot 2 jaar	70%	€ 1.450.000	€ 1.015.000
Sociaal Domein (open einde regelingen)	Extra kosten door een groter dan verwacht gebruik van diverse regelingen	1 keer per 2 tot 5 jaar	50%	€ 1.015.000	€ 507.500
Kapitaalgoederen (openbare ruimte)	De kosten voor het onderhoud zijn hoger dan verwacht	1 keer per 2 tot 5 jaar	50%	€ 435.000	€ 217.500
Grondexploitaties	Tegenvallende kavelverkopen	1 keer per jaar of vaker	90%	€ 1.015.000	€ 913.500
Bedrijfsvoering (inclusief projecten)	Ziekte, langer dan verwachte doorlooptijden	1 keer per jaar of vaker	90%	€ 1.015.000	€ 913.500
Externe factoren (prijzen/rente/calamiteiten)	Hoger dan verwachte inflatie of rentekosten, rampen	1 keer per 5 tot 10 jaar	30%	€ 217.500	€ 65.250
Benodigde weerstandscapaciteit					€ 3.849.750

* De kans is geschat op basis van een combinatie van ervaring, historische cijfers en actuele ontwikkelingen. Voor de inschatting bij het Sociaal Domein is onder andere gekeken naar de WMO.

Financiële kengetallen

Met ingang van de begroting 2016 zijn gemeente verplicht in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing vijf financiële kengetallen op te nemen. De kengetallen en de beoordeling geven op eenvoudige wijze inzicht aan raadsleden over de financiële positie van hun gemeente.

1a) Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

	Bij begroting ultimo jaar	Rek 2014	Begr 2015	Begr 2016
A	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	18.707	28.618	28.618
B	Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	3.635	3.635	3.635
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	988	988	988
D	Financiële activa (cf. art. 36 lid d, e en f)	3.231	3.180	3.180
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	561	561	561
F	Liquide middelen (cf art. 40 BBV)	29	29	29
G	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	4.531	4.531	4.531
H	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves))	26.037	27.886	28.374
	Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	58	89	88

1b) Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie artikel 36 lid b en c, van het BBV).

	Bij begroting ultimo jaar	Rek 2014	Begr 2015	Begr 2016
A	Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	18.707	28.618	28.618
B	Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	3.635	3.635	3.635
C	Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	988	988	988
D	Financiële activa (cf. art. 36 lid b, c, d, e en f)	3.231	3.180	3.180
E	Uitzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	561	561	561
F	Liquide middelen (cf art. 40 BBV)	29	29	29
G	Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	4.531	4.531	4.531
H	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves))	26.037	27.886	28.374
	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	58	89	88

Normaal ligt de netto schuldquote van een gemeente tussen 0% en 90%. Als de netto schuldquote tussen 100% en 130% ligt, is de gemeenteschuld hoog (oranje). Hij moet niet verder stijgen. Als de netto schuldquote boven de 130% uitkomt, dan bevindt de gemeente in de gevarenzone (rood). Het bestuur moet er werk van maken om de schuld te verlagen. De relatief hoge netto schuldquote van Loppersum is te verklaren door de herinrichtingen. De herinrichtingen zijn voornamelijk het gevolg van het wegwerken van achterstanden. Het investeringsniveau ligt tijdelijk hoog en daarom de schuldquote ook. Vanaf 2019 zal de schuldquote weer langzaam dalen.

2) De solvabiliteitsratio

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

	Bij begroting ultimo jaar	Rek 2014	Begr 2015	Begr 2016
A	Eigen vermogen (cf. art. 42 BBV)	11.940	11.805	11.955
B	Balanstotaal	35.427	45.046	45.196
	Solvabiliteit (A/B) x 100%	34	26	26

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteit, hoe beter. In de regel is bij een solvabiliteit van minimaal 25 nog sprake van een gezonde situatie. De gemeente Loppersum dreigt hier onder te geraken. Dit is te verklaren door de herinrichtingen. Investerings worden naar voren getrokken, waardoor extra leningen nodig zijn. Vanaf 2019 zal de solvabiliteit weer toenemen.

3) Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

In artikel 38, onderdeel a, van het BBV wordt gevraagd om in de balans afzonderlijk op te nemen:

Grond- en hulpstoffen gespecificeerd naar:

- Niet in exploitatiegenomen bouwgronden; en
- Overige grond- en hulpstoffen.

In onderdeel b van artikel 38 wordt gevraagd om 'onderhanden werk' te vermelden, hieronder vallen ook bouwgronden in exploitatie. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (ingevolge artikel 17 onderdeel van het BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage.

	Bij begroting ultimo jaar	Rek 2014	Begr 2015	Begr 2016
A	Niet in exploitatie genomen bouwgronden (cf. art. 38 lid a punt 1 BBV)	102	2.090	2.090
B	Bouwgronden in exploitatie (cf. art.38 lid b BBV)	2.555	2.555	2.555
C	Totale baten (cf. art. 17 lid c BBV (dus excl. mutaties reserves))	26.037	27.886	28.374
	Grondexploitatie (A+B)/C x 100%	10	17	16

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale baten. Hoe lager de waarde, hoe beter. Helaas heeft het ministerie van BZK niet aangegeven wat een gezonde ratio is. We weten zelf dat we een relatief kleine grondpositie hebben.

4) Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen.

Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en eigen belastinginkomsten. Bij structurele lasten zijn dat bijvoorbeeld de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen. Het onderscheid tussen structureel en incidenteel is ook in een notitie van de commissie BBV vastgelegd en moet conform het BBV ook in de begroting en jaarstukken worden onderbouwd. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de

structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

In artikel 19 onderdeel c van het BBV wordt een overzicht gevraagd van de geraamde incidentele baten en lasten per programma, waarbij per programma tenminste de belangrijkste posten afzonderlijk worden gespecificeerd en de overige posten als een totaalbedrag kunnen worden opgenomen. In artikel 19 onderdeel d wordt een overzicht gevraagd van de beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. In artikel 23 van het BBV staat dat deze gegevens ook moeten worden verstrekt voor de meerjarenraming. Deze gegevens worden ook verstrekt bij de jaarrekening (zie artikel 19 BBV).

Op basis van deze gegevens kan het saldo van de structurele baten en structurele lasten worden berekend. Daarbij wordt het saldo opgeteld van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17 onderdeel c van het BBV = exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage. Om dit kengetal te relateren aan het overzicht van baten en lasten is het noodzakelijk om de volgende cijfers te presenteren:

	Bij begroting	Rek 2014	Begr 2015	Begr 2016
A	Totale structurele lasten	24.279	28.185	28.157
B	Totale structurele baten	22.155	27.770	28.050
C	Totale structurele toevoegingen aan de reserves	224	224	224
D	Totale structurele onttrekkingen aan de reserves	388	388	388
E	Totale baten	28.459	28.839	28.374
	Structurele exploitatieruimte $((B-A)+(D-C))/(E) \times 100\%$	-7	-1	0

Voor de beoordeling van de financiële positie is het van belang te weten hoe groot de structurele exploitatie ruimte is. Een positief percentage geeft aan dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. In 2016 is dit getal voor Loppersum 0. Meerjarig is het echter ruim positief.

5) Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 in en uit te drukken in een percentage. De (ongewogen) gemiddelde woonlasten van gemeenten in 2015 - op basis van de cijfers van het Coelo - bedragen € 716. Het gemiddelde voor de jaren 2013 en 2014 is respectievelijk € 697 en € 704.

	Bij begroting	Rek 2014	Begr 2015	Begr 2016
A	OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	247	255	257
B	Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	306	319	332
C	Afvalstoffenheffing voor een gezin	276	262	262
D	Eventuele heffingskorting	0	0	0
E	Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde (A+B+C-D)	829	836	852
F	Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin in t-1	697	704	716
	Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddelde jaar er voor (E/F) x 100%	119	119	119

Fraude

Eén van de verbeterpunten die zijn ingevoerd naar aanleiding van het vaststellen van de nota 'Weerstandsvormen en risicobeheersing' is dat in het jaarverslag en in de begroting kort wordt ingegaan op hoe de gemeente Loppersum haar frauderisico inschat. Deze inschatting maken we in een gezamenlijke sessie met leidinggevend en senior beleidsmedewerkers. De gemeente Loppersum is een kleine, transparante organisatie met korte lijnen, waardoor de kans op frauduleuze handelingen zeer gering is. De vele controls die in alle procedures zijn ingebed beperken de kans op fraude nog meer. Het besluitvormingsproces en onze overlegstructuren bevatten meerdere toetsmomenten door verschillende hiërarchische lagen, de mandaatregeling voorziet in toetsing door 4 ogen op cruciale processen, en ook bij de administratieve vastlegging en verwerking van gegevens is het 4-ogenprincipe en functiescheiding toegepast. We zien op dit moment alleen een risico bij de uitvoering van de decentralisaties. Vanwege de nieuwheid van deze taak worden de overlegstructuren, het 4-ogenprincipe en functiescheiding nog niet overal dusdanig toegepast dat de kans op fraude net zo laag is als in de rest van de organisatie.

Integriteit

Integer handelen is altijd belangrijk, maar staat sinds enige tijd weer extra in de belangstelling. We hebben in dezelfde sessie waarin de frauderisico's zijn besproken, de integriteitsrisico's behandeld. Dat hebben we gedaan aan de hand van een onderzoeksrapport dat in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken is opgesteld. In dit rapport worden 15 integriteitsrisico's genoemd. Deze risico's zijn in onderstaande tabel weergegeven, inclusief een inschatting van de kans dat het risico leidt tot een integriteitskwesitie en waar van toepassing welke beheersmaatregelen we hebben genomen.

Risico	Kans	Maatregelen
De moderne ambtenaar bevindt zich in een situatie waarin de leidinggevende minder zicht heeft op de dagelijkse bezigheden van de ambtenaar en, als gevolg van toegenomen vrijheid en het nieuwe werken, op meer afstand staat.	Klein	• Toetsen vooral op output• Afleggen ambtseed• Personeelsbeleid gericht op professionaliteit• Toepassen gedragscode• Stimuleren open organisatie, waarin we elkaar aanspreken op gedrag
De baanmobiliteit, externe inhuur en het aantal tijdelijke contracten nemen sterk toe. Flexibilisering kan de verankering van normen, waarden en regelgeving binnen de organisatie belemmeren en de continuïteit van het integriteitsbeleid en kennisoverdracht bemoeilijken.	Redelijk groot, omdat het verloop vanwege de decentralisaties, de gaswinning en bovengemiddeld ziekteverzuim momenteel erg groot is.	• Afleggen ambtseed• Bij aannemen van personeel worden de geldende normen en waarden door de leidinggevende meegedeeld• Personeelsbeleid gericht op professionaliteit• Stimuleren open organisatie, waarin we elkaar aanspreken op gedrag• Toepassen gedragscode
Door het stimuleren van goede volksvertegenwoordiging en marktgerichtheid houden veel politici en bestuurders nevenfuncties aan. Dit genereert bij gebrek aan bewustwording integriteitsrisico's op het vlak van misbruik van informatie, positie en belangenverstrengeling.	Klein. Als gevolg van de extra dynamiek die voornamelijk is ontstaan door de decentralisaties komen we bestuurders soms tegen bij de uitoefening van hun nevenfuncties.	• Zorgen voor concurrentie• Open en transparant communiceren dat een nevenfunctie kruist met de uitvoering van gemeentelijk beleid• Elkaar aanspreken
Integritisme, oftewel de neiging om de betekenis van integriteit op te rekken, waardoor een angstcultuur ontstaat, omdat bestuurders en politici niet meer durven handelen uit angst voor integriteitsbeschuldigingen.	Klein	• Stimuleren open organisatie, waarin we elkaar aanspreken op gedrag• Transparant debat voeren
Commerciële en maatschappelijke organisaties werken steeds intensiever samen met gemeenten. Er ontstaan uitgebreide netwerken van wederkerigheid waardoor de integriteit van besluitvorming en beleid in het geding komen.	Klein	• Zorgen voor concurrentie• Toepassen vastgesteld beleid, onder andere inkoop- en aanbesteding• Open en transparant communiceren over de onderlinge relaties

Door bezuinigingen kan de aandacht voor integriteit onder druk komen te staan. Er is een heroriëntatie op kerntaken, waarbij de aandacht uitgaat naar het primaire proces.	Klein	• Niet bezuinigen op integriteit of zaken die hieraan raken
Lekken van informatie wordt steeds makkelijker als gevolg van de snelheid van innovaties	Klein	• Afleggen ambtseed • Bij aannemen van personeel worden de geldende normen en waarden door de leidinggevende meegedeeld • Personeelsbeleid gericht op professionaliteit • Stimuleren open organisatie, waarin we elkaar aanspreken op gedrag • Toepassen gedragscode
Gemeenteambtenaren staan meer en vaker in contact met burgers, wat kan leiden tot willekeur	Klein	• Personeelsbeleid gericht op professionaliteit • Consequent toepassen beleid • Mandaat wordt daar neergelegd waar het hoort
Het is moeilijk goed toezicht te houden op de besluitvorming en het beleid binnen interbestuurlijke samenwerkingen	Klein	• Verslaglegging vergaderingen • Informeren en adviseren van bestuurders aan de voorkant • Open en transparant debat stimuleren
De lokale pers heeft weinig capaciteit en beperkte ruimte voor politieke verslaglegging waardoor de communicatie over de lokale politiek afneemt en er minder mogelijkheden zijn tot diepgang	Klein	• Persuurtje • Persberichten • Open communicatie via website en sociale media
Zowel het sanctioneren als het bagatelliseren van integriteitskwesaties kan risico's opleveren.	Klein	• Toepassen vastgestelde procedure
Minderheidsgroepen kunnen zich politiek organiseren en invloedrijk worden met als gevolg dat politieke gewoonten en besluiten ontstaan die niet stroken of strijdig zijn met heersende ideeën over integriteit.	Klein	• Stimuleren open politiek debat waarbij ook geldende normen en waarden aan bod komen.
Via financiering van verkiezingscampagnes door private donateurs ontstaan mogelijk onwenselijke afhankelijkheids-relaties of beïnvloeding tussen politieke en commerciële partijen.	Klein	• Stimuleren open politiek debat • Elkaar aanspreken
Beïnvloeding van de lokale politiek door de georganiseerde misdaad	Klein	• Stimuleren open politiek debat • Elkaar aanspreken
Door gebrek aan functiescheiding ontstaat het gevaar van risico's op het gebied van organisatorische integriteit.	Klein	• Afleggen ambtseed • Bij aannemen van personeel worden de geldende normen en waarden door de leidinggevende meegedeeld • Personeelsbeleid gericht op professionaliteit • Stimuleren open organisatie, waarin we elkaar aanspreken op gedrag • Toepassen gedragscode • Zorgen voor functiescheiding

4.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De openbare ruimte in Nederland bestaat uit een aantal kapitaalgoederen dat als volgt gerubriceerd kan worden:

- infrastructuur (wegen, water, riolering, kunstwerken);
- voorzieningen (groen, verlichting, sportfaciliteiten);
- gebouwen.

Al deze kapitaalgoederen dienen onderhouden te worden. Gezien de duurzaamheid van de kapitaalgoederen is dat een taak die continu budgettaire middelen vraagt.

De gemeente Loppersum is qua oppervlakte uitgestrekt (ruim 11.000 ha.) en een groot deel hiervan is bij de gemeente als openbare ruimte in beheer. Veel activiteiten vinden plaats zoals wonen, recreëren en werken. Voor deze activiteiten zijn veel kapitaalgoederen nodig: wegen, rioleringen, havens, water, openbare verlichting, openbaar groen, objecten en gebouwen. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard de (jaarlijkse) lasten.

In de paragraaf "Onderhoud kapitaalgoederen" bij de begroting wordt aangegeven welk onderhoudsniveau per soort kapitaalgoed wordt nagestreefd en welke werkzaamheden gepland zijn. In het jaarverslag geven we vervolgens aan welk onderhoudsniveau is behaald en welke werkzaamheden zijn uitgevoerd.

Waarom is het interessant voor de raad?

Met aanleg en reconstructie/vervanging en het in stand houden van kapitaalgoederen is veel geld gemoeid. Veel klachten van burgers hebben betrekking op het onderhoud van kapitaalgoederen, omdat dit erg raakt aan de woonomgeving. Loszittende stoeptegels, gaten in de weg, achterstallig groenonderhoud, slordige begraafplaatsen, slecht onderhouden gemeentelijke gebouwen en recreatieve voorzieningen e.d. zijn zaken waarop de gemeente wordt aangesproken. Met de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen krijgt de raad de mogelijkheid om kaders te stellen voor het onderhoud. Dit ligt in het verlengde van de bepalingen die staan opgenomen in de Financiële verordening gemeente Loppersum. In deze verordening is bepaald dat het college voor de diverse kapitaalgoederen beleidsnota's aanbiedt aan de raad ter vaststelling. Het kaderstellend beleid in deze nota's (onderhoudsniveau, vervanging, nieuwe aanleg, beschikbaar budget, etc.) wordt vastgesteld door de raad en is de basis c.q. bandbreedte voor het college in de uitvoering van het beleid.

Inhoud paragraaf Kapitaalgoederen

Deze paragraaf bevat de volgende kapitaalgoederen:

- wegen
- civieltechnische kunstwerken
- beschoeiingen
- openbare verlichting
- begraafplaatsen
- rioleringen
- water
- openbaar groen
- recreatieve paden
- gemeentelijke gebouwen
- sportvelden

Wegen

De wegen moeten gemiddeld voldoen aan kwaliteitsniveau 'basis' volgens de CROW-systematiek. Bij de inspectie van 2008 voldeed 65% van de asfaltwegen en 84% van de elementenverhardingen minimaal aan dit niveau voldoet. De rest is matig tot zeer slecht. Eind 2014 is het wegenareaal weer geïnspecteerd. Afgelopen jaren is een duidelijke verbetering gemaakt. Nu voldoet 84% van de asfaltverhardingen en 92% van de elementenverhardingen minimaal aan het basisniveau. Voor de periode 2015-2019 is het beleid geactualiseerd. Veiligheid en kostenefficiëntie blijven belangrijke thema's. Naast het verder werken aan de verbetering en instant houden van de wegen, komt de focus de komende jaren meer te liggen op het veiliger maken zoals de aanleg van bermverharding en snelheidsremmende maatregelen.

Voor onderhoud wegen is een budget beschikbaar van 571 duizend euro en voor investeringen binnen de herinrichtingen ruim 780 duizend euro.

Civieltechnische kunstwerken

Alle kunstwerken worden jaarlijks geïnspecteerd. Uit deze inspectie volgt een meerjaren-onderhoudsprogramma. De jaarschijf van het lopende jaar wordt daarbij steeds uitgevoerd. Dat gebeurt ook in 2015.

Voor regulier onderhoud is ruim 80 duizend euro beschikbaar.

Beschoeiingen

Jaarlijks worden de beschoeiingen beoordeeld. Aan de beschoeiingen vindt geen planmatig onderhoud plaats. Vanwege het beperkte budget onderhouden we de beschoeiingen op incidentele basis.

Voor regulier onderhoud is ruim 11 duizend euro beschikbaar. In 2016 wordt voor € 300.000 aan achterstallig onderhoud weggewerkt.

Openbare verlichting

Het gewenste onderhoudsniveau is basis. Verder is in het beleidsplan opgenomen dat zoveel mogelijk duurzame verlichting wordt toegepast. In 2015 is gestart met grootschalige vervanging van oude masten en armaturen. Dit project loopt door in 2016. Binnen de herinrichtingen vindt de uitvoering van vervanging van openbare verlichting integraal plaats.

Voor regulier onderhoud is ruim 37 duizend euro beschikbaar en voor investeringen binnen de herinrichtingen en het vervangingsplan OV bijna 300 duizend euro.

Begraafplaatsen

Het onderhoud van het groen en paden op de begraafplaatsen is meegenomen in de meerjarenplannen en uitwerkingsplannen en meerjarige integrale prestatiebestekken openbaar groen. In het kwaliteitsplan Openbaar Groen is voor de begraafplaatsen een hoog onderhoudsniveau (7+) vastgesteld. Om een reductie van de totale kosten op het begraafplaatsenbeheer te behalen zijn in 2014 alle achterstanden weggewerkt en heeft op de begraafplaatsen een herinrichting plaatsgevonden. In 2015 waren hiervan de eerste resultaten te zien. De komende periode wordt samen met vrijwilligers gewerkt aan het verder verbeteren van het beeld van de begraafplaatsen.

Voor regulier onderhoud is ongeveer 86 duizend euro beschikbaar.

Rioleringen

Beleid

Het Afvalwaterplan 2013-2017 is begin 2013 vastgesteld. Doelstelling is om overal een basiskwaliteit riolering te hebben. De afgelopen jaren is hard gewerkt om dit doel te bereiken. Dit is ook één van de voornaamste redenen van de grootschalige herinrichtingen. Binnen de vervangingen die op basis van de inspectie van de kwaliteit moeten plaatsvinden, wordt ook meteen de verplichting in het kader van de stedelijke wateropgave meegenomen.

Beheer

Het rioolbeheer wordt uitgevoerd binnen DAL. Een ander deel is via een contract bij een marktpartij weggezet.

Voor regulier onderhoud is ruim 114 duizend euro beschikbaar en voor investeringen binnen de herinrichtingen bijna 1,3 miljoen euro.

Water

Alle watergangen binnen de bebouwde kom zijn in 2013 en 2014 gebaggerd. Aan de watergangen vindt geen planmatig onderhoud plaats. Vanwege het beperkte budget onderhouden we de watergangen op incidentele basis. Wel vindt jaarlijkse monitoring plaats.

Voor regulier onderhoud is ruim 11 duizend euro beschikbaar. Dit wordt vanaf de begroting 2016 gestort in de reserve uitvoering beheerplannen. Op die manier sparen we voor toekomstig onderhoud.

Openbaar groen

In 2009 is het kwaliteitsplan Openbaar Groen vastgesteld. Het kwaliteitsplan is de visie en het beleidskader voor het beheer en onderhoud van het openbaar groen in Loppersum. De kwaliteit van het openbaar groen is hiermee voor zowel de technische staat als de verzorgingsgraad vastgelegd

met het daarbij behorende budget. Het onderhoudsniveau voor het openbaar groen (zowel verzorging als technisch) is gemiddeld basis (tussen 5,5 en 7), waarbij voor de dorpscentra en het groen rondom het gemeentehuis een hogere verzorgingsgraad (7+) wordt verlangd en voor het buitengebied en bedrijventerreinen basis (6). We monitoren de staat van het onderhoud door elk jaar 5 keer te schouwen.

In 2015 is het groenbeleid geactualiseerd. Dit actuele beleid bevat de kaders voor het onderhoud vanaf 2016. In het nieuwe beleid is veel aandacht gegeven aan burgerparticipatie.

Voor regulier onderhoud is bijna 380 duizend euro beschikbaar.

Recreatieve paden

De gemeente Loppersum heeft in totaal ± 36 kilometer aan recreatiepaden. Voor de paden maar ook voor de overige recreatieve elementen zoals banken en picknick sets geldt een basis onderhoudsniveau (5,5 – 7). De paden worden jaarlijks geïnspecteerd en op basis van deze inspecties onderhouden.

Voor regulier onderhoud is ruim 29 duizend euro beschikbaar.

Gemeentelijke gebouwen

De gebouwen worden jaarlijks en na elke zware beving geïnspecteerd en planmatig onderhouden op het niveau basis. Verder proberen we ons areaal te verminderen door gebouwen af te stoten.

Voor regulier onderhoud is ruim 95 duizend euro beschikbaar.

Sportvelden

Het beheer van de velden die onder verantwoordelijkheid van de gemeente vallen, wordt planmatig opgepakt.

Voor regulier onder is ruim 100 duizend euro beschikbaar.

Speelvoorzieningen

De speelvoorzieningen worden jaarlijks geïnspecteerd. Hierbij worden urgentie 1, 2 en 3 gebreken aangegeven. Elk jaar worden alle urgentie 1 gebreken aangepakt.

De notitie Speelbeleid is in 2011 na overleg met de speeltuinverenigingen vastgesteld. Dit is het kader waarbinnen het speelbeleid wordt vormgegeven.

Alle speeltoestellen worden jaarlijks in opdracht van de gemeente geïnspecteerd op veiligheid.

Voor regulier onder is ruim 17 duizend euro beschikbaar.

4.4 Financiering

Doelstellingen van het treasurybeleid

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's. De treasuryfunctie omvat de financiering van beleid en het uitzetten van geldmiddelen die niet direct nodig zijn. De uitvoering ervan vereist snelle beslissingen in een complexer geworden geld- en kapitaalmarkt. Er zijn aan de uitvoering van de treasuryfunctie budgettaire gevolgen verbonden, onder meer afhankelijk van het risicoprofiel. Het treasurystatuut ligt ten grondslag aan de treasuryfunctie. Ten aanzien van het statuut gelden de volgende doelstellingen:

- Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities.
- Het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's, en liquiditeitsrisico's.
- Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities.
- Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet Fido, Ruddo en Ufdo, respectievelijk de limieten en richtlijnen van het treasurystatuut.

Renterisico

Renterisico's kunnen vanuit Wet fido-optiek worden gezien op de korte en op de langere termijn.

Renterisico op korte schuld: de kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet is in de Wet fido een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de gemeente haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd < 1 jaar) mag financieren. Deze norm bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal aan lasten vóór bestemming, dus met uitzondering van stortingen in reserves. Indien hierbij de kasgeldlimiet bij herhaling wordt overschreden dient er geconsolideerd te worden ofwel moet een deel van de kortlopende middelen worden omgezet in een langlopende financiering.

Voor 2016 kan de kasgeldlimiet als volgt worden bepaald:

	Bedragen x 1.000 euro
Begrotingstotaal	29.821
Percentage	8,5%
Kasgeldlimiet	2.535

Ervaring leert dat gedurende het jaar van realisatie, aan de gestelde limiet wordt voldaan. De inkomsten en uitgaven van de gemeente zijn redelijk over het jaar verspreid, waarbij geen grote fluctuaties naar voren komen. Zodra de kasgeldlimiet structureel (gedurende meer dan twee kwartalen) wordt overschreden moet worden overgegaan tot het aantrekken van een vaste geldlening. Echter, gezien het relatief grote renteverskil tussen korte en lange rente zal de bij het uit te voeren gemeentelijke saldobehoor worden getracht om de kasgeldlimiet optimaal te benutten. Voor het liquiditeitenbeheer heeft de gemeente lopende rekeningen bij de BNG, zijnde huisbankier van de gemeente, de Waterschapsbank en de Rabobank. Het betalingsverkeer wordt elektronisch uitgevoerd via de BNG.

Renterisico op langlopende schuld: de renterisiconorm

De gemeente loopt renterisico op het moment dat nieuwe leningen moeten worden aangetrokken (herfinanciering) of als een renteherziening van toepassing is. Om het renterisico te beheersen is in de Wet fido de renterisiconorm geformuleerd. Het doel van deze norm is om overmatige afhankelijkheid van het renteniveau in één bepaald jaar te voorkomen, één en ander ter bescherming van de gemeentelijke financiële positie.

Conform voorschriften van de Wet fido wordt het renterisico in onderstaande tabel voor de komende vier jaren bepaald, terwijl de renterisiconorm alleen betrekking heeft op het totaal van de begroting van het komende jaar.

Berekening renterisiconorm	Bedragen x € 1.000			
	2016	2017	2018	2019
Renterisico's				
Renteherzieningen				
Aflossingen	1.403	1.403	1.403	1.403
Renterisico	1.403	1.403	1.403	1.403
Berekening renterisiconorm				
Begrotingstotaal 2015 -2018	29.821	26.317	26.156	26.124
Percentage cf, regeling	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm 2015 – 2018	5.964	5.263	5.231	5.225
Toetsing renterisico aan norm				
Renterisico	1.403	1.403	1.403	1.403
Renterisiconorm	5.964	5.263	5.231	5.225
Onderschrijding	4.561	3.860	3.828	3.822

Uit deze opstelling blijkt dat de gemeente Loppersum binnen de grenzen van de renterisiconorm opereert.

Schatkistbankieren

De wet verplicht schatkistbankieren (zonder leenfaciliteit) houdt in dat decentrale overheden (gemeenten, provincies, waterschappen én openbare lichamen die zijn ingesteld op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen), al hun overtollige liquide middelen en beleggingen moeten aanhouden bij het ministerie van Financiën en niet langer bij private partijen. Deelname van de decentrale overheden aan schatkistbankieren draagt bij aan een lagere EMU-schuld van de collectieve sector. Dit verlaagt nl. de externe financieringsbehoefte van het Rijk, waardoor het Rijk minder hoeft te financieren op de markt, hetgeen zich weer vertaalt in een lagere staatsschuld. Daarnaast verwacht het Rijk een verdere vermindering van de beleggingsrisico's waaraan decentrale overheden worden blootgesteld. De middelen die een decentrale overheid in de schatkist aanhoudt, blijven beschikbaar voor de uitoefening van de publieke taak.

Ondanks het feit dat wij geen overtollige middelen hebben is het proces voor schatkistbankieren eind 2013 ingericht. De gedachte hierachter is dat we in de toekomst alsnog (incidenteel) overtollige middelen kunnen hebben. Voor 2016 is de verwachting dat de effecten van schatkistbankieren voor de gemeente Loppersum beperkt zullen zijn.

Rentevisie

De gemeente heeft de laatste jaren van de rentedalingen kunnen profiteren door goedkoop het financieringstekort te financieren met kort geld. Door verkoop van de aandelen Essent was er enige jaren sprake van een financieringsoverschot. Omdat deze gelden zijn ingezet voor de financiering van de grote investeringen in kapitaalgoederen, in met name wegen en GRP, is thans weer sprake van een financieringstekort.

Debiteurenrisico's

Ten aanzien van de post debiteuren kan debiteurenrisico gedefinieerd worden als de kans op het te laat of niet ontvangen van gelden van debiteuren. Door de aard van de gemeentelijke activiteiten loopt de gemeente een gering debiteurenrisico. Voornamelijk zijn hogere overheden de belangrijkste debiteuren, in het verleden zijn weinig betalingsproblemen geconstateerd.

Koers- en valutarisico's

Deze risico's hebben betrekking op de kans dat de financiële activa van de organisatie in waarde verminderen door negatieve koersontwikkelingen op de valutamarkt. De gemeente loopt geen risico's als het gaat om koers- en valutarisico's omdat geen gelden zijn uitgezet.

Overzicht verloop financiering

In onderstaand overzicht wordt inzichtelijk gemaakt welke geldleningen de gemeente heeft aangetrokken en begrotingstechnisch op basis van de overschrijding van de kasgeldlimiet 2015 en het investeringsplan zal aantrekken. Hierbij wordt uitgegaan van de vaste geldlening met een looptijd van 10 of 25 jaar. De aflossingsbedragen zijn vermeld in bovenstaande tabel berekening risiconorm.

Bedragen x € 1.000

Leningnummer	Jaar aflossing	Rentepercentage	Restantbedrag per 1-1-2016	Aflossingen 2016
40.0090697	2024	5,7750%	980	109
40.0093171	2026	5,5200%	998	91
40.0098499	2018	4,5300%	600	200
40.0099620	2031	4,4100%	4.864	304
40.0103141	2032	4,7000%	2.040	120
40.0180139	2038	3,1200%	2.300	100
1-28329	2039	2,889%	2.880	120
109402	2039	1,84%	2.880	120
109631	2040	1,22%	4.000	160
Nieuw in 2015	2040	1,5%	2.000	80

Wij zijn voornemens om de lening die in 2015 staan nog aan te trekken. Bovenstaande leningen zijn afgesloten bij de BNG en bij de Nederlandse Waterschapsbank. Alle bovenstaande leningen hebben restricties met betrekking tot het vervroegd aflossen.

4.5 Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering van de gemeentelijke organisatie is gericht op het behalen van de door het bestuur gestelde doelen op een zo efficiënt mogelijke wijze. Voor onze ambtelijke organisatie is daarvoor in een eerder stadium gesteld: “wij streven naar een efficiënte en effectieve klant- en service gerichte organisatie, die alert en flexibel inspeelt op politiek, bestuurlijk, maatschappelijke, organisatorische en personele vraagstukken en ontwikkelingen”.

Bestuurlijke inrichting Noord Groningen

De bestuurlijke inrichting van de provincie Groningen is een lang en ingewikkeld proces. In juni 2015 hebben wij uw raad geïnformeerd over de stand van zaken vervolgproces herindeling. Nog steeds liggen de standpunten van de diverse gemeenteraden ver uiteen. Daarnaast heeft het college van Gedeputeerde Staten nieuwe accenten gelegd. De opgave is nu om de uiteenlopende raadsbesluiten, het uitgangspunt van gemeentelijke regie in eigen hand, het provinciebestuur in een afwachterende en waarnemende rol en de groeiende noodzaak tot intensieve, bovengemeentelijke samenwerking op een afgewogen manier te vertalen in een nieuwe bestuurlijke inrichting van het Hoogeland. Wij hebben onze eigen verantwoordelijkheid te nemen als gemeenten. Wij willen de uitkomsten aan uw raad voorleggen en graag met u bespreken.

Invoeringsdatum herindeling 1 januari 2018?

De beoogde invoeringsdatum van de bestuurlijke inrichting van de provincie Groningen is gesteld 1 januari 2018. Deze datum is in principe nog haalbaar indien het provinciaal bestuur in de loop van dit jaar nog tot besluitvorming kan overgaan. Echter, één van de nieuwe accenten van het college van GS is dat tempoverschillen nu worden geaccepteerd en dat de datum van 1 januari 2018 geen hard uitgangspunt meer is. Verder wil het college van GS geen herindeling meer opleggen tegen de wil van gemeenten. Daarnaast zijn wij van mening dat dit soort trajecten met de nodige zorgvuldigheid benaderd moeten worden. Herindeling vraagt veel ambtelijke capaciteit. Onze ambtelijke organisatie heeft al een overvolle agenda. Wij laten ons dan ook niet leiden door de tijd. Op basis hiervan trekken wij dan ook voorzichtig de conclusie dat een herindeling per 1 januari 2019 realistischer is.

Nationaal Coördinator Groningen

In de paragraaf bedrijfsvoering willen wij ook aandacht besteden aan de positie en de structuur van de Nationaal Coördinator Groningen. De Nationaal Coördinator Groningen valt onder de politieke verantwoordelijkheid van de coördinerend minister van Economische Zaken. De Nationaal Coördinator Groningen is naast de ambtelijke lijnorganisatie in het bestuurlijke veld gepositioneerd en stuurt de NCG aan. De NCG is beheersmatig onderdeel van het Ministerie van Economische Zaken en kent een onderdeel in de regio, de directie Groningen en een onderdeel in Den Haag, de directie Den Haag. De directie in Groningen is primair gericht op de ontwikkeling en het faciliteren van de uitvoering van het Programma Aardbeving Bestendig en Kansrijk Groningen. De directie in Den Haag staat eveneens ten dienste van het proces in Groningen. Ze is primair gericht op de benodigde nationale beleidsontwikkeling, het financieel en juridisch instrumentarium op nationaal niveau en de daarvoor benodigde interdepartementale afstemming met en de inzet van onder andere de ministeries Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Infrastructuur en Milieu en Veiligheid en Justitie om het Programma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen te faciliteren. Beide directies staan onder leiding van de Nationaal Coördinator Groningen en werken nauw samen waar het gaat om benodigde procedures en (wettelijke) regelingen en het eventueel aanpassen daarvan, de benodigde kennisontwikkeling en de verbindingen tussen rijksbeleid en regionaal beleid, zoals bij de Energietransitie.

Directie Groningen

De NCG, bestaande uit de directie Groningen en de directie Den Haag, ondersteunt de Nationaal Coördinator Groningen en adviseert de betrokken bestuursorganen over het te ontwikkelen en uit te voeren programma. Een belangrijke kerntaak van directie Groningen is daarbij de coördinatie van de uitvoering van het programma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen. De directie staat daarvoor in nauwe verbindingen met de betrokken partijen in de regio. De Nationaal Coördinator Groningen is aangesteld op initiatief van twaalf gemeenten in het aardbevingsgebied, de provincie Groningen en de Rijksoverheid. Op dit moment werkt de Nationaal Coördinator Groningen samen met de bestuurders en maatschappelijke organisaties aan de plannen voor de komende vijf jaar. Hierbij wordt gekeken wat er moet gebeuren en in welke volgorde. In het programma 'Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen' komt te staan wat er moet gebeuren in de regio, op welke manier en in welke volgorde. Daarbij zorgt de Nationaal Coördinator Groningen voor de prioritering, planning en fasering. Het gaat dan om herstel, versterking en veiligheid van gebouwen, maar ook om het vergroten van de

leefbaarheid en duurzaamheid en het versterken van de regionale economie. Voor de uitvoering van het plan wordt zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande plannen en initiatieven in het gebied.

Gebiedsteams

Het programma wordt gemaakt samen met de gemeenten en de inwoners in het gebied. De gemeenten zijn verdeeld over vier gebiedsclusters. Elk cluster heeft zijn eigen stuurgroep (vanuit het lokale bestuur) en een ondersteunend ambtelijk gebiedsteam. Per cluster komt er ook een adviesgroep van vertegenwoordigers van bewoners. Deze lokale adviesgroep wordt actief betrokken bij de planvorming en adviseert de lokale stuurgroep. Hierbij wordt uitgegaan van reeds bestaande plannen. Verder kan ieder cluster zo zijn eigen planvoorstellen ontwikkelen.

De gemeente Loppersum is ingedeeld in het cluster DEAL plus De Marne. Er is inmiddels een gebiedscoördinator werkzaam. Vanuit de organisatie van onze gemeente wordt veel inzet gepleegd ten behoeve van de gebiedsteams. De komende jaren zal NCG een vast onderdeel zijn van de agenda van onze gemeente.

Opbouw organisatie NCG

Om het programma 'Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen' tot een succes te maken wordt er gebouwd aan een dynamische organisatie die staat voor een professionele dienstverlening en als slagvaardige partner een brug wil slaan naar de samenleving. Kernbegrippen hierin zijn dynamisch, professioneel, slagvaardig en flexibel. Vanuit de diverse bevingsgemeenten, de provincie Groningen en het Ministerie van EZ wordt er capaciteit geleverd aan de diverse bouwteams NCG. Ook de gemeente Loppersum levert een aanzienlijke bijdrage aan de opbouw van de organisatie NCG. De planning is dat de organisatie van de NCG vanaf 1 januari 2016 grotendeels bemenst is, waarbij het uitgangspunt dat de organisatie een afspiegeling is van het bevingingsgebied.

Wat willen wij de komende jaren nog bereiken?

Voor de gemeentelijke organisatie

- managen, leidinggeven en samenwerken op een wijze die zich richt op resultaatgerichtheid, motivatie van medewerkers en ambtelijk- bestuurlijke samenwerking;
- een daadkrachtige en slagvaardige organisatie waarbij o.a. de uitvoering van gemandateerde taken door de organisatie soepel verloopt;
- een blijvend goede vertaling van bestuurlijke wensen naar de ambtelijke organisatie;
- een transparante en integere organisatie die verantwoordelijkheid draagt voor de te leveren diensten en producten;
- het verder vorm geven aan het kernbegrip regievoering;
- het voortzetten van het professionaliseringstraject t.b.v. de beleidsmedewerkers;
- het invoeren van de Strategische Personeels Planning (SPP);
- maatregelen initiëren om te komen tot een verdere verbetering van de bedrijfsvoering;
- het verder optimaliseren van het zaakgericht en digitaal werken en het begeleiden van de hiermee gepaard gaande cultuurverandering;
- het verder professionaliseren van de inkoopfunctie;
- onderzoek doen naar de effecten van Het Nieuwe Werken (HNW) voor de eigen organisatie;
- het optimaliseren van de digitale werkprocessen.
- het verder uitvoeren van de samenwerking zoals opgenomen in het Bestuursakkoord Eemsdelta;
- de bestaande overleggen met de diverse samenwerkingspartners continueren;

Waarom willen wij dat bereiken?

Het management wil staan voor een efficiënte en slagvaardige naar buiten toe gerichte open, transparante en integere organisatie. Zowel bestuur als burger en bedrijf worden hierbij als klant gezien, welke op een juiste wijze bediend moet worden. Het bestuur moet ruimte en instrumenten krijgen om te besturen. Het management kan bij het ontwikkelen van strategische beleidsvisies behulpzaam zijn. De uitvoering van besluiten dient zo efficiënt mogelijk plaats te vinden.

Regievoering en samenwerking zijn beleidsonderwerpen die eerder zijn vastgesteld en nu verder worden gecontinueerd. Wij willen het zaakgericht en digitaal werken verder optimaliseren en de hiermee gepaard gaande cultuurverandering begeleiden. Belangrijk is de uitkomst van de discussie m.b.t. de herindeling en het organisatorisch inrichten van de (eventueel) nieuw te vormen gemeente.

Waarmee en hoe gaan wij het bereiken?

Blijvend investeren in de ontwikkeling van het management en medewerkers draagt bij aan enerzijds professionalisering en leidt anderzijds tot een hechte bestuurlijk/ ambtelijke samenwerking. Om de samenwerking te bevorderen is er periodiek overleg tussen ambtelijke leiding en portefeuillehouders en tussen college en Managementteam. Om de regievoering verder vorm te geven draagt de

organisatie zorg voor de totstandkoming en monitoring van de afgesproken resultaten. De leden van het Managementteam spelen een belangrijke rol (ieder op het eigen beleidsterrein) bij het vormen van een (eventueel) nieuwe gemeente. Hierbij wordt kritisch gekeken naar de gevolgen die dit heeft voor de eigen Lopster organisatie c.q. medewerkers.

Verder is het zaakgericht en digitaal werken en het digitaliseren van de werkprocessen een continu aandachtspunt voor de leden van het MT en wordt de inkoopfunctie verder geprofessionaliseerd.

Waarom kunnen we zien of we het bereiken?

Meer ambtelijk / bestuurlijke afstemming over strategische beleidsontwikkeling. Kortere heldere werklijnen waarbij verantwoordelijkheden laag in de organisatie zijn gelegd. Bezien hoeveel taken in het kader van regievoering zijn belegd bij derden en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden. Het structureel inbouwen van evaluatiemomenten. De verdere invoering van het zaakgericht en digitaal werken.

Stand van zaken en voorgenomen beleidsontwikkelingen

Organisatieontwikkeling

De beoogde invoeringsdatum van de bestuurlijke organisatie van de provincie Groningen is bepaald op uiterlijk 1 januari 2018. Deze datum is onzeker gelet op de accent verschuivingen van het provinciaal bestuur. Pas na besluitvorming van de gemeenteraad en het provinciaal bestuur wordt duidelijk met welke gemeente de gemeente Loppersum één gemeente gaat vormen.

Het dossier samenwerking.

De afgelopen jaren diverse samenwerkingsprojecten tot stand gebracht. Wij hebben het dan over:

- *VTH- DEAL (per 1 januari 2011)*
- *Crisisbeheer en Rampenbestrijding DEAL (per 1 april 2011)*
- *WOZ/ Belastingen DAL (per 1 januari 2012)*
- *Het bureau Economische Zaken DEAL (per 1 april 2012)*
- *Stelselbeheer DEAL (per 1 juli 2013)*
- *De Veiligheidsregio Groningen (per 1 januari 2014)*
- *De Omgevingsdienst Groningen (per 1 november 2013)*
- *Samenwerking 4D's / Het Sociale Domein (per 1 januari 2015)*

Daarnaast wordt gewerkt aan een aantal samenwerkingsvormen.

De gemeenten Delfzijl, Appingedam en Loppersum (DAL) werken samen in een project om de ISD en WSW Fivelingo per 1 januari 2016 samen te voegen en in één organisatie onder te brengen. Dit vraagt veel bestuurlijke en ambtelijke inzet.

P en O samenwerking DAL

Door de afdelingen P en O van de DAL- gemeenten wordt periodiek overleg gevoerd op het terrein van personeel en organisatie. De opvatting is dat de samenwerking vastere vormen aan zou moeten nemen. Gesteld kan worden dat zowel op beleidsmatig als op beheersmatig gebied samenwerking mogelijk is. Doelstelling ligt hierbij vooral op kwaliteitsverbetering en op het opheffen van de kwetsbaarheid. De samenwerking richt zich op dit moment op onderdelen van P&O beheer (salarisverwerking en digitalisering).

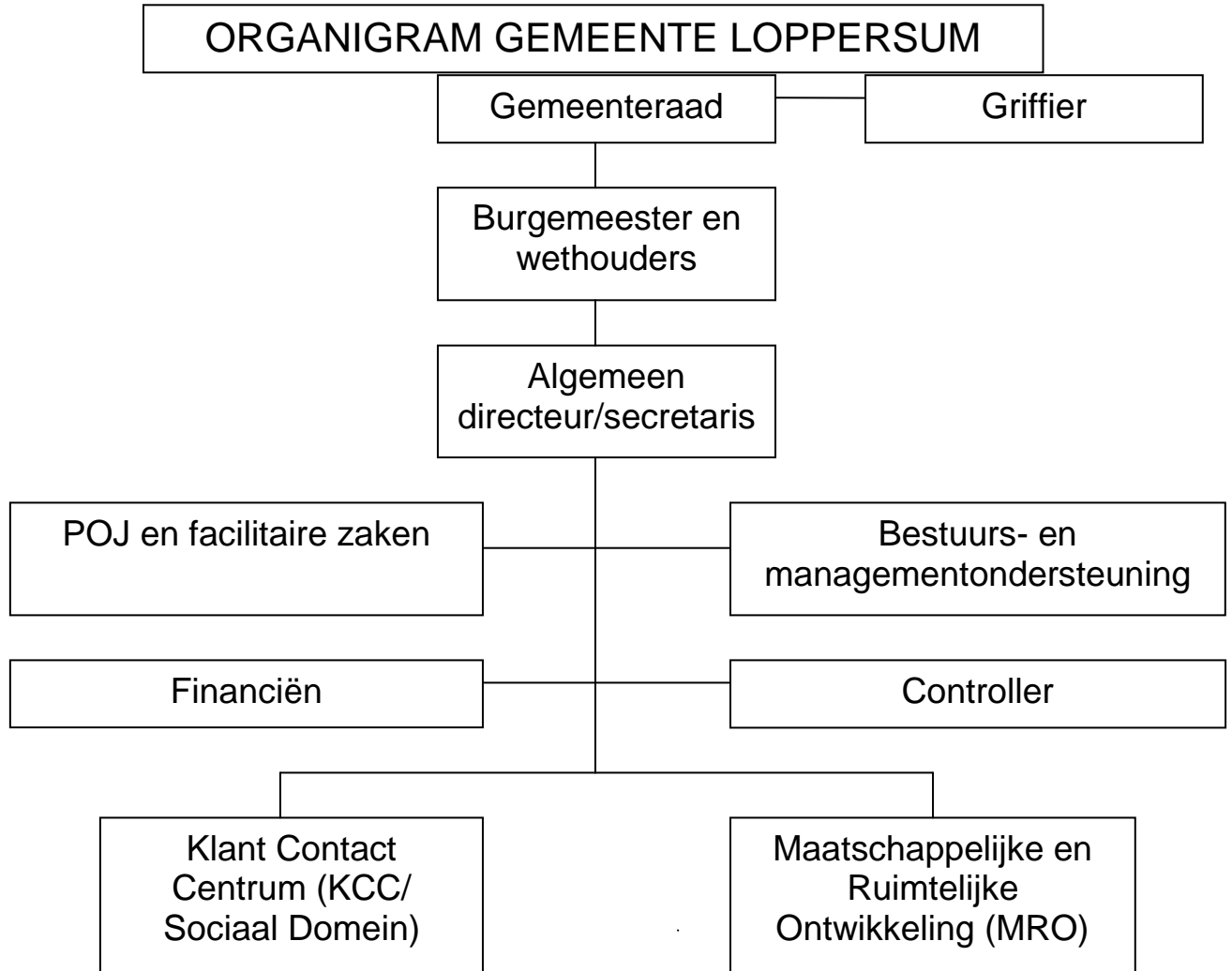
Organisatie Loppersum

De komende jaren zullen wij onze aandacht blijven richten op onze eigen organisatie. Wij blijven investeren in de verdere ontwikkeling van onze organisatie. Een verdere verbetering van de bedrijfsvoering, het initiëren van maatregelen om de kwaliteit van de organisatie op peil te brengen en op peil te houden vragen onze bijzondere aandacht voor de komende jaren. Wij spelen in op de veranderende rol van onze organisatie, meer regisseren en faciliteren. Wij passen ons instrumentarium hierop aan.

Organisatiestructuur

Gelet op de bestuurlijke ontwikkelingen binnen de provincie Groningen is de noodzaak om de management structuur te wijzigen niet direct aanwezig. Wel zijn kleine verschuivingen voorzien.

In de organisatiestructuur worden derhalve geen wijzigingen aangebracht. Het organigram ziet er als volgt uit:

Personeel

De formatieomvang ziet er per 31 december 2015 als volgt uit:

Afdeling/ functie	Aantal medew.	Aantal fte
Griffier	1	0,67
Directeur		
Gemeentesecretaris/ algemeen directeur	1	1,00
Staf:	5	3,83
Financiën	5	4,22
POJ	7	6,20
Facilitair	7	6,00
MRO	23	19,56
BOR buiten	11	10,89
KCC	15	12,06
OOR	1	0,9
Sociaal Domein	6	5,20
Totaal	82	70,53
Overig:		
Klokkenluider	1	
Brugwachter	1	0,15
Ambt. Burg. Stand	5	
Boventallig	4	3,00

Kwaliteitsverbetering gemeentelijke organisatie

Er wordt zowel bestuurlijk als ambtelijk hard gewerkt om de financiële situatie van de gemeente Loppersum te verbeteren. Wij hebben initiatieven opgestart om de gemeentelijke organisatie op onderdelen een kwaliteitsimpuls te geven. Daarnaast vraagt een organisatie die alle gemeentelijke taken wil en moet uitvoeren permanent onderhoud. O.a. ter wille van de dienstverlening aan burgers en bedrijven. Periodiek worden onderzoeken uitgezet met betrekking tot de klanttevredenheid van de burgers.

Wij blijven werken aan een verdere verbetering van ons planning en control instrumentarium en een bij de omvang van de organisatie passende HRM- instrumenten. Wij zullen doorlopend verdere verbeteringen doorvoeren.

Betaalgedrag gemeenten

Naar aanleiding van publicaties in de media aangaande het betaalgedrag van gemeenten hebben we u geïnformeerd over het betaalgedrag van de gemeente Loppersum. Bij de jaarrekening 2015 en de turaps 2016 zullen we u rapporteren over de actuele betaaltermijnen van onze gemeente.

Vennootschapsbelasting (VPB)

Met ingang van 2016 worden gemeenten vennootschapsbelastingplichtig. Uitgangspunt van het wetsvoorstel is dat publiekrechtelijke rechtspersonen VPB plichtig worden als ze een onderneming drijven. Op basis van een eerste scan gaan we er vanuit dat de financiële effecten gering zullen zijn, en dat zij alleen wellicht betrekking hebben op winstgevendende grondexploitaties. Ten aanzien van dit aspect vinden er nog gesprekken plaats tussen VNG en Belastingdienst. Begin november wordt hierover meer duidelijkheid verwacht. Hoewel de financiële effecten beperkt zullen zijn moeten er wel de nodige formaliteiten administratief worden vastgelegd en bijgehouden. Dit legt een extra beslag op de personele capaciteit. Invoering van de vpb-plicht betekent het doen van een fiscale aangifte begin 2017.

4.6 Verbonden partijen

Inleiding

De gemeente Loppersum heeft bestuurlijke en financiële belangen in zeventien verbonden partijen. De verbonden partijen voeren beleidsmatige taken uit voor de gemeente. Om deze reden is het van belang de ontwikkelingen weer te geven in deze paragraaf verbonden partijen. Deze paragraaf geeft inzicht in het openbaar belang dat door de verbonden partijen behartigd wordt en de ontwikkelingen die zich voordoen.

Doelstelling

In de "Nota Verbonden Partijen" is het uitgangspunt geformuleerd dat de gemeente Loppersum beleidsdoelen laat uitvoeren door verbonden partijen, als dat een meerwaarde heeft voor het publieke belang. Elke verbonden partij draagt direct of indirect bij aan de beleidsdoelen van de gemeente. In de Nota wordt ingegaan op de visie en de beleidsuitgangspunten ten aanzien van verbonden partijen en het toezicht op verbonden partijen.

Ontwikkelingen

Het beleid met betrekking tot de verbonden partijen zal grotendeels ongewijzigd worden voortgezet. Er is echter een aantal beleidswijzigingen/ontwikkelingen ten aanzien van het jaar 2016 te noemen:

Veiligheids- en Gezondheidsregio Groningen

Per 1 januari 2014 is de gemeentelijke brandweezorg, conform wettelijke eisen, geregionaliseerd en maakt deze deel uit van de Veiligheidsregio Groningen. De Veiligheids- en gezondheidsregio is in twee GR-en opgeknipt: de GR Veiligheidsregio Groningen en de GR Publieke Gezondheid en Zorg (PG en Z). De verdeelsleutel bij de deelnemersbijdrage aan de Veiligheidsregio zal in de komende jaren veranderen. Voor onze gemeente betekent dat een afname van de bijdrage aan deze regeling. Sinds 1 januari 2015 is het nieuwe jeugdstelsel in werking gegaan en valt de gehele jeugdhulp en jeugdzorg onder verantwoordelijkheid van de gemeente. De 23 Groninger gemeenten hebben de keuze gemaakt om de jeugdhulp en jeugdzorg de komende drie jaar gezamenlijk in te kopen via de speciaal daarvoor in het leven geroepen Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG). De RIGG valt onder verantwoordelijkheid van het Dagelijks Bestuur (DB) van de GR PG&Z.

IVAK

Vanwege de teruglopende resultaten is in 2015 besloten om de amateurkunst op een andere wijze te gaan organiseren. Het bestuur van het IVAK heeft een plan van aanpak vastgesteld dat leidt tot opheffing en liquidatie van de gemeenschappelijke regeling. De raden van de deelnemende gemeenten hebben met dit plan van aanpak ingestemd. De opheffing van de gemeenschappelijke regeling krijgt in het najaar van 2016 zijn beslag.

Werkvoorzieningschap Fivelingo en ISD

Met ingang van 2015 is de Participatiewet in werking getreden. Vanaf dat moment zijn gemeenten verantwoordelijk voor een grotere groep mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

In de afgelopen periode hebben de colleges zich gebogen over de uitvoering van de Participatiewet en de rol van ISD daarbinnen. Zij zijn tot de conclusie gekomen dat één uitvoeringsorganisatie beter in staat is de Participatiewet uit te voeren, dan twee afzonderlijke organisaties. Een grotere organisatie heeft in de regel meer slagkracht, is minder kwetsbaar en kan een betere dienstverlening bieden aan werkzoekenden en werkgevers. Zij hebben besloten om de ISD Noordoost en Fivelingo om te vormen tot één uitvoeringsorganisatie voor de Participatiewet (inclusief sociale werkvoorziening).

De omvorming van beide organisaties tot één uitvoeringsorganisatie verloopt in fasen. De eerste fase van de opdracht betreft het opstellen van een omvormingsplan op hoofdlijnen. De tweede fase is de uitwerking van dat plan, waarna in fase 3 tot de feitelijke implementatie wordt overgegaan. De nieuwe organisatie moet in 2016 gerealiseerd zijn.

VKB

De schuldhulpverlening is flink in beweging. Door de economische crisis raken meer mensen in financiële problemen en veranderen aard en omvang van de schulden. Schuldhulpverlening wordt hierdoor complexer, terwijl de uitvoering vaak beter kan en gemeenten de komende jaren over minder middelen beschikken. Wij staan voor de uitdaging om meer te doen met minder en dat betekent dat er keuzes gemaakt moeten worden.

Vrijwilligersorganisaties en welzijnsorganisaties worden nadrukkelijker ingezet bij preventie, in het voortraject en bij sommige vormen van nazorg.

Enexis Holding NV

De aandelen Essent zijn in 2009 aan RWE verkocht. Na deze verkoop bleven de aandelen Enexis Holding NV en Attero NV in handen van de voormalige aandeelhouders Essent.

De aandelen van Attero zijn in 2014 verkocht en geleverd aan Waterland Private Equity Investments.

De gemeente is nu nog aandeelhouder van Enexis Holding N.V.

Daarnaast bezitten we nog de volgende SPV's (Special Purpose Vehicles):

- Verkoop Vennootschap B.V.
- Vordering op Enexis B.V.
- CBL Vennootschap B.V.
- CSV Amsterdam B.V. (voorheen Claim Staat Vennootschap B.V.)
- Publiek belang Elektriciteitsproductie B.V.

Naar verwachting worden de vennootschappen CBL vennootschap B.V. en Verkoop Vennootschap B.V. eind 2015 (wellicht begin 2016) geliquideerd en valt een positief liquidatiesaldo vrij aan de aandeelhouders. Tevens wordt de 3^e trache van de vordering op Enexis uiterlijk op 30 september 2016 afgelost. Voor Loppersum gaat het om een bedrag van 475 duizend euro.

Molenstichting Fivelingo/ Hunsingo

Al enige tijd wordt door betrokken partijen gewerkt aan totstandbrenging van een fusie tussen een aantal Groninger molenstichtingen. De verwachting is dat per 1 januari 2016 een molenstichting wordt gevormd waarin de Groninger poldermolens worden ondergebracht. Hieronder vallen dan twee molens die in de gemeente Loppersum staan: Meervogel te Garrelsweer en de Palen te Westerwijtwerd.

Als gevolg van de voorgenomen fusie heeft molenstichting Fivelingo (conform de statuten) drie korenmolens ter overname aangeboden aan de gemeente Loppersum. Medio 2015 is overeenstemming bereikt over de overdracht van drie molen die in de gemeente Loppersum staan aan Stichting Het Groninger Landschap: de Stormvogel te Loppersum, de Hoop te Middelstum en de Leeuw te Zeerijp. Indien het traject volgens planning verloopt zal de overdracht op 1 januari 2016 afgerond zijn.

Met de overdracht van de drie korenmolens naar Stichting Het Groninger Landschap en de overgang van twee poldermolens in een poldermolenstichting is de noodzaak om als gemeente vertegenwoordigd te zijn in het bestuur van een molenstichting niet meer aanwezig. Dit zou betekenen dat er per 1 januari 2016 geen band meer is met enige molenstichting.

Overzicht verbonden partijen

Naam en rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio
vestigingsplaats	Groningen
Openbaar/publiek belang	Een efficiënte en kwalitatief hoogwaardige organisatie van de brandweezorg, geneeskundige hulpverlening en crisisbeheersing onder één regionale en bestuurlijke regie. Multidisciplinaire samenwerking om rampen en crises te bestrijden.
Bestuurlijk belang (invloed op besluitvorming verbonden partij)	Loppersum is vertegenwoordigd in het AB (burgemeester A. Rodenboog).
Financieel belang (middelen ter beschikking gesteld door gemeente, zoals: subsidie, gemeentelijke bijdrage of koop van aandelen)	Bijdrage 2016: € 549.424
Eigen vermogen	Begin 2014 : € 0 Eind 2014: € 5.822.000
Vreemd vermogen	Begin 2014 : € 0 Eind 2014 : € 10.854.000
Solvabiliteit	54%
Financieel resultaat	2014: € 3.089.000

Naam	Gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid en Zorg
vestigingsplaats	Groningen
Openbaar/publiek belang	Een efficiënte en effectieve integrale uitvoering van de taken op het gebied van publieke gezondheid met als doel bij te dragen aan de verlening van de gezonde levensverwachting en de verkleining van gezondheidsverschillen.
Bestuurlijk belang (invloed op besluitvorming verbonden partij)	Loppersum is vertegenwoordigd in het AB (wethouder B. Schollema).
Financieel belang (middelen ter beschikking gesteld door gemeente, zoals: subsidie, gemeentelijke bijdrage of koop van aandelen)	Bijdrage 2016: € 309.820
Eigen vermogen	Begin 2014 : € 4.077.000 Eind 2014: € 1.516.000
Vreemd vermogen	Begin 2014 : € 1.188.000 Eind 2014 : € 1.912.000
Solvabiliteit	79%
Financieel resultaat	2014: € 1.055.000

Naam en rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling IVAK
vestigingsplaats	Delfzijl
Openbaar/publiek belang	Bevordering van de kunstzinnige vorming binnen de deelnemende gemeenten
Bestuurlijk belang (invloed op besluitvorming verbonden partij)	Loppersum is vertegenwoordigd in het AB (wethouder R. Slager en raadslid A. Bos-van der Meer) en het DB (wethouder R. Slager).
Financieel belang (middelen ter beschikking gesteld door gemeente, zoals: subsidie, gemeentelijke bijdrage of koop van aandelen)	Bijdrage over 2016 is € 95.747
Eigen vermogen	Begin 2014 : € 62.000,- Eind 2014: € 58.482
Vreemd vermogen	Begin 2014 : nnb Eind 2014 : nnb
Solvabiliteit	nnb
Financieel resultaat	2014 : - € 78.482

Naam en rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling Volkskredietbank Noord-Oost Groningen
vestigingsplaats	Appingedam
Openbaar/publiek belang	Hulpverlening bij het herstellen van het geldelijke evenwicht in het budget van hen die in financiële moeilijkheden verkeren of dreigen te geraken. Daarnaast voorziet de VKB op zakelijk en sociaal verantwoorde wijze in de behoefte aan volkskrediet.
Bestuurlijk belang (invloed op besluitvorming verbonden partij)	Loppersum is vertegenwoordigd door wethouder B. Schollema in het AB. Drie leden uit het AB vormen het DB (geen vertegenwoordiger vanuit Loppersum)
Financieel belang (middelen ter beschikking gesteld door gemeente, zoals: subsidie, gemeentelijke bijdrage of koop van aandelen)	De bijdrage over 2016 is € 122.000
Eigen vermogen	Begin 2014 : € 0,00 Eind 2014: € 0,00
Vreemd vermogen	Begin 2014 : € 6.336.294 Eind 2014 : € 6.245.261
Solvabiliteit	n.b.
Financieel resultaat	2014 € 13.029

Naam en rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling Fivelingo
vestigingsplaats	Appingedam
Openbaar/publiek belang	Fivelingo brengt mensen met een indicatie voor de sociale werkvoorziening, of die een afstand hebben tot de arbeidsmarkt terug in het arbeidsproces, binnen of buiten het werkvoorzieningschap. Het doel is het scheppen van aangepaste werkgelegenheid voor personen die vanwege lichamelijke, verstandelijke of psychische beperkingen uitsluitend onder aangepaste omstandigheden tot regelmatige arbeid in staat zijn.
Bestuurlijk belang (invloed op besluitvorming verbonden partij)	Loppersum is vertegenwoordigd door wethouder P. Prins (Fivelingo) en raadslid A. Laning (Fivelingo en Hunsingo) in het bestuur
Financieel belang (middelen ter beschikking gesteld door gemeente, zoals: subsidie, gemeentelijke bijdrage of koop van aandelen)	Bijdrage voor 2016 is € 1.538.626,-
Eigen vermogen	Begin 2014 : € 2.052.000 Eind 2014 € 1.420.000
Vreemd vermogen	Begin 2014 : € 10.798.000 Eind 2014 : € 10.380.000
Solvabiliteit	13,7%
Financieel resultaat	2013 € 20.000 2014 € -14.000

Naam en rechtsvorm	Afvalbeheer Noord-Groningen BV
vestigingsplaats	Statutair gevestigd te Leeuwarden en uitvoering te Usquert.
Openbaar/publiek belang	De doelmatige en uit het oogpunt van milieuhygiene verantwoorde wijze van verwijdering van afvalstoffen overeenkomstig het bij of krachtens de Afvalstoffenwet bepaalde.
Bestuurlijk belang (invloed op besluitvorming verbonden partij)	Afvalbeheer Noord-Groningen B.V. (ANG B.V.) is opgericht vanuit de Gemeenschappelijke Regeling Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen (G.R. VVWNG) als samenwerkingsverband waarin enerzijds de gemeenten De Marne, Eemsum, Loppersum en Winsum en anderzijds Afvalsturing Friesland N.V. voor elk 50% aandeelhouder zijn. Het algemeen bestuur van VVWNG is tevens het dagelijks bestuur. De raad van elk van de vier deelnemende gemeenten benoemt daarin één lid en één plaatsvervangend lid uit het college van burgemeester en wethouders. Loppersum wordt vertegenwoordigd door wethouder B. Schollema (plv is wethouder P. Prins). Namens de G.R. VVWNG is de Voorzitter stemgerechtigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van de ANG B.V.
Financieel belang (middelen ter beschikking gesteld door gemeente, zoals: subsidie, gemeentelijke bijdrage of koop van aandelen)	De gemeentelijke bijdrage in 2016 bedraagt € 62.393
Eigen vermogen	Begin 2014 : € 606.000 Eind 2014: € 574.000
Vreemd vermogen	Begin 2014 : € 259.000 Eind 2014 : € 420.000
Solvabiliteit	137%
Financieel resultaat	2014: € 118.000

Naam en rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling GemCC
vestigingsplaats	Appingedam
Openbaar/publiek belang	Het faciliteren van de technische ICT-infrastructuur, de levering van desktop functionaliteit afgeleverd op de backbone van de deelnemende gemeenten en het in stand houden van een tweedelijns helpdeskfunctie.
Bestuurlijk belang (invloed op besluitvorming verbonden partij)	Er is een regiegroep opgericht waarin burgemeester Rodenboog zitting heeft.
Financieel belang (middelen ter beschikking gesteld door gemeente, zoals: subsidie, gemeentelijke bijdrage of koop van aandelen)	De bijdrage over 2016 is € 258.267,-
Eigen vermogen	Begin 2014 : nnb Eind 2014: nnb
Vreemd vermogen	Begin 2014 : nnb Eind 2014 : nnb
Solvabiliteit	
Financieel resultaat	2014: nnb

Naam en rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling Intergemeentelijke sociale dienst (ISD) Noord-Oost
vestigingsplaats	Delfzijl
Openbaar/publiek belang	De ISD Noord-Oost voert sinds 2006 de Wet werk en bijstand (Wwb). De organisatie heeft als doel om burgers, die dat niet zelfstandig kunnen, effectief te ondersteunen bij het vinden van werk, het bieden van inkomen en het vinden van activiteiten die bijdragen aan het deelnemen aan de samenleving.
Bestuurlijk belang (invloed op besluitvorming verbonden partij)	Loppersum is vertegenwoordigd in het AB (wethouder B. Schollema, raadslid E.R. Swaagman en raadslid A.A.G. Elderman-Star) en in het DB (wethouder B. Schollema).
Financieel belang (middelen ter beschikking gesteld door gemeente, zoals: subsidie, gemeentelijke bijdrage of koop van aandelen)	De bijdrage over 2014 is € 4.190.935
Eigen vermogen	Begin 2014 : € 174.978 Eind 2014: € 641.817
Vreemd vermogen	Begin 2014 : € 3.526.763 Eind 2014 : € 3.591.192
Solvabiliteit	18%
Financieel resultaat	2014: € 466.839

Naam en rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling Werkorganisatie DEAL-gemeenten
vestigingsplaats	Delfzijl
Openbaar/publiek belang	Uitvoering van taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Doel is het optimaliseren van de kwaliteit van de gemeentelijke dienstverlening, het beperken van de kwetsbaarheid en het beperken van de kosten met betrekking tot de uitvoering van voornoemde gemeentelijke taken.
Bestuurlijk belang (invloed op besluitvorming verbonden partij)	Loppersum is vertegenwoordigd in het AB door wethouder P. Prins en wethouder B. Schollema en in het DB door wethouder P. Prins .
Financieel belang (middelen ter beschikking gesteld door gemeente, zoals: subsidie, gemeentelijke bijdrage of koop van aandelen)	De bijdrage over 2016 bedraagt € 656.133
Eigen vermogen	Begin 2014 : € 183.000 Eind 2014: € 348.000
Vreemd vermogen	Begin 2014 : € 483.000 Eind 2014 : € 670.000
Solvabiliteit	52%
Financieel resultaat	2014:€ 164.812

Naam en rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Groningen
vestigingsplaats	Veendam
Openbaar/publiek belang	Uitvoering van VTH-taken op het gebied van fysieke leefomgeving en het sturen en coördineren van de uitvoering van VTH-BRZO taken in Noord-Nederland.
Bestuurlijk belang (invloed op besluitvorming verbonden partij)	Loppersum is vertegenwoordigd in het AB door wethouder P. Prins.
Financieel belang (middelen ter beschikking gesteld door gemeente, zoals: subsidie, gemeentelijke bijdrage of koop van aandelen)	Bijdrage over 2016 bedraagt € 75.316
Eigen vermogen	Begin 2014 : € 599.000 Eind 2014: € 2.293.000
Vreemd vermogen	Begin 2014 : € 5.821.000 Eind 2014 :€ 3.673.000
Solvabiliteit	62%
Financieel resultaat	2014: € 592.540

Naam en rechtsvorm	Vereniging Groninger Gemeenten
vestigingsplaats	Ten Boer
Openbaar/publiek belang	Het vergroten van de individuele bestuurskracht van de gemeenten, door meer en beter samen te werken met elkaar.
Bestuurlijk belang (invloed op besluitvorming verbonden partij)	Loppersum is vertegenwoordigd door burgemeester A. Rodenboog.
Financieel belang (middelen ter beschikking gesteld door gemeente, zoals: subsidie, gemeentelijke bijdrage of koop van aandelen)	Contributie 2016 nog onbekend.
Eigen vermogen	Begin 2014 : nnb Eind 2014: nnb
Vreemd vermogen	Begin 2014 : nnb Eind 2014 : nnb
Solvabiliteit	
Financieel resultaat	2014: nnb

Naam en rechtsvorm	Stichting Marenland
vestigingsplaats	Loppersum
Openbaar/publiek belang	Het in stand houden van openbare basisscholen en het optimaliseren van het onderwijskundig beleid en het personeelsbeleid.
Bestuurlijk belang (invloed op besluitvorming verbonden partij)	Loppersum is vertegenwoordigd in het Overleg- en Toezichtorgaan Marenland door wethouder B. Schollema. Dit orgaan beoordeelt o.a. de begroting, het jaarverslag en de jaarrekening van de Stichting.
Financieel belang (middelen ter beschikking gesteld door gemeente, zoals: subsidie, gemeentelijke bijdrage of koop van aandelen)	Er wordt geen bijdrage oid verstrekt.
Eigen vermogen	Begin 2014 : € 4.739.634 Eind 2014: € 4.538.285
Vreemd vermogen	Begin 2014 : € 3.343.694 Eind 2014 : € 3.116.952
Solvabiliteit	145%
Financieel resultaat	2014 : € 29.251 -/- Exploitatieresultaat € 172.100 -/- rechtstreekse vermogensmutatie door overdracht van schoolbankrekeningen. € 39.974 resultaat financiële baten en lasten

Naam en rechtsvorm	Bank Nederlandse Gemeenten NV
vestigingsplaats	Den Haag
Openbaar/publiek belang	Bankier ten dienst van overheden. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Bestuurlijk belang (invloed op besluitvorming verbonden partij)	Loppersum is aandeelhouder maar heeft geen afvaardiging in het bestuur.
Financieel belang (middelen ter beschikking gesteld door gemeente, zoals: subsidie, gemeentelijke bijdrage of koop van aandelen)	Loppersum heeft 24.102 aandelen
Eigen vermogen	Begin 2014 : 9.877.738 USD Eind 2014: 9.810.998 USD
Vreemd vermogen	Begin 2014 : 103.732 USD Eind 2014 : 106.574 USD
Solvabiliteit	9,589%
Financieel resultaat	2014: -/- 66.740 USD

Naam en rechtsvorm	Molenstichting Fivelingo/Hunsingo
vestigingsplaats	
Openbaar/publiek belang	Het bevorderen en de instandhouding van molens speciaal in het gebied Fivelingo/Hunsingo en eventueel daarbuiten en voorts om deze molens zo mogelijk in werkende staat te houden. De Stichting Fivelingo heeft thans de volgende molens in eigendom: ▪ Molen De Hoop te Middelstum ▪ De voormalige poldermolen de Kloostermolen te Garrelsweer ▪ Koren- en pelmolen De Leeuw te Zeerijp ▪ Poldermolen Meervogel te Garrelsweer ▪ Poldermolen de Olinger Koloniemolen te Laskwerd/Appingedam ▪ Koren- en pelmolen De Stormvogel te Loppersum De Stichting Hunsingo, die tegenwoordig in het waterschapshuis van het waterschap Noorderzijlvest zetelt, heeft de volgende molens in eigendom: • Poldermolen Koningslaagte tussen Adorp en Zuidwolde • Poldermolen 't Witte Lam tussen de stad Groningen en Zuidwolde • Poldermolen de Krimstermolen ten noorden van Zuidwolde • Poldermolen de Noordermolen bij Noorddijk • Poldermolen de Langelandstermolen bij Garmerwolde • Poldermolen De Zilvermeeuw bij Onderdendam • Poldermolen De Palen ten zuiden van Westerwijtwerd • Korenmolen de Wilhelmina in Noorderhoogebrug
Bestuurlijk belang (invloed op besluitvorming verbonden partij)	Loppersum is vertegenwoordigd door wethouder P. Prins (Fivelingo) en raadslid A. Laning (Fivelingo en Hunsingo) in het bestuur.
Financieel belang (middelen ter beschikking gesteld door gemeente, zoals: subsidie, gemeentelijke bijdrage of koop van aandelen)	Bijdrage 2016: € 3.921
Eigen vermogen	Begin 2014 : € 53.338,- Eind 2014: € 53.338,-
Vreemd vermogen	Begin 2014 : € 211.817 Eind 2014 : € 285.558
Solvabiliteit	25%
Financieel resultaat	2014: € 11.753

Naam en rechtsvorm	Waterbedrijf Groningen NV
vestigingsplaats	Groningen
Openbaar/publiek belang	Voorziening van het verzorgingsgebied met drinkwater en water voor andere doeleinden.
Bestuurlijk belang (invloed op besluitvorming verbonden partij)	Loppersum is vertegenwoordigd in de aandeelhoudersvergadering door burgemeester A. Rodenboog.
Financieel belang (middelen ter beschikking gesteld door gemeente, zoals: subsidie, gemeentelijke bijdrage of koop van aandelen)	Loppersum heeft aandelen in de NV
Eigen vermogen	Begin 2014 : € 61.409.000 Eind 2014 : € 64.252.000
Vreemd vermogen	Begin 2014 : € 102.893.000 Eind 2014 : € 102.085.000
Solvabiliteit	38,62%
Financieel resultaat	2014: € 2.841.000

Naam en rechtsvorm	Enexis Holding NV
vestigingsplaats	Den Bosch
Openbaar/publiek belang	Het (doen) distribueren en het (doen) transporteren van energie, zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm) water.
Bestuurlijk belang (invloed op besluitvorming verbonden partij)	Loppersum is vertegenwoordigd in de aandeelhoudersvergadering door burgemeester A. Rodenboog.
Financieel belang (middelen ter beschikking gesteld door gemeente, zoals: subsidie, gemeentelijke bijdrage of koop van aandelen)	Loppersum heeft 142.116 aandelen
Eigen vermogen	Begin 2014 : € 3.370.100.000 Eind 2014 : € 3.516.700.000
Vreemd vermogen	Begin 2014 : € 2.894.800.000 Eind 2014 : € 2.900.300.000
Solvabiliteit	116%
Financieel resultaat	2014: € 265.500.000

4.7 Grondbeleid

Inleiding

Het grondbeleid heeft een grote invloed op en samenhang met de realisatie van programma's op het gebied van ruimtelijke ordening, verkeer en openbare ruimte, sport en recreatie. Het grondbeleid heeft daarnaast een grote financiële consequentie. De grondexploitatie (inclusief de resultaten hieruit) is een onderdeel van de totale exploitatie van de gemeente. Gelet op de risico's in relatie tot de omvang van de bedragen, waarover het op dit terrein gaat, is een afzonderlijke paragraaf grondbeleid opgenomen in de begroting.

Algemeen

De huidige Nota Grondbeleid is in 2014 vastgesteld en heeft een looptijd tot en met 2018. Ondanks de looptijd van de Nota Grondbeleid blijft de jaarlijkse evaluatie van het grondbeleid wel bestaan: jaarlijks wordt de evaluatie aan de raad aangeboden. In 2016 zal overeenkomstig de Nota Grondbeleid worden gehandeld.

In 2014 heeft de raad de beleidsnotitie 'Snippergrond' vastgesteld en heeft een looptijd tot en met 2018. In 2015 is de actieve verkoop van percelen snippergrond gestart: er is een project opgezet, waarvoor een projectmedewerker is ingehuurd. Gezien de omvang van het project zal ook in 2016 worden gewerkt aan het project. Behalve op verkoop wordt gewerkt aan het omzetten van bruikleenovereenkomsten in huurovereenkomsten.

Ruimtelijke ontwikkelingen

De gemeente Loppersum werkt aan een aantal ruimtelijke ontwikkelingen. Onderstaand een overzicht van het verloop tot nu toe, en een beschrijving van de activiteiten die voorzien zijn in 2016..

Loppersum – Over de Wijmers

De kavelverkoop voor dit uitbreidingsplan is in december 2009 gestart, met een eerste uitgiftemoment medio februari 2010. In het voorjaar van 2010 is de locatie bouwrijp gemaakt, vervolgens zijn de bouwactiviteiten gestart. In 2011 zijn de eerste woningen opgeleverd. In 2014 en 2015 heeft de definitieve ontsluiting van het plangebied vorm gekregen: de bouw van een nieuwe, beweegbare brug is in het derde kwartaal van 2014 afgerond en medio 2015 afgerond. Aansluitend is gestart met het woonrijp maken van een deel van het plangebied en de uitgifte van kavels in fase 1b. In 2016 zullen deze onderdelen zijn beslag krijgen.

Middelstum – Zuidrand

De kavelverkoop voor dit uitbreidingsplan is in december 2009 gestart, met een eerste uitgiftemoment medio februari 2010. In het voorjaar van 2010 is de locatie bouwrijp gemaakt. In 2011 zijn de bouwactiviteiten gestart. In 2011 zijn de eerste woningen opgeleverd, en wordt het plangebied bewoond. In 2014 is de interesse in het uitbreidingsplan toegenomen. In 2015 zijn twee kavels verkocht en bebouwd. Het in de markt zetten van projectmatig gebouwde, geschakelde woningen, was in 2015 ook een ambitie van het college. Hierover zijn in 2015 afspraken gemaakt met een bouwend ontwikkelaar, die in 2016 in het veld zijn beslag zouden moeten krijgen. Tevens wordt in 2016 het woonrijp maken van een deel van het plangebied afgerond.

Loppersum – Centrumplan

In de kern Loppersum wordt een Centrumplan gerealiseerd, zodat de winkelvoorzieningen in Loppersum toekomstwaarde hebben. Dit geeft ook aantrekkingskracht voor omliggende dorpen. Het gaat hierbij om het realiseren van een supermarkt en dagwinkels, gecombineerd met parkeren en openbare voorzieningen/openbare ruimte. In voorgaande jaren is onder meer gewerkt aan verwerving van posities.

In 2015 is gestart met de herinrichting van het openbaar terrein aan de achterzijde van de huidige winkels én de bouw van een nieuwe supermarkt. De afronding van de herinrichting van de openbare ruimte zal in 2015 verder worden uitgevoerd, waarna wordt gestart met de herinrichting van het Marktplein.

Stedum – Hilmaarweg

In voorgaande jaren heeft woningstichting Wierden en Borgen meerdere woningen gesloopt in het plangebied. In 2014 is de bouw van zes nieuwe huurwoningen afgerond. De openbare ruimte rond de woningen is door de gemeente ingericht. De inrichting is in 2015 afgerond. In 2016 wordt ingezet op de verkoop van de resterende bouw kavels in het uitbreidingsplan.

Westeremden – Huizingerweg

In het uitbreidingsplan in Westeremden zijn negen van de toegestane veertien woningen gebouwd. Voor het restant wordt zowel projectmatige bouwers als particuliere opdrachtgevers mogelijkheden geboden om een bouwplan te realiseren.

Prognose te verwachten kavelverkoop o.b.v. actualisaties grondexploitaties 2015

	prognose 2015	gerealiseerd t/m augustus 2015	prognose 2016
Loppersum	2 / 0	0 / 0	2 / 4
Middelstum	1 / 4	2 / 0	1 / 4
Stedum	2 / 0	1 / 0	1 / 0
Westeremden	1 / 0	0 / 0	1 / 0
Boerdam	1 / 0	0 / 0	1 / 0

Het eerste getal heeft betrekking op particulier opdrachtgeverschap. Het tweede getal heeft betrekking op projectmatige bouw

4.8 Rechtmatigheid

Elke gemeente moet de rechtmatige toepassing van de eigen financiële wet- en regelgeving toetsen. Deze toets wordt vervolgens door de accountant gecontroleerd. Zo krijgt de gemeente naast het oordeel over de getrouwheid ook een oordeel over de rechtmatigheid.

De resultaten van de toets voor de begroting 2016 vindt u in de paragraaf rechtmatigheid van de jaarrekening 2016.

4.9 Demografische ontwikkelingen

1. Inleiding

De krimp is al jaren geleden begonnen, maar zet de komende jaren hard door. De regio Eemsdelta vormt de zwaarste krimpregio van Nederland. In de komende 30 jaar wordt in deze regio een krimp verwacht van 25 procent. Ook de gemeente Loppersum heeft te maken met een krimpende bevolking. Dit wordt vooral veroorzaakt door een negatief migratiesaldo, er vertrekken meer inwoners dan er nieuwe bij komen.

Wat, naast de krimp, vooral opvalt, is de sterke verandering in de bevolkingssamenstelling, de ontgroening en de vergrijzing bepalen het beeld voor de komende decennia in Loppersum.

De bevolkingsdaling vraagt een gezamenlijke aanpak van gemeenten, Rijk, maatschappelijke organisaties en de provincie. In het Interbestuurlijk Actieplan Bevolkingsdaling wordt uitgegaan van een herstructureringsopgave tot 2020.

Het Rijk stelt aan krimpgemeenten in de provincie Groningen, Zeeland en Limburg extra middelen ter beschikking. In de provincie Groningen gaat het om de gemeente De Marne en de regio's Eemsdelta en Oost-Groningen. De gemeente Loppersum ontvangt op twee manieren krimpgelden:

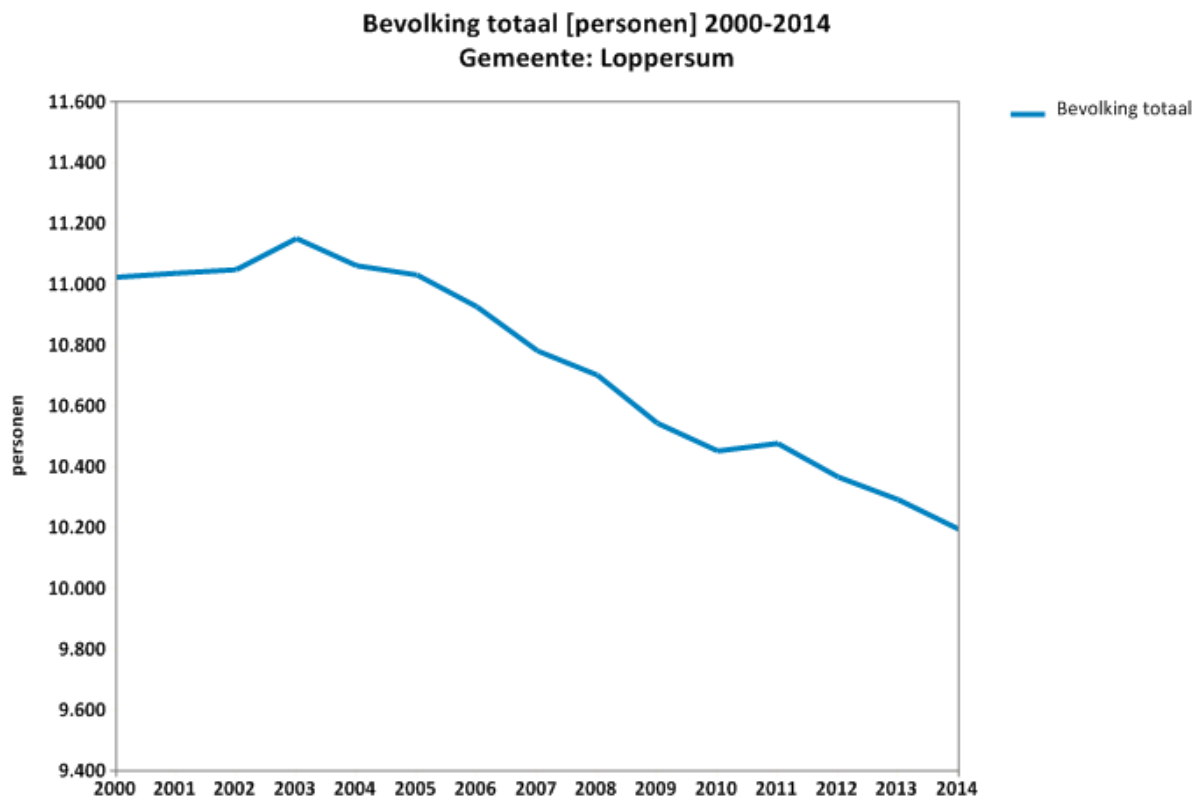
- Het financieel arrangement Eemsdelta. In dit arrangement is de verdeling vastgelegd van € 14,25 mln. WWI budget krimpsloop, € 14,25 mln provinciaal budget en € 14,25 mln. gemeentelijke cofinanciering. In totaal is op deze wijze € 42,75 mln. beschikbaar.
- De tijdelijke krimpmaatstaf in het gemeentefonds.

Met deze extra gelden kan een deel van de maatregelen die nodig zijn om in te spelen op krimp worden betaald.

2. Demografische ontwikkelingen

2.1 Bevolking

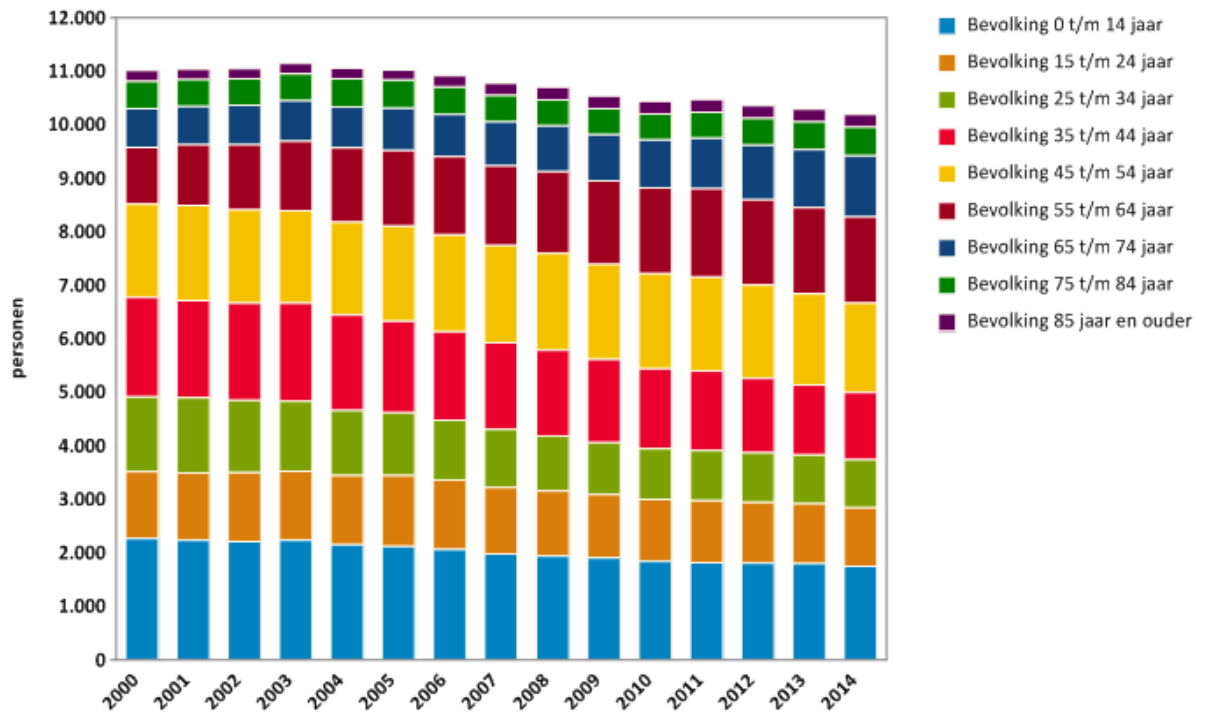
De bevolkingsontwikkeling in de gemeente Loppersum laat de afgelopen 15 jaar al een dalende trend zien. Van 11.094 inwoners in 1995 naar 10.452 in 2010 en 10.196 in 2014.

Bron: CBS - Bevolkingsstatistiek

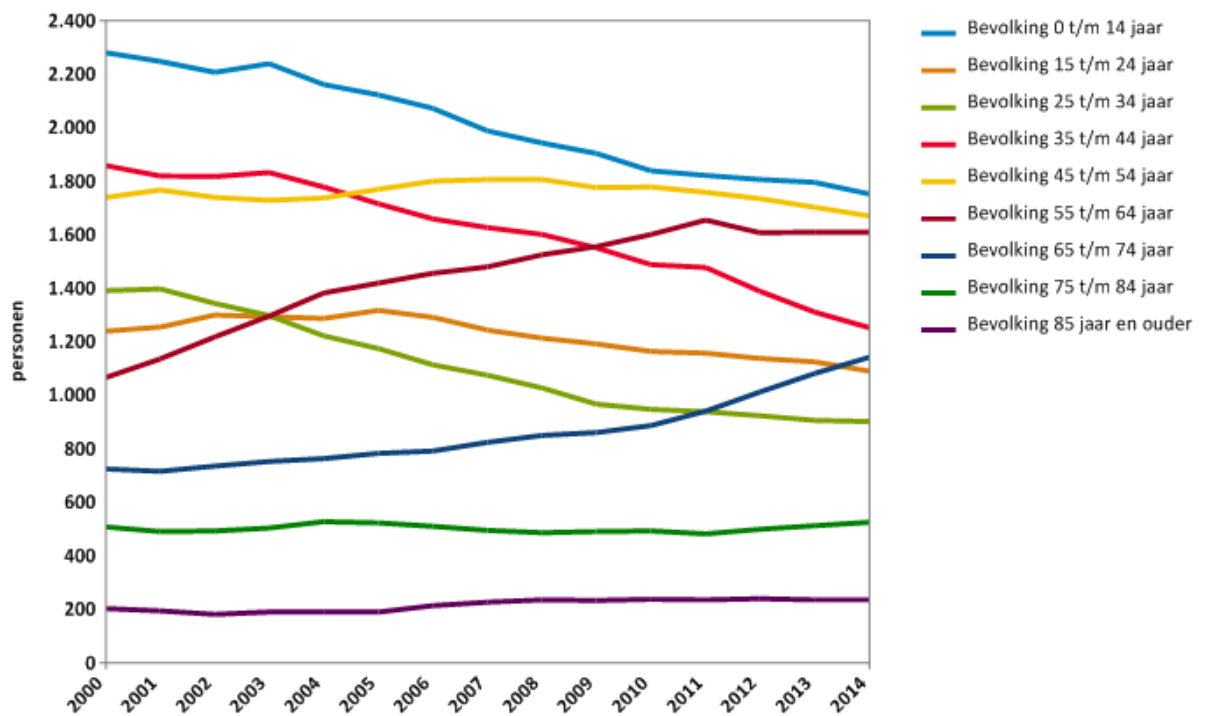
De verandering in bevolkingssamenstelling.

Aantallen [personen] 2000-2014
Gemeente: Loppersum

Bron: CBS - Bevolkingsstatistiek

Aantallen [personen] 2000-2014
Gemeente: Loppersum

Bron: CBS - Bevolkingsstatistiek

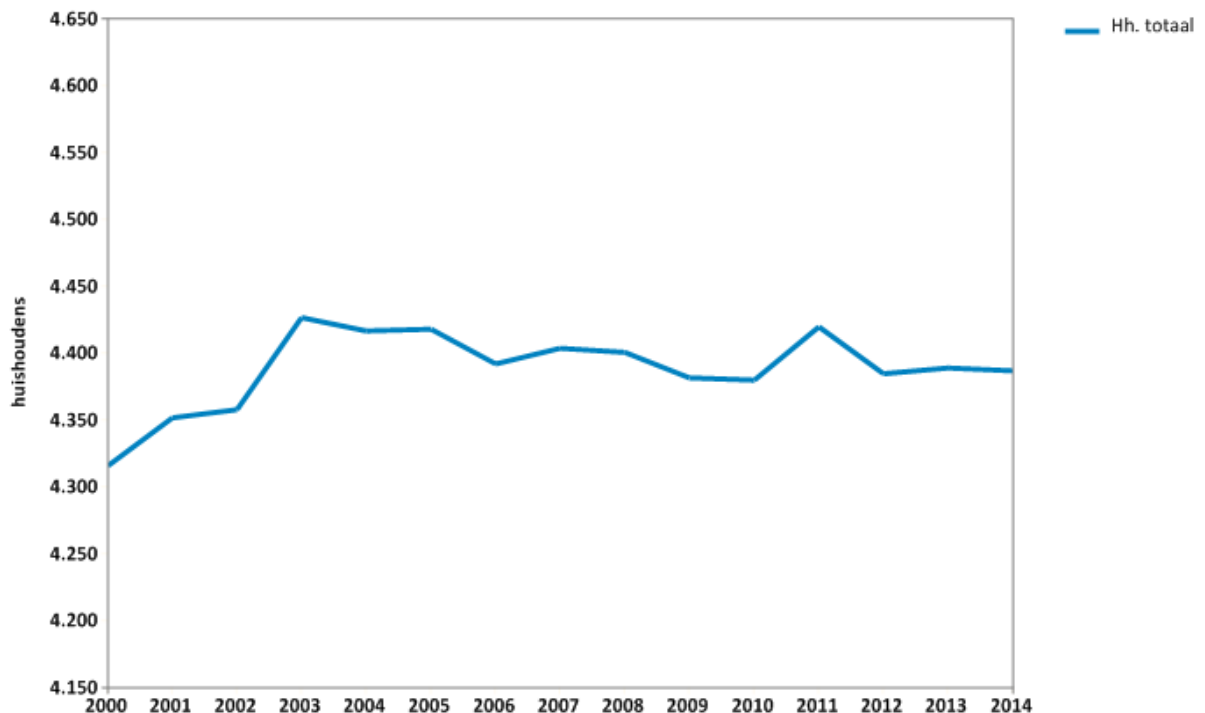
▲	Bevolking 0 t/m 14 jaar ▲▼	Bevolking 15 t/m 24 jaar ▲▼	Bevolking 25 t/m 34 jaar ▲▼	Bevolking 35 t/m 44 jaar ▲▼	Bevolking 45 t/m 54 jaar ▲▼	Bevolking 55 t/m 64 jaar ▲▼	Bevolking 65 t/m 74 jaar ▲▼	Bevolking 75 t/m 84 jaar ▲▼	Bevolking 85 jaar en ouder ▲▼
2000	2.282	1.242	1.392	1.860	1.741	1.067	727	509	204
2001	2.249	1.256	1.400	1.821	1.770	1.138	717	492	195
2002	2.208	1.302	1.345	1.819	1.742	1.220	736	495	182
2003	2.242	1.296	1.300	1.834	1.730	1.298	755	505	192
2004	2.163	1.288	1.223	1.779	1.738	1.385	764	529	192
2005	2.125	1.320	1.176	1.718	1.771	1.421	785	524	192
2006	2.075	1.293	1.116	1.661	1.802	1.458	794	511	216
2007	1.990	1.245	1.076	1.629	1.809	1.482	826	496	229
2008	1.944	1.216	1.028	1.602	1.809	1.527	852	488	236
2009	1.905	1.193	969	1.552	1.778	1.557	862	492	235
2010	1.841	1.166	949	1.490	1.780	1.602	889	495	240
2011	1.823	1.158	940	1.480	1.760	1.656	942	483	236
2012	1.808	1.140	926	1.390	1.737	1.610	1.013	500	242
2013	1.797	1.127	907	1.312	1.704	1.612	1.084	513	236
2014	1.754	1.092	904	1.254	1.672	1.612	1.144	528	236

De bevolking van de gemeente Loppersum vertoont de komende decennia naar verwachting een geleidelijke afname, van ruim 10.000 nu naar bijna 8.000 in 2040. We zien een geleidelijke groei van het aantal ouderen en een afname van alle leeftijdscategorieën tot en met 64 jaar.

2.2 Huishoudens

Een afname van het inwonertal zegt nog niets over bijvoorbeeld de omvang van de woningvoorraad. Door de gezinsverdunding blijft het aantal huishoudens nog redelijk stabiel.

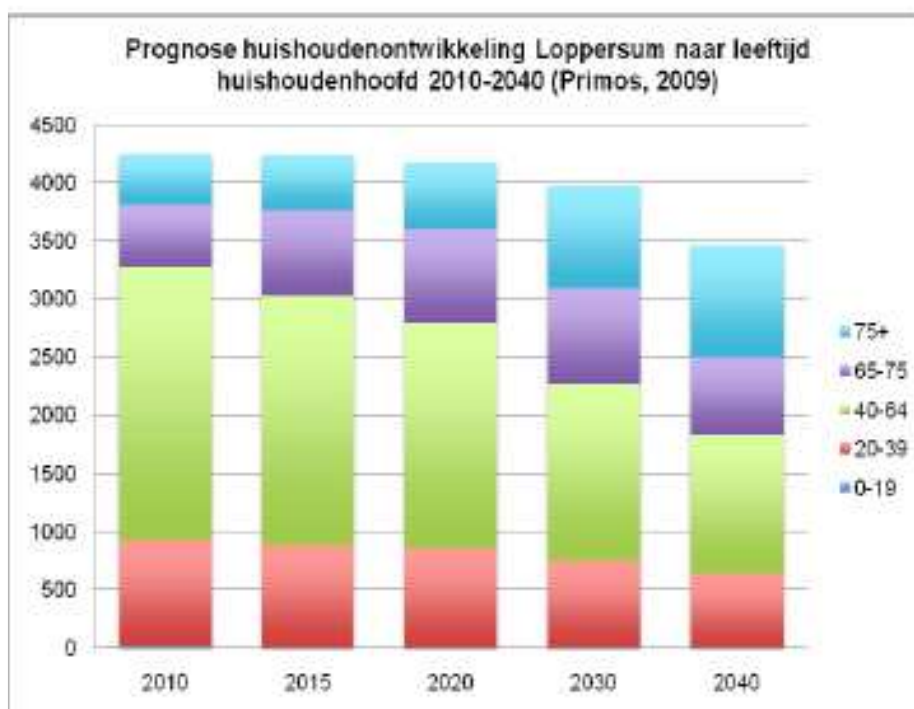
Huishoudens totaal [huishoudens] 2000-2014
Gemeente: Loppersum

Bron: CBS - Huishoudensstatistiek

De huishoudensontwikkeling in de gemeente Loppersum blijft vanaf 2003 redelijk stabiel. In 2003 waren er 4.427 huishoudens; in 2014 4.387.

De prognoses laten een ander beeld zien.

De huishoudenprognose maakt de vergrijzing zichtbaar, door de sterke daling van de bevolking als geheel, neemt het relatieve aandeel ouderen toe. In de gemeente Loppersum neemt het aantal huishoudens ouder dan 65 jaar fors toe, in 2040 is ca. 50% van de huishoudens ouder dan 65 jaar. Het aantal jongere huishoudens (leeftijd tussen de 0-40) neemt af.

2.3 Monitoring

Via monitoring worden de daadwerkelijke demografische ontwikkelingen, t.o.v. bovenstaande prognoses, en de gevolgen daarvan op het gebied van wonen en voorzieningen gevolgd. Waar nodig en wenselijk worden de ontwikkelingen vertaald in passende maatregelen.

2.4 Woningvoorraad

Gelet op de huishoudenontwikkeling de komende jaren is groei van de woningvoorraad niet meer opportuun. Gelet op de huishoudenontwikkeling moet enerzijds toegewerkt worden naar sloop van woningen en anderzijds naar het levensloopbestendig maken van woningen. Door dit gegeven te koppelen aan het versterkingsdossier in het kader van gaswinning, kunnen wellicht resultaten bereikt worden. Dit vraagt afstemming en het proces van koppeling is in een beginstadium.

2.5 Voorzieningen

De daling van het aantal inwoners maar ook de wijziging van de bevolkingssamenstelling zullen hun weerslag hebben op de voorzieningen. Het gebruik van detailhandel, onderwijs, kinderopvang en zorg zullen verminderen en/of wijzigen. In welke mate is sterk afhankelijk van de doelgroep waar de voorziening zich op richt. Voorzieningen voor kinderen zullen te maken hebben met een daling van het gebruik. Voorzieningen voor ouderen met een stijging.

3. Financiën

3.1 Krimpgelden Rijk

In juni 2010 is door het Rijk de verdeling van de 31 miljoen aan krimpgelden bekend gemaakt. Van de 31 miljoen gaat 1,5 miljoen naar Zeeland, 14,75 miljoen naar Limburg en 14,75 miljoen naar Groningen.

De 14,75 miljoen voor Groningen is voor het overgrote deel (€ 14,25 miljoen) bestemd voor de Eemsdelta (Loppersum, Eemmond, Delfzijl en Appingedam).

Voor de Eemsdelta betekent dit dat dit geld wordt gestort in een transitiefonds waaraan ook de betrokken gemeenten en de provincie financieel bijdragen. Op basis van het financieel arrangement

Eemsdelta kunnen vanuit dit fonds de herstructureringsprojecten in de Eemsdelta gesteund worden. In paragraaf 3.4 is de verdeling per gemeente opgenomen.

3.2 Krimpmaatstaf

Per 2011 is een tijdelijke krimpmaatstaf in het gemeentefonds geïntroduceerd voor de jaren 2011 - 2015. In aanmerking kwamen de gemeenten waarvan het inwoneraantal in het uitkeringsjaar meer dan 1% lager ligt dan het inwoneraantal zeven jaar eerder (in 2012 werd vergeleken met het inwonertal 2005, in 2013 met het inwonertal 2006) én die gelegen zijn in de provincies Groningen, Zeeland of Limburg. Gemeenten die aan genoemde criteria voldeden kregen een bedrag van € 397,63 (in basis) per 'verloren' inwoner boven de gehanteerde drempel van 1%. Dit bedrag werd nog vermenigvuldigd met de uitkeringsfactor van de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

In 2011 heeft de gemeenteraad van Loppersum een reserve kringgelden ingesteld. De extra inkomsten uit de tijdelijke krimpmaatstaf werden aan deze reserve toegevoegd. De gemeentelijke bijdrage aan het transitiefonds werd en wordt uit de reserve gedekt. De inkomsten uit de krimpmaatstaf fluctueren.

In 2015 is de tijdelijke krimpmaatstaf geëvalueerd. Uit de evaluatie is gebleken dat kringgemeenten in een nadeliger situatie verkeren ten opzichte van niet-kringgemeenten. Een verlenging van de krimpmaatstaf wordt voorgesteld, waarbij nu ook een gemeente in Friesland wordt aangemerkt als uitkeringsgerechtigde gemeente. Het Rijk wil regionale samenwerking bevorderen en stelt daarom voor de tijdelijke krimpmaatstaf niet aan elke gemeente afzonderlijk uit te keren, maar aan een centrumgemeente per regio; in DEAL-verband betekent dit dat de gemeente Delfzijl is aangewezen als centrumgemeente. Omdat de regio Eemsdelta reeds samenwerkt en een uitvoeringsprogramma heeft opgesteld en de uitvoering gezamenlijk ter hand neemt, zal in de regio Eemsdelta worden gesproken over een verdeelsleutel en aanwending van deze middelen. In de stuurgroep WLP Eemsdelta zal een voorstel worden besproken.

Het exacte bedrag voor de regio Eemsdelta is nog niet definitief bekend.

3.3 Provincie

In de intentieverklaring "stuurgroep woon- en leefbaarheidsplan Eemsdelta inzake financieel arrangement" zijn enkele afspraken opgenomen over de gelden die worden ingezet voor het behoud en het versterken van de leefbaarheid in de krimpregio Eemsdelta. De provincie en gemeenten verrichten een aantal jaarlijkse stortingen. De provincie en de Eemsdelta gemeenten stellen beide € 14,25 miljoen beschikbaar.

Eind 2010 is in een financieel arrangement de verdeling van de kringgelden over de gemeenten vastgelegd. Jaarlijks zijn er twee momenten waarop ingediende aanvragen worden beoordeeld. Aanvragen voor kringgelden worden bij Gedeputeerde Staten van Groningen ingediend. Toekenning van de middelen vindt plaats op basis van een bindend advies van de Stuurgroep wonen en voorzieningen. De Provincie beheert het rijksdeel en het provinciale deel van de kringgelden. De gemeenten regelen de cofinanciering projectgewijs. Met andere woorden zij storten niet daadwerkelijk in het financieel arrangement maar dragen bij in de projecten.

3.4 Verdeling transitiefonds

In de Eemsdelta zijn binnen het financieel arrangement per gemeente de volgende bedragen beschikbaar:

Gemeente	WWI budget krimsloop	Provinciaal budget	gemeentelijke middelen	aandeel van het financieel arrangement
Delfzijl	11.182.226	5.928.125	8.555.176	25.665.527
Appingedam	609.750	2.540.625	1.575.188	4.725.563
Eemsmond	609.750	2.540.625	1.575.188	4.725.563
Loppersum	1.148.274	2.540.625	1.844.450	5.533.349
	13.550.000	13.550.000	13.550.000	40.650.000
Regionaal budget	700.000	700.000	700.000	2.100.000
	14.250.000	14.250.000	14.250.000	42.750.000

In de eerste vijf jaar mag voor de helft een beroep op de beschikbare middelen worden gedaan.

4. Beleidsvorming

4.1 Woon- en leefbaarheidplan

De leefkwaliteit van het gehele gebied van de Eemsdelta op een hoog niveau houden, zowel op het platteland als in de kleine en grote kernen. Dat is de grote uitdaging waar de regio voor staat. Beter leven voor minder mensen! Het Bestuursakkoord Eemsdelta, dat Loppersum, samen met Delfzijl, Appingedam en Eemmond en de provincie Groningen in 2008 ondertekende gaf hiervoor richting. Voor het thema 'wonen en voorzieningen' gaven de partijen zichzelf de opdracht om te komen tot een regionaal beleid en een integrale aanpak. Dat vergt de inzet van gemeenten, provincie, woningcorporaties en andere betrokken instanties. Ook het betrekken en consulteren van bewoners in het gebied maakt nadrukkelijk deel uit van deze opdracht. Een integraal regionaal Woon- en Leefbaarheidplan is het gewenste resultaat. De opdracht voor het maken van een Woon- en Leefbaarheidplan luidde als volgt: 'Het is voor de regio van eminent belang dat er een vernieuwende aanpak van gebiedsontwikkeling tot stand komt, waarbij de verschillende overheden en maatschappelijke organisaties hun krachten bundelen. De problematiek van het gebied staat daarbij centraal en het belang van het gezamenlijk optreden krijgt - waar gewenst - een zwaarder gewicht dan het handelen vanuit het eigen domein.' De bevolkingsdaling raakt alle terreinen van onze samenleving. Daarom hebben 35 partijen de handen ineen geslagen en gezamenlijk het Woon- en Leefbaarheidplan (WLP) opgesteld. Het WLP geeft aan hoe we met de huidige en nieuwe bewoners het wonen en leven op een goed niveau kunnen houden. We gaan werken aan goede woningen, goede zorg en onderwijs en bereikbare voorzieningen. Het WLP is te lezen op www.eemsdeltaleeft.nl. De structuur van het WLP wordt verbonden met de versterkingsopgave.

4.2. Inzet Krimpgelden Loppersum

Ter uitvoering van het WLP is een uitvoeringsprogramma waarin alle projecten en programma's zijn opgenomen die regionaal en lokaal opgepakt worden dan wel opgepakt worden als er voldoende financiering voor gevonden wordt. In dit uitvoeringsprogramma is ook weergegeven waar de gemeenten hun middelen uit het financieel arrangement Eemsdelta aan willen besteden. Voor de gemeente Loppersum zijn voor dit laatste de volgende programma's/projecten benoemd:

- Centrumplan Loppersum

Versterken woon- en winkelfunctie kern Loppersum, door het verplaatsen en vergroten van bestaande winkels Albert Heijn/Fixet, aanbouw 20 nieuwe senioren huurappartementen, aanleg centraal parkeerplein. Conform het vastgestelde Centrumplan.

- Visie Middelstum:

Versterken centrumfunctie en bevorderen samenhang voorzieningen conform visie Middelstum Centraal.

- Leefbaarheid 't Zandt:

Versterken sociale structuur en woningmarkt door combinatie van sociale aanpak, sloop van woningen en aanpak van rotte kiezen.

- Kindvoorzieningen:

Realisatie van kindvoorzieningen/onderwijs en opvang in samenhang met afboeken en herbestemmen huidige locaties conform de Visie Lopster schoolgebouwen

- Aanpak particuliere woningvoorraad:

Een grote uitdaging vormt de aanpak van de kwalitatieve en kwantitatieve particuliere woningvoorraad. Gezocht wordt naar een passende aanpak, waarbij nu aansluiting gezocht kan worden bij de versterkingsopgave.

4.10 Interbestuurlijk toezicht

Inleiding

Deze paragraaf geeft op hoofdlijnen de doelen weer op het gebied van het Interbestuurlijk Toezicht (hierna IBT). Onder IBT wordt in dit geval verstaan het toezicht van de provincie Groningen op de gemeente Loppersum.

Op 1 oktober 2012 is de Wet revitalisering generiek toezicht in werking getreden. Volgens de Memorie van Toelichting is deze wet in het leven geroepen om het interbestuurlijk toezicht te vereenvoudigen en meer uit te gaan van onderling vertrouwen tussen de toezichthouder (provincie) en de onder toezicht gestelde (gemeente).

Met de provincie Groningen zijn de volgende verantwoordingsgebieden afgesproken: financiën, huisvesting statushouders, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo), Wet ruimtelijke ordening (Wro) en archief. Op basis van artikel 169 Gemeentewet legt het college van burgemeester en wethouders verantwoording af aan de gemeenteraad in de termen goed, matig of slecht. De term goed betekent dat de gemeente (ruim) voldoet aan de wettelijke verplichtingen. Er zijn geen of slechts kleine verbetermogelijkheden. De term matig houdt in dat het minimale niveau van de wettelijke verplichtingen gehaald worden. Wel is er ruimte voor verbetering. In sommige gevallen zal het noodzakelijk zijn dat deze verbeteringen binnen korte tijd gerealiseerd dienen te worden. De term slecht betekent dat de gemeente niet voldoet aan de wettelijke vereisten. Dit betekent concreet taakverwaarlozing. Wanneer sprake is van taakverwaarlozing zal de provincie Groningen gebruik maken van haar bevoegdheden zoals volgt uit de eerder aangehaalde wet.

Financiën

Door het cluster financieel toezicht worden in het kader van het IBT 7 toetsingscriteria toegepast om te komen tot een oordeel goed - matig - slecht .

De 7 toetsingscriteria zijn de volgende:

	Criterium	Oordeel
1	Begrotingsjaar structureel en reëel in evenwicht (sluitend)	Goed
2	Laatste jaarschijf meerjarenraming structureel en reëel in evenwicht	Goed
3	Weerstandvermogen	Goed
4	Onderhoud kapitaalgoederen: (vastgestelde actuele beheerplannen, geen achterstallig onderhoud)	Goed
5	Grondexploitatie: (actuele exploitatieopzetten)	Goed
6	Toepassing BBV	Goed
7	Uitkomsten jaarrekeningen (drie voorgaande jaren)	Goed

Op basis van bovenstaande tabel is het oordeel over het verantwoordingsgebied financiën 'goed'.

Huisvesting statushouders

Het rijk legt op basis van de Huisvestingswet aan gemeenten kwantitatieve taakstellingen op voor de huisvesting van statushouders. De aantallen zijn gerelateerd aan het aantal inwoners van de gemeente. Elk half jaar krijgt de gemeente een taakstelling opgelegd. Op basis van de overzichten van het COA kan de provincie nagaan of een taakstelling is gerealiseerd. Gemeenten die de taakstelling hebben gehaald worden niet benaderd. Gemeenten met een achterstand worden uitgenodigd voor een bestuurlijk overleg waarin afspraken worden gemaakt over concrete maatregelen, die in een te stellen termijn van maximaal 6 maanden moeten leiden tot realisering van de taakstelling. Deze concrete maatregelen worden opgenomen in het Besluit tot indeplaatsstelling. Als na deze extra termijn de taakstelling nog niet is gerealiseerd, dan is de provincie gehouden om te voorzien in de huisvesting van het resterende aantal statushouders ten laste van de gemeente.

De gemeente Loppersum moet in 2016 waarschijnlijk ruim 20 personen huisvesten. We gaan er vanuit dat dit aantal gehaald wordt en daarmee komt het oordeel op 'goed' uit.

Wabo

Voor het cluster Wabo worden in het kader van het IBT 8 toetsingscriteria toegepast om te komen tot een oordeel goed - matig - slecht .

	Criterium	Oordeel
1	Actueel beleid (minimaal vergunningen- en handhavingsbeleid inclusief brandveiligheid, protocol bouwplantoetsing, bodembeleid) en probleem- en risicoanalyse (<4 jaar) is beschikbaar voor GS.	Goed. Al het beleid is actueel.
2	Beleid bevat doelen en prioriteiten, ambitieniveau is in lijn met capaciteit.	Goed
3	Beleid en probleem- en risicoanalyse besteedt aandacht aan de onderkende Wabo-risico's (asbest, verontreinigde grond, brandveiligheid bij de opslag van gevaarlijke stoffen, constructieve veiligheid, risicovolle inrichtingen en brandveiligheid en is duidelijk over wat de specifieke gemeentelijke risico's zijn. Tevens wordt in kader toezicht en handhaving aandacht besteed aan: veiligheid, gezondheid, landschap, natuur en cultuurhistorie.	Goed. Dit is volledig opgenomen volgens de bestaande wetgeving.
4	Jaarlijks wordt een uitvoeringsprogramma vth-taken vastgesteld door B en W en beschikbaar voor GS.	Goed. Het uitvoeringsprogramma wordt jaarlijks opgesteld n.a.v. de risicoanalyse genoemd onder punt 1. Hiervoor wordt een DVO afgesloten.
5	Het uitvoeringsprogramma heeft duidelijke relatie met risico's, doelen, prioriteiten en evaluatie vorig programma. Beschikbare middelen toereikend voor uitvoering.	Goed. De middelen zijn in de begroting opgenomen.
6	In het uitvoeringsprogramma zijn vwb vergunningverlening in ieder geval de systematiek en werkzaamheden voor het actueel houden van vergunningen voor risicovolle activiteiten beschreven.	Goed. Dit is in het beleid opgenomen.
7	Bij het jaarverslag behorend bij de jaarrekening wordt de evaluatie van het uitvoeringsprogramma en rapportage (art. 7.7 Bor) aangeboden aan raad en is het beschikbaar voor GS.	Goed. Jaarlijks wordt het WABO-jaarverslag opgesteld, die tkn aan de raad en provincie wordt aangeboden.
8	Jaarverslag bevat duidelijke conclusies over mate van uitvoering uitvoeringsprogramma, de bijdrage aan beleidsdoelen, de beheersing van risico's en of beleid, prioriteiten en/of programma bijgesteld dienen te worden.	Goed.

Op basis van bovenstaande tabel is het oordeel over het verantwoordingsgebied WABO 'goed'.

Wro

Voor het cluster Wro worden in het kader van het IBT 4 toetsingscriteria toegepast om te komen tot een oordeel goed - matig - slecht .

	Criterium	Oordeel
1	Voor het gehele grondgebied gelden actuele, aan de regels van rijk en provincie aangepaste, plannen/verordeningen.	Goed.
2	Over de uitvoering van de Wro-taken in het voorafgaande jaar is verslag gedaan aan de gemeenteraad. Dit jaarverslag is bij het jaarverslag behorend bij de jaarrekening aan de gemeenteraad aangeboden en is tevens beschikbaar voor GS.	Goed. Jaarlijks wordt het WABO-jaarverslag opgesteld, die tkn aan de raad en provincie wordt aangeboden.
3	Het beleid voor de bestuursrechtelijke handhaving in het kader van de Wro is uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma voor het komende jaar.	Goed. Het uitvoeringsprogramma wordt opgesteld n.a.v. de risicoanalyse genoemd onder punt 1. Hiervoor wordt jaarlijks een Dienstverlenings-overeenkomst afgesloten.

4	Over de bestuursrechtelijke handhaving in het kader van de Wro in het voorafgaande jaar is verslag gedaan aan de gemeenteraad. Dit jaarverslag is bij het jaarverslag behorend bij de jaarrekening aan de gemeenteraad aangeboden en is tevens beschikbaar gesteld aan GS.	Goed. Jaarlijks wordt het WABO-jaarverslag opgesteld, welke tkn aan de raad en provincie wordt aangeboden. Eind 2015 wordt het WABO-jaarverslag over 2014 vastgesteld en tkn aangeboden aan de raad en provincie.

Monumenten en archeologie

Voor het cluster Monumenten en archeologie worden in het kader van het IBT 5 toetsingscriteria toegepast om te komen tot een oordeel goed - matig - slecht .

	Criterion	Oordeel
1	Zijn de bestemmingsplannen of is de beheersverordening voor het hele gemeentelijke grondgebied Maltaproof en zijn alle (rijks) beschermde stads- en dorpsgezichten opgenomen in een bestemmingsplan of beheersverordening?	Goed: de vastgestelde of in procedure zijnde bestemmingsplannen (binnen de wettelijke termijnen) zijn voor het hele gemeentelijke grondgebied Maltaproof en alle (rijks) beschermde stads- en dorpsgezichten zijn erin opgenomen;
2	Heeft de gemeente voor de gebouwde rijksmonumenten een monumentencommissie die voldoet aan artikel 15 van de Monumentenwet?	Goed: een ingestelde monumentencommissie die voldoet aan art. 15 Monumentenwet.
3	Houdt het college voor de gebouwde rijksmonumenten een openbaar register bij van verleende omgevingsvergunningen (als bedoeld in art. 20 Monumentenwet)?	Goed: er is een openbaar en compleet register en er wordt voldaan aan de termijnen waarbinnen verleende vergunningen in het register moeten zijn opgenomen.
4	Wordt in alle wettelijk verplichte gevallen voor gebouwde rijksmonumenten advies gevraagd aan de monumentencommissie?	Goed: in alle gevallen wordt advies gevraagd aan de monumentencommissie.
5	Hebben er het afgelopen jaar incidenten in uw gemeente plaatsgevonden? Zo nee, dan is deze vraag niet van toepassing. Zo ja, hoe zijn deze incidenten opgevolgd?	Goed: op alle incidenten is passende actie ondernomen.

Op basis van bovenstaande tabel is het oordeel over het verantwoordingsgebied Monumenten en archeologie 'goed'.

Archief

Voor het cluster Archief worden in het kader van het IBT 4 toetsingscriteria toegepast om te komen tot een oordeel goed - matig - slecht .

	Criterion	Oordeel
1	Er is een werkend kwaliteitssysteem voor het beheer van archiefbescheiden.	Matig: De gemeente maakt geen gebruik van een kwaliteitssysteem. Er zijn door de gemeente een aantal procedures en/of protocollen vastgesteld die onderdeel kunnen zijn van een op te stellen kwaliteitssysteem. Daarnaast wordt veel gehandeld op basis van gewoonten en informele afspraken. Deze ongeschreven gedragsregels dienen formeel te worden vastgesteld en kunnen bijvoorbeeld gebundeld worden in een 'handboek'. DIV werkt aan een handboek waarin de afspraken, procedures en de eigen werkwijze wordt vastgelegd. In dit handboek wordt ook een paragraaf opgenomen over kwaliteit en de toetsing hierop. (planning 2015) Er is in 2014 een nieuw Archiefbesluit en Archiefverordening vastgesteld.

2	Archiefbescheiden worden in goede, geordende en toegankelijke staat gebracht.	Matig: De gemeente beschikt over een niet meer actueel Documentair Structuurplan. Wij onderkennen het belang daarvan en zullen onderzoeken in welke vorm een DSP kan worden opgezet. De fysieke archieven bevinden zich in goede, geordende en toegankelijke staat. Enkele archiefbestanddelen dienen nog in duurzame materialen verpakt te worden. Er is restauratie gepleegd op enkele oude archiefbestanddelen en vervanging van verpakkingsmaterialen wordt periodiek gedaan. Voordat tot volledige digitale archiefvorming wordt overgegaan zal aan de randvoorwaarden daarvoor worden voldaan.
3	Archiefbescheiden worden tijdig vernietigd of overgebracht/openbaar gemaakt.	Goed
4	Er is een duurzame en adequate beheer- en bewaaromgeving.	Goed

Op basis van bovenstaande tabel is het oordeel over het verantwoordingsgebied Archief ´matig

.

5. Financiële begroting

1. Overzicht van baten en lasten in de begroting
2. Overzicht geraamde incidentele baten en lasten
3. Gemeentelijk aandeel in het EMU-tekort
4. Financiële positie

Omvang budgetten

In het overzicht op de volgende twee bladzijden treft u de budgetten per begrotingsprogramma aan. Elk programma is onderverdeeld naar lasten en baten. Het overzicht geeft, in het kader van dualisering, het autorisatieniveau van de raad aan. Dit gebeurt namelijk per programma. Binnen deze budgetten, evenals voor de per programma opgenomen investeringen, is het college geautoriseerd de begroting uit te voeren. Dit is dus ook het niveau waarop u als raad over de voortgang van de uitvoering van het beleid geïnformeerd zult worden.

Noodzakelijke mutaties op programmaniveau in de loop van het dienstjaar zullen u door middel van een begrotingswijziging worden voorgelegd. Voor de wijzigingen binnen een programma zal een zgn. administratieve begrotingswijziging worden gemaakt.

Een nadere onderbouwing van de cijfers is gedetailleerd opgenomen in de productenbegroting. De productenbegroting maakt geen onderdeel uit van de besluitvorming. De productenbegroting is de begroting voor het college om de diverse taken uit te voeren en een handvat voor de organisatie om eventueel met behulp van afdelingsplannen en werkplannen tot detailuitvoering te komen.

Overzicht van baten en lasten in de begroting (bedragen x 1.000 euro)			Rekening 2014		
	prg. nr.	Omschrijving programma	Lasten	Baten	Saldo
1	1	Dienstverlening en Veiligheid	3.519	389	3.130
2	2	Werk, Sociale voorzieningen en Vrije tijd	12.768	5.610	7.157
3	3	Wonen en Leefomgeving	9.967	5.736	4.231
4					
5		Subtotaal programma's	26.254	11.735	14.519
6					
7		Algemene dekkingsmiddelen			
8		Lokale heffingen	377	1.756	-1.379
9		Uitkeringen gemeentefonds en integratie-uitkering Sociaal domein	3	11.832	-11.829
10		Dividend en rente	53	552	-499
11		Saldo financieringsfunctie	-8		-8
12		Overige algemene dekkingsmiddelen	-306	162	-468
13					
14		Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	120	14.302	-14.182
15					
16		Onvoorziene uitgaven	0	0	0
17					
18		SALDO VAN BATEN EN LASTEN	26.374	26.037	337
19					
20		Toevoeging / onttrekkingen aan reserves (functie 980)			
21	1	Dienstverlening en Veiligheid	636	502	134
22	2	Werk, Sociale voorzieningen en Vrije tijd	456	175	281
23	3	Wonen en Leefomgeving	350	696	-346
24		Diverse programma's	158	410	-252
25					
26		Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	211	638	-427
27		Toevoeging rente aan reserves	198		198
28					
29					
30		Subtotaal mutaties reserves	2.009	2.421	-413
31					
32		RESULTAAT	28.383	28.459	-76

Begroting 2015			Begroting 2016			
Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	
3.131	150	2.981	3.389	177	3.212	1
16.712	3.431	13.281	15.884	3.340	12.543	2
8.914	4.889	4.025	9.051	5.154	3.896	3
						4
28.758	8.470	20.287	28.323	8.672	19.652	5
						6
						7
325	1.753	-1.428	292	1.798	-1.507	8
	17.078	-17.078		17.157	-17.157	9
81	519	-439	48	448	-399	10
2	50	-48	-10	25	-35	11
87	184	-97	-15	275	-290	12
						13
495	19.584	-19.089	315	19.703	-19.387	14
						15
8		8	29		29	16
						17
29.260	28.055	1.206	28.668	28.374	293	18
						19
						20
	424	-424		190	-190	21
	148	-148		13	-13	22
304	535	-231	15	184	-169	23
25	132	-107	35	25	10	24
						25
42	528	-486		105	-105	26
191		191	175		175	27
						28
						29
562	1.767	-1.206	224	518	-293	30
						31
29.822	29.822	0	28.892	28.892	0	32

5.2 Geraamde incidentele baten en lasten

bedragen x 1.000 euro

INCIDENTELE LASTEN	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Dienstverlening en Veiligheid				
Werk, Sociale voorzieningen en Vrije tijd	181	42		
Wonen en Leefomgeving	330			
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien				
Mutaties in reserves hoofdfuncties 0 t/m 9				
Totaal incidentele lasten	511	42		

Toelichting

Werk, Sociale voorzieningen en Vrije tijd

In 2016 draagt de gemeente 3 duizend euro bij in de kosten van dienstverlening van Ondernemershuis Eemsdelta.

In samenwerking met de zorgaanbieders wordt in BMW DAL verband in 2016 uitvoering gegeven aan de extra rijksmiddelen Huishoudelijke Hulp Toeslag ad 129 duizend euro.

Voor het onderhoud aan het tijdelijke schoolgebouw in Loppersum is in 2016 9 duizend euro geraamd.

Bij de Wilgenstee te Zeerijp is een noodlokaal geplaatst, de geschatte huurkosten bedragen 16 duizend euro per jaar. Het noodlokaal zal tot uiterlijk 2017 in gebruik zijn.

In 2016 en 2017 wordt een bijdrage van 3 duizend euro geraamd voor regiomarketing Eemsdelta.

Van 2014 t/m 2017 wordt jaarlijks een bijdrage van duizend euro betaald voor een nieuw op te zetten routebureau in Groningen. Een routebureau is een organisatie die de kwaliteit en het beheer van routegebonden recreatie waarborgt.

De ontvangen rijksmiddelen van 12 duizend euro voor de jaren 2016 en 2017 voor het project Gezond in de stad worden ingezet voor het verbeteren van het gezondheidsbeleid binnen de gemeente.

De bijdrage aan de particuliere begraafplaatsen wordt in 4 jaren afgebouwd. In 2016 wordt 8 duizend euro uitgekeerd, zijnde 50%. In 2017 nog 25%, het bedrag van 4 duizend euro en vanaf 2018 zijn de besturen van de particuliere begraafplaatsen zelf verantwoordelijk voor het onderhoud.

In 2017 is duizend euro geraamd voor het informatiebord in 't Zandt en 5 duizend euro voor gezondheidszorg in 't Zandt.

Wonen en Leefomgeving

Voor het vervangen van beschoeiingen wordt éénmalig in 2016 300 duizend euro extra geraamd.

Uit het uitvoeringsprogramma 't Zandt op de kaart! wordt 30 duizend euro besteed aan verkeersremmende maatregelen.

bedragen x 1.000 euro

INCIDENTELE BATEN	Begroting 2016	Begroting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019
Dienstverlening en Veiligheid				
Werk, Sociale voorzieningen en Vrije tijd	3	1		
Wonen en Leefomgeving	30			
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	129			
Mutaties in reserves hoofdfuncties 0 t/m 9				
Totaal incidentele baten	162	1		

Toelichting

Werk, Sociale voorzieningen en Vrije tijd

In het jaar 2016 ontvangt de gemeente een specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid ad 3 duizend euro. Kids2b geeft in het peuterspeelzaalwerk uitvoering aan het onderwijsachterstandenbeleid.

Voor het informatiebord in 't Zandt is in 2017 duizend euro beschikbaar uit het financieel arrangement.

Wonen en Leefomgeving

Vanuit de bijdrage financieel arrangement uitvoering 't Zandt is 30 duizend euro beschikbaar voor verkeersremmende maatregelen.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Voor het jaar 2016 wordt een rijksbijdrage Huishoudelijke Hulp Toeslag ad 129 duizend euro ontvangen.

5.3 Gemeentelijk aandeel in het EMU-tekort

Begrippen EMU-saldo en EMU-schuld

Sinds Nederland deel uitmaakt van de Economische en Monetaire Unie (de EMU) worden voor het tekort (of overschot op de begroting: begrotingssaldo) en de schuld definities gebruikt die binnen de gehele EMU hetzelfde zijn. Er wordt sindsdien alleen nog gesproken over EMU-saldo en EMU-schuld. Het EMU-saldo en de EMU-schuld worden vaak uitgedrukt in een percentage van het Bruto Binnenlands Product (BBP = het totaal van wat er in een land verdiend wordt met de verkoop van goederen en diensten), omdat zo de schulden van de verschillende EMU landen beter met elkaar vergeleken kunnen worden, dan wanneer je de schuld in euro's uitdrukt. Een schuld van ruim 200 miljard euro is een grotere last voor een land waar 400 miljard euro in een jaar geproduceerd wordt dan voor een land waarvan het BBP 800 miljard bedraagt.

Europese afspraken tekort en schuld

Over de hoogte van het EMU-tekort zijn binnen Europa afspraken gemaakt die zijn neergelegd in het Verdrag van Maastricht en het Stabiliteits- en Groeipact. Zo mag het EMU-tekort van een land niet boven de 3% BBP uitkomen. Landen moeten over een periode van ongeveer vier jaar streven naar een middellange-termijn-doelstelling. Deze doelstelling is afhankelijk van het schuldniveau van een land. De EMU-landen met een lage schuld mogen als streefwaarde een tekort hebben van 1% (geschoond voor de conjunctuur en eenmalige maatregelen). De EMU-landen met een hoge schuld moeten streven naar een begrotingsevenwicht of -overschot. De middellange-termijn-doelstelling voorkomt dat in economisch slechte tijden het overheidstekort groter wordt dan de toegestane drie procent. Landen mogen in principe geen hoge tekorten hebben, omdat dit kan leiden tot een hogere rente of inflatie. Alleen in het geval van negatieve economische groei is een tekort van meer dan drie procent toegestaan.

Wijzigingen BBV 2006

Aan artikel 19 van het BBV – de toelichting op het overzicht van baten en lasten bij de begroting - is een onderdeel d toegevoegd. De wijziging is ingegaan per begrotingsjaar 2008. De tekst luidt als volgt:

- d. *de berekening van het bedrag van het EMU-saldo over het vorig begrotingsjaar, de berekening van het geraamde bedrag over het begrotingsjaar en de berekening van het geraamde bedrag over het jaar volgend op het begrotingsjaar overeenkomstig de tabel, zoals opgenomen in bijlage 1.*

Toelichting op het wijzigingsvoorstel van artikel 19:

In het bestuurlijk overleg 'financiële verhouding' dat periodiek plaatsvindt tussen het kabinet en VNG/IPO is afgesproken dat het (geraamde) EMU-saldo over de jaren t-1, t en t+1 in de *begroting* van jaar t wordt opgenomen, zodat de besturen van gemeenschappelijke regelingen, gemeenteraden en provinciale staten inzicht hebben in het EMU-saldo. De afspraak geldt vanaf het opstellen van de begroting 2006 (EMU-saldo 2005 t/m 2007).

Voor de berekening van het EMU-saldo moet de tabel van bijlage 1 worden gehanteerd en worden opgenomen in de financiële begroting, in de toelichting op het overzicht van baten en lasten. Deze tabel moeten gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen, vóór 15 november voorafgaand aan het begrotingsjaar aan het CBS en de toezichthouder zenden. Jaarlijks wordt in het bestuurlijk overleg 'financiële verhouding' met VNG en IPO besproken of de bestuurlijke afspraak adequaat is uitgevoerd of dat nadere juridische vastlegging van deze afspraak noodzakelijk is. Daarnaast worden deze gegevens door het CBS verwerkt in de monitoring van het verloop van het EMU-saldo.

Op de volgende pagina vindt u bovengenoemde tabel met de berekening van het EMU-saldo voor de gemeente Loppersum voor de jaren 2015 t/m 2017.

Een min-bedrag bij het berekent EMU-saldo betekent een tekort, een plus-bedrag een overschot.

In de linkerkolom ziet u een + of een – staan voor de post. Een plus-bedrag verlaagt het EMU-tekort en een min-bedrag verhoogt het EMU-tekort.

Tabel voor de berekening van het EMU-saldo van de gemeente Loppersum

(*euro 1.000)		realisatie 2015	raming 2015	raming 2016	raming 2017
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)		-1.206	-293	-99
+2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie		1.014	1.093	1.111
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie		-34	-35	
-4	Uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	3.904	4.175	2.628	
+5	De in mindering op onder 4 bedoelde investeringen gebrachte ontvangen bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen		280	958	
+6a	Verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs)				
-6b	Boekwinst op desinvesteringen in (im)materiële vaste activa				
-7	Uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.				
+8a	Verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)				
-8b	Boekwinst op grondverkoop				
-9	Betalingen ten laste van de voorzieningen				
-10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de genoemde posten				
-11b	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen		103		
<i>Berekend EMU-saldo</i>		-3.904	-4.224	-905	1.012
<i>Berekend EMU-saldo 2015 totaal</i>			-8.128		

5.4 Financiële positie

Algemeen

De uiteenzetting van de financiële positie bevat een raming voor het begrotingsjaar van de financiële gevolgen van het bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen.

Ook dient tenminste aandacht te worden besteed aan:

- de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume;
- de investeringen;
- de financiering;
- de stand en het verloop van de reserves en de voorzieningen.

Kern van bovenstaande bepaling in het BBV is dat de consequenties van het beleid, dat in de begroting is opgenomen en wordt vastgesteld, worden doorgerekend. Het betreft zowel het beleid dat al voor de begrotingsbehandeling is aanvaard, als om het beleid dat met het vaststellen van de begroting wordt aanvaard.

De consequenties voor de begroting 2016-2019 zijn opgenomen in de baten en lasten van de programma's. Het nieuwe beleid is doorgerekend in de meerjarenbegroting.

Per programma is in deze begroting een toelichting gegeven.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Gemeenten dienen in de begroting in te gaan op de zogenaamde jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Hieronder wordt verstaan de aanspraken op toekomstige uitkeringen door huidig dan wel voormalig personeel. Gemeenten moeten de verplichtingen in de begroting en rekening opnemen. Verplichtingen van ongelijk volume dienen wel ineens in de vorm van een voorziening te worden gedekt.

De arbeidskosten zijn gebaseerd op de huidige formatie en zijn geraamd in de begroting.

Verplichtingen van ongelijk volume zijn niet voorzien.

De jaarlijkse loonkostenstijgingen als gevolg van te verwachten CAO-afspraken en periodieke verhogingen zijn in de begroting meegenomen. Voor 2016 is rekening gehouden met een loonkostenstijging van 1,75% en een bedrag van 288 duizend euro voor inhuur personeel bij ziekte en versterking van de organisatie. Op 1 januari 2016 is de verwachte stand van de voorziening voor personeelskosten 38 duizend euro en van de voorziening wachtgeldverplichtingen 84 duizend euro. Laatstgenoemde voorziening dient ter dekking van kosten i.v.m. garantstelling afwikkeling de Delta.

Investerings/financiering

De op de staat van activa opgenomen investeringen betreffen zowel investeringen met een economisch nut als investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investerings met een economisch nut moeten worden geactiveerd. Investerings met een maatschappelijk nut mogen netto worden gewaardeerd; bijdragen van derden en beschikkingen over reserves mogen op de investering in mindering worden gebracht.

De boekwaarden van de investeringen op 1 januari 2016 bedragen 38,6 miljoen euro.

De financiering bestaat uit de volgende langlopende onderdelen:

- eigen kapitaal (reserves en voorzieningen) 10,9 miljoen euro
- langlopende geldleningen 23,5 miljoen euro

Het totaal aan geplande investeringen voor het jaar 2016 bedraagt bruto afgerond 120 duizend euro. Er zijn geen investeringen met een economisch nut geplaatst op het investeringsplan 2016. De investeringen met een maatschappelijk nut hebben een totale waarde van 120 duizend euro. De totaal hieruit voortvloeiende kapitaallasten bedragen 6 duizend euro. In de tabel op de volgende bladzijde vindt u de opsplitsing van de investeringen in economisch en maatschappelijk nut voor 2016.

Investerings met een economisch nut (bedragen x 1.000 euro)	
Omschrijving investering	2016
Programma 1: Dienstverlening en Veiligheid	
Programma 2: Werk, Sociale voorzieningen en Vrije tijd	
Programma 3: Wonen en Leefomgeving	
Totaal investeringen met een economisch nut	0

Investerings met een maatschappelijk nut (bedragen x 1.000 euro)	
Omschrijving investering	2016
Programma 1: Dienstverlening en Veiligheid	
Programma 2: Werk, Sociale voorzieningen en Vrije tijd	
Programma 3: Wonen en Leefomgeving	
Openbare verlichting – lichtmasten	69
Openbare verlichting – armaturen	50
Totaal investeringen met een maatschappelijk nut	120

Reserves en voorzieningen

Het saldo van de reserves en voorzieningen bedraagt per 1 januari 2016 10,9 miljoen euro. De vermeerderingen inclusief rente bedragen 224 duizend euro. De verminderingen bedragen 758 duizend euro, zodat het geraamde saldo aan het einde van 2016 10,3 miljoen euro bedraagt. Onderstaande tabel geeft de stand en de mutaties weer over het jaar 2016.

Overzicht van reserves en voorzieningen (bedragen x 1.000 euro)

Omschrijving reserve	saldo 1/1-2016	vermeerderingen wegens rente	overige vermeerderingen	verminderingen	saldo 1/1- 2017
Algemene reserve	3.934			105	3.829
Bestemmingsreserves					
Egalisatiereserve afvalstoffenheffing	301	3		30	274
Egalisatiereserve rioolheffing	1.370	14		57	1.326
Schoolgebouwen	221	2			223
Gebouwenbeheer	90	1	25		116
Krimputkering	704	7		46	665
Samenwerking	62	1			63
Borgstellingen	101	1			102
Herstructurering wonen	137	1	14		153
Grondexploitatie	154	2			156
Uitvoering beheerplannen	282	3	10	25	270
Projectkosten implementatie BGT	1				1
Personele verplichtingen	247	2		19	230
Restantkredieten vorig dienstjaar	0				0
Deelfonds Sociaal domein	37				37
Kunst en cultuur	86	1			87
Dekking kapitaallasten GRP	420	21		51	390
Dekking kapitaallasten Huisvesting	2.103	95		134	2.063
Dekking kapitaallasten hard- en software	129	6		37	98
Dekking kapitaallasten sportvoorzieningen	371	15		13	372
Totaal bestemmingsreserves	6.817	175	49	413	6.628
Totaal reserves	10.751	175	49	518	10.458
Omschrijving voorziening	saldo 1/1-2016	vermeerderingen wegens rente	overige vermeerderingen	verminderingen	saldo 1/1- 2017
Personeelskosten	39				39
Wachtgeldverplichtingen	84				84
Totaal voorzieningen	123				123
Totaal generaal	10.874	175	49	518	10.581

Structurele toevoegingen en onttrekkingen van reserves (bedragen x 1.000 euro)

Omschrijving reserve	Toevoegingen	Onttrekkingen
Algemene reserve		
Bestemmingsreserves		
Egalisatiereserve afvalstoffenheffing		30
Egalisatiereserve rioolheffing		
Gebouwenbeheer	25	
Onderhoud gemeentewerf		
Krimpuitkering		46
Samenwerking		
Herstructurering wonen	14	
Grondexploitatie		
Uitvoering beheerplannen	10	
Projectkosten implementatie BGT		
Personele verplichtingen		19
Restantkredieten vorig dienstjaar		
Transities		
Dekking kapitaallasten GRP		51
Dekking kapitaallasten Huisvesting		134
Dekking kapitaallasten hard- en software		37
Dekking kapitaallasten sportvoorzieningen		13
Totaal bestemmingsreserves		
Toevoeging rente aan reserves	175	
Totaal reserves	224	330

6. Meerjarenraming 2017-2019

Toelichting meerjarenraming 2017-2019

Algemeen

Met in achtneming van wat hieromtrent is bepaald in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is de toekomstige financiële positie van onze gemeente in beeld gebracht.

Als gevolg van artikel 22 van het BBV bevat de meerjarenraming een raming van de financiële gevolgen voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar, waaronder de baten en de lasten van bestaande en het nieuwe beleid dat in de programma's is opgenomen.

De meerjarenraming 2017-2019 is opgenomen bij de verschillende programma's en waar nodig toegelicht.

Status van de meerjarenraming

Vaststelling van de meerjarenraming betekent geen autorisatie van de daarin opgenomen bedragen. Het verlenen van de bevoegdheid tot het doen van uitgaven vindt steeds plaats bij de vaststelling van de jaarbegroting.

Uitkomst meerjarenraming 2017-2019

De meerjarenraming geeft voor de jaren 2017 t/m 2019 de volgende voordelige uitkomsten te zien. (bedragen x 1.000 euro)

2017	2018	2019
+ 114	+ 266	+ 382

Gehanteerde uitgangspunten

Loon- en prijsstijgingen

De meerjarenramingen zijn gebaseerd op constante lonen en prijzen. Uitgangspunt daarbij is dat via de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en zo nodig door trendmatige aanpassing van de gemeentelijke tarieven voldoende compensatie wordt verkregen voor loon- en prijsstijgingen.

Aantal inwoners

Bij het opstellen van de meerjarenramingen is voor het jaar 2016 uitgegaan van het werkelijk aantal inwoners op 1-1-2015 van 10.140.

De bevolkingsontwikkeling voorziet voor Loppersum een dalende trend.

Bij de berekening van de algemene uitkering uit het gemeentefonds is hiermee rekening gehouden.

De prognose over de jaren 2016-2019 is als volgt:

1/1-2015	10.140
1/1-2016	10.060 (raming)
1/1-2017	9.980 (raming)
1/1-2018	9.900 (raming)
1/1-2019	9.820 (raming)

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

In de meerjarenraming is rekening gehouden met de gegevens zoals deze in de septembercirculaire 2015 zijn vermeld.

Bij de berekening is ondermeer rekening gehouden met de volgende wijzigingen:

- Integratie-uitkering Sociaal Domein (6,1 miljoen euro)
- Mutaties uitkeringsfactor een eenheden maatstaven
- het beëindigen van de krimpuitkering via de algemene uitkering miv 2016. Vanaf 2016 wordt een krimpuitkering vertrekt aan centrum gemeenten. Voor de regio Eemsdelta wordt een bedrag van 1,5 miljoen euro uitgekeerd aan centrumgemeente Delfzijl. We hebben voor Loppersum een stelpost opgenomen van 275 duizend euro.
- Voor het continueren van de ondersteunende werkzaamheden voor de Onafhankelijke Raadsman in het gaswinningsdossier hebben we een stelpost opgenomen van 450 duizend euro.

Rekening houdende met ondermeer de hiervoor genoemde mutaties zijn de meerjarige gevolgen van de Algemene uitkering uit het Gemeentefonds 2016-2019 voor onze gemeente als volgt:

	Uitkering (bedragen x 1.000 euro)	Mutatie per jaar	Cumulatief
2016	16.707		
2017	16.264	-443	
2018	16.146	-118	-561
2019	16.114	-32	-593

De daling ten opzichte van 2016 wordt grotendeels veroorzaakt door de verwachte daling van het accres (trap op trap af effect) en de afname van de integratie-uitkering Sociaal domein.

Gemeenschappelijke regelingen

Voor de bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen zijn in de meerjarenraming de ramingen opgenomen welke door de GR's in hun begroting 2016 zijn opgenomen.

Onvoorziene uitgaven/kapitaallasten investeringsplannen

Onvoorziene uitgaven

Voor onvoorziene uitgaven structureel is geen bedrag geraamd.

Kapitaallasten investeringsplannen

In de meerjarenraming is rekening gehouden met de structurele doorwerking van de kapitaallasten van het investeringsplan 2016. Voor de jaren 2017-2019 zijn eveneens structurele bedragen geraamd.

De hogere kapitaallast in 2018 ten opzichte van 2015 bedraagt 40 duizend euro.

De vrijval aan kapitaallasten op de diverse producten bedraagt over de jaren:

	Mutatie per jaar (bedragen x 1.000 euro)	Cumulatief
2016	10	
2017	34	44
2018	49	93

De toename aan kapitaallasten in het jaar 2018, nieuw minus vrijval, bedraagt per saldo een vrijval van 53 duizend euro

Onroerende-zaakbelastingen

Jaarlijks is in verband met nieuw- en verbouw een jaarlijkse hogere opbrengst geraamd van 27 duizend euro. Vanaf 2017 houden we rekening met een algemene tariefsverhoging van 2,5%.

Stelposten

De wijzigingen ten opzichte van het begrotingsjaar 2016 op het product stelposten zijn de volgende:

- Loonkostenstijging (periodieke verhogingen),
 - 2017: + 10 duizend euro
 - 2018: + 20 duizend euro
 - 2019: + 30 duizend euro.
- Afloop wachtgeldverplichtingen
 - 2017ev: -/- 11 duizend euro
- Bezuinigingstaakstellingen vanaf 2017 structureel (kadernota 2014)
 - Automatisering GemCC -/- 23 duizend euro
- Vrijval vanaf 2017 ivm incidentele lasten/baten in 2016 en overige:
 - Verlaging flexibel budget vanaf 2017 -/-36 duizend euro
 - Verlaging budget ODG ivm korting algemene uitkering
 - 2016 -/- 9 duizend euro, 2017 ev -/- 8 duizend euro.
 - Aandeel krimpuitkering Eemsdelta 2016 tm 2020: 275 duizend euro
- Vrijval kapitaallasten tractie, BOR en gymgebouwen/sporthal
 - 2017: -/- 4 duizend euro
 - 2018: -/- 28 duizend euro
 - 2019: -/- 73 duizend euro

7. Investeringsplan

Investeringsplan 2016
bedragen x 1.000 euro

(rentepercentage 3%)

Omschrijving object	Bedrag investering bruto	Bedrag investering netto	Aanwen- ding reserve	Bijdr derden	Afschr termijn in jaren	kapitaallasten 2016 netto
2016						
Programma1: Dienstverlening en Veiligheid						
Aanschaf software m.b.t. het Sociaal domein	p.m.	p.m.				
Programma 3: Wonen en Leefomgeving						
Onderwijshuisvesting	p.m.	p.m.				
Openbare verlichting - lichtmasten	69	57			40	3
Openbare verlichting - armaturen	50	42			20	3
kapitaallasten openbare verlichting geraamd op 6.210.20						
Totaal 2016	120	99				6

8. Vaststellingsbesluit

Vaststellingsbesluit

De raad van de gemeente Loppersum;

gelet op artikel 191 van de Gemeentewet;

b e s l u i t :

de begroting voor het dienstjaar 2016 vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Loppersum, gehouden op 2 november 2015.

De raad voornoemd,

A. Rodenboog, voorzitter.

R.S. Bosma, griffier.